

Mitrailleurs elders en hier,

DOOR

Kapitein J. P. J. VERBERNE.

(Vervolg en slot van blad. 656.)

Bijna overal Maxim- op drievoet-affuit; bij uitzondering Maxim op viervoet-affuit, op slede-affuit. Bij hooge uitzondering een ander systeem.

Maxim in Duitschland, Italië, Frankrijk in de vestingen en bij de marine, Rusland, Engeland, Argentinië, België, Brazilië, Bulgarije, Chili, China, Denemarken in de vestingen en bij de marine, Griekenland, Japan in de vestingen en bij de marine, Montenegro, Paraguay, Perzië, Peru, Portugal, Rumenië, Servië, Spanje, Turkije, Vereenigde Staten van N. Amerika, Zwitserland.

Alleen bij het veldleger in Oostenrijk-Hongarije de nationale Schwarzlose; overigens deze mitrailleur alleen in Holland. Voor vergelijkende beschouwingen thans geen tijd.

Reeds jaren geleden werd dezerzijds herhaaldelijk in de vakbladen zoo mede in mijn brochures betoogd, dat de mitrailleur — dit goedkoop, kleine, gemakkelijk te hanteeren en te maskeeren wapen met enorme uitwerking — nog geenszins de plaats inneemt in onze organisatie die het toekomt; in het bijzonder voor kleine staten is het een wapen, hetwelk alle eigenschappen bezit, om zich te kunnen vastbijten in het terrein — van stelling tot stelling.

Wij wenschten 1 à 2 sectiën mitrailleurs gedoteerd aan elke compagnie infanterie en wielrijders; vervoerd op gevorderde rijwielen. Tevens stelden wij als eisch, dat al het kader deze met groote juistheid schietende machine moet kunnen bedienen. Ingevolge het groote bezwaar van munitie-aanvulling, moet geregeld ter zake geoefend worden in innige samenwerking met de infanterie, zoodat alle infanteristen c. q. voor dragers enz. gebezigd kunnen worden — uren lang dragen en niet gedurende minuten.

Wordt thans in deze oorlogstijden overal in dezen geest geoefend of is het bij een enkeling nog Spielerei?

In onze hiervoren aangeboden beschouwingen in zake „mitrailleurs elders” werden verstrekt de officieel bekend gemaakte gegevens betreffende de organisatie. Wij herhalen, dat de dagelijksche courantenberichten ons reeds sedert lang het bewijs leverden, dat deze organisatie overal zeer terecht reusachtig is uitgebreid. In den eersten

militairen staat — Duitschland — schijnt men te velde te zijn getrokken met zes sectiën mitrailleurs per bataljon infanterie; mitsdien een organisatie als dezerzijds reeds jaren geleden werd voorgestaan.

Mochten wij deze noodzakelijke organisatie thans krijgen, zoo zijn voor de infanterie benoodigd 972 mitrailleurs met toebehooren.

Maar ook mag men aan onze compagnieën wielrijders de noodzakelijke vuurversterking niet langer onthouden. In het bijzonder in onze terreinen moet men elke compagnie wielrijders minstens één sectie mitrailleurs toevoegen om redenen van gelijksoortigen aard als leidden tot de toevoeging van mitrailleurs aan de cavalerie. Het vervoer dezer mitrailleurs moet voldoen aan den eisch, dat de mitrailleurs de wielrijders moeten kunnen volgen. Mitsdien voor deze mitrailleurs geen paarden of honden die hiertoe te langzaam gaan, evenmin motorrijwielen die hiertoe te snel gaan en bovendien te duur zijn voor normale tijden, maar rijwielen.

Ook voor de wielrijders kleine, lichte mitrailleurs, de drievoet-affuit afzonderlijk, zoodat bij het ten aanval gaan beide afzonderlijk in de tirailleurlinie gemakkelijk kunnen worden meegevoerd en niet te onderkennen zijn. Een vervoer op het rijwiel overeenkomende met dat op het pakpaard. Dit is een dringende eisch. Ook voetpaden kunnen dan gevolgd worden

Onze mitrailleurfdeelingen die uitstekend voldeden, zijn opgeheven, wij vermoeden omdat men over onvoldoende mitrailleurs beschikte en men het noodig oordeelde, dat het beschikbare aantal van meer nut kon zijn indien het

gebezigd werd als troepen-mitrailleurs. Daar men, voor zoover wij weten, voor de wielrijders thans niet over mitrailleurs beschikt, zou het een groot tactisch voordeel zijn, indien de Divisie-Commandant één zijner sectiën mitrailleurs c. q. kon detachieren bij de compagnie wielrijders en deze dan beschikte over passende vervoermiddelen. Als model voor vervoermiddel zou dan gebezigd kunnen worden het aanhangkarretje op twee rijwielraden, hetwelk met veel succes gebezigd werd bij het 1ste, 4de en het 11de Regiment Infanterie; dit karretje werd gehaakt achter het rijwiel.

Indien dit te veel kosten na zich sleept, kan ook gebezigd worden het zij-aanhangkarretje waarvan de bijgaande photo een voorstelling geeft; de kosten van dat vervoermiddel bedragen slechts f 50, terwijl

voor dit bijzondere doeleinde voldoende munitie kan worden meege-
nomen.

Worden aan onze compagnieën wielrijders afzonderlijke mitrailleurs toegevoegd, zoo zouden mitsdien voor onze geheele infanterie beno-
digd zijn een duizend-tal kleine, lichte, „rookpluimlooze” mitrailleurs op drievoet-affuit.

Is de Nederlandsche industrie niet in staat in deze tijden dit werk te leveren?

Thans nog enkele korte beschouwingen over onze reglementen.

Wat al gesol met dit jonge wichtje! Een stapel reglementen ligt hier voor mij, van af Ontwerp 1909 tot en met Ontwerp 1915, daarenboven nog onderscheidene blauw- zoo mede zwartdrukken die uitsluitend bestemd zijn voor mitrailleurpersoneel.

In deze tijden zal ik mij onthouden van het geven van beschouwin-
gen over elk zwart boekje, het zou anders voldoende belangwekkend zijn. Ik bepaal mij tot de laatst verschenen boekjes en wil daarbij zoo-
veel mogelijk beknoptheid betrachten.

No. 107. Mitrailleur M. o8. Wapenvoorschrift 1912.
Jammer, dat in dit voorschrift niet zijn opgenomen de figuren uit het voorschrift 1909; in het bijzonder voor dit wapen, dat weinig in- en uit elkaar mag worden genomen en slechts onder bereik van bevoor-
rechte enkelingen is, zou dit een groot gemak en veel nut bieden. Weldra zal een desbetreffend standaardwerk in deze leemte voorzien.

**No. 109. Exercitie-Reglement Infanterie-Mitrail-
leurs (Ontwerp) 1915.**

Belast met de leiding en het toezicht over de mitrailleurpelotons der Ie Divisie, is mij soms gebleken, dat enkele zaken niet of onvoldoende beoefend werden.

Onder meer punt 4. Wil een mitrailleurpeloton voldoen aan de te stellen eischen, zoo moeten herhaaldelijk vóór en ook gedurende de oefeningen kaderleden en manschappen uitvallen. Alleen door dit veel-
vuldig te beoefenen krijgt men de noodzakelijk te stellen oorlogs-soepel-
heid. Geschiedt dit niet, zoo is het slechts een parade-peloton. Men moet zijn phantasie en die van zijn o. h. personeel naar voren halen en zich geheel indenken in de werkelijkheid.

Wijders punt 20, in zake Arbeidsverdeeling. De pelotonsct. is de tactische leider, de sectiact. is de vuurleider, de stuksc. regelt en controleert alle verrichtingen van de bediening bij het stuk.

Soms bleek mij bij oefeningen, dat de richting niet juist was. Niet alleen, dat het opgegeven doel niet onder vuur werd genomen, doch het vizier was onjuist, of bij het juist schietend wapen werd niet met gestreken korrel op den onderkant van het doel geschoten, of de mitrailleur wiebelde en stond niet op zijn vier pooten, of de pinnen ston-

den niet in de glijbaan, of op afstanden boven 600 M. werd niet toegepast de kunstmatige dieptespreiding, of er werd door één mitrailleur een strook van 600 meter bevuurd enz. enz. Bij dit met groote juistheid schietende wapen zijn dit zeer groote fouten.

In zake de boven aangehaalde arbeidsverdeeling mogen wij niet vergeten, dat in het buitenland deze soms stelselmatig kan worden doorgevoerd volgens de daar geldende reglementen, vermits de sectieⁿ. den rang van luitenant hebben en deze gecontroleerd worden door kapiteins. Ten onzent echter zijn de sectieⁿ. geen officier, maar onderofficier; de pelotonsct. — de eenig verantwoordelijke man voor het peloton — kan zich bij gemaakte fouten niet verontschuldigen door te wijzen op punt 20, doch hij moet aanvullen alles wat ter zake tekort komt, en hij moet zijn personeel dagelijks in die richting opleiden.

Hoofddoel is: verkrijgen van veel treffers in het vijandelijke doel. Is daartoe eenige gelegenheid, dan moet de sectie^{ct}. persoonlijk de richting van elk stuk controleeren en ook de pelotonsct. begaat een grove fout als hij de gelegenheid niet benut om zulks te doen. Wanneer nu de richting onjuist is, hoe zal het dan gaan bij zenuw-storende gevechtsmomenten?

No. 110. De honden, tuigen en karren der Infanterie-Mitrailleurs (Ontwerp) 1915. Naast dit reglement bevelen wij aan ter bestudeering het verdienstelijke werkje van Lieutenant VANDEPUTTE du 1er Régiment de carabiniers: „Le chien militaire belge employé à la traction des mitrailleuses Maxim — Bruxelles, Guyot „Frères, 1914.”

Ad. No. 93. Tactisch gebruik van Infanterie-Mitrailleurs. (Aanschr. D. v. O. 21 Mei 1915.) Met een zesjarige mitrailleur-practijk veroorloven wij ons de vrijheid met de meeste bescheidenheid enkele korte beschouwingen aan te bieden.

Voorop zij gesteld, dat de inhoud en in het bijzonder de korthed van dit reglementje een woord van lof verdienen.

Jammer is, dat men onvoldoende indachtig is geweest, dat de mitrailleursectiën elders gecommandeerd worden door officieren en ten onzent door onderofficieren.

Door hunne algemeene ontwikkeling, aangevuld met benoodigde vak-kennis kunnen aan officieren meer eischen gesteld worden dan aan onderofficieren.

Het wil mij toeschijnen, dat ook in dit reglementje de eischen aan onderofficieren te stellen belangrijk te hoog zijn. Aan eischen die in buitenlandsche reglementen gesteld worden aan officieren-sectieⁿ. kunnen m. i. onze onderoffⁿ.-sectieⁿ. niet voldoen.

Door te veel te vragen komt men bedrogen uit.

Hieraan kan eenigszins worden tegemoet gekomen door een zeer superieuren pelotonsct., die met stalen ijver en door een volmaakt

voorbeeld zijn onderofficieren door het houden van practische oefeningen in schiet-technischen en tactischen zin bekwaamt en hen verder door theoretische dag- en avondlessen tracht te scholen.

Nu eenige opmerkingen.

Ad. 1. 1e alinea: „het mitrailleurvuur bezit een groote snelheid, welke niet getemperd kan worden.”

Wij merkten reeds op, dat o a. in Frankrijk de snelheid wél getemperd kan worden.

2e alinea: „Indien niet alles juist geschiedt, mist de geheele schotenbundel.”

In het bijzonder ten onzent moet derhalve de pelotonsect. elke gelegenheid benutten om persoonlijk te controleeren.

Ad. 2. Deze enkele cijfers in zake diepte-spreiding moeten noodzakelijk gekend worden door de vuurleiders: de onderofficieren-sectieⁿ, ten einde eenig idee van mitrailleurvuur te hebben.

Hebben de onderofficieren allen die kennis?

Ad. 3. „Dat de mitrailleur bij uitnemendheid een wapen voor de kleine afstanden is.”

Deze groote waarheid moest vóór elke gevechtsoefening door alle officieren herhaald worden; nog te veel zien wij onze rookpluim-mitrailleurs op middelbare afstanden vuren. Voor de vijandelijke artillerie een wisse prooi!

Ad. 4. Ik wenschte toe te voegen; tenzij de mitrailleurs gedekt zijn opgesteld en dit niet b. v. in den hout r a n d, maar zoo diep mogelijk in het hout; een en ander in verband met de windrichting en de belichting.

Een rookpluim (mitrailleur) binnen artillerie-bereik, is buiten gevecht.

Ad. 10. Zoo mede, wanneer het doel ten opzichte van de eigen troepen een veel hoogere opstelling heeft, is het vuren over eigen troepen niet gevaarlijk (manoeuvre Lek-accès, 1910).

Ad. 14 en 15. De vroegere eisch: „verrassing bij het mitrailleurvuur”, verliest in den huidige oorlog het grootste gedeelte van zijn waarde. Thans zijn overal tal van mitrailleurs — dit weet men.

In de buitenlandsche reglementen wordt aan het inschieten een logisch gedachte passende plaats geschonken en zeer terecht wordt hieraan groote waarde toegekend.

Ad. 16 e. De zichtbaarheid van onzen mitrailleur in open terrein is niet gering; duidelijk zijn mitrailleurs en dragers te onderkennen.

f. Het juist stelling nemen is uiterst moeilijk, temeer wijl er maar weinig goede mitrailleurstellingen zijn; het is dus wel degelijk een ernstig bezwaar om van opstelling te veranderen. Heeft men een juiste stelling ingenomen — m. a. w. kan men zeer veel treffers krijgen uit een gedekte opstelling, blijf daar dan zoo lang mogelijk. Bovendien vermoeit het van stelling veranderen en hoofdeisch voor mitrailleur-schutters is: rustig blijven ten einde de machine juist te kunnen bedienen.

g. Mede in verband met de windrichting en de belichting.

z. Daartoe moeten alle commandanten van troepen de mitrailleur-reglementen kennen. De kennis wordt thans soms onderschat. Mitrailleur-officieren moeten geen specialisten zijn, doch ieder officier moet den mitrailleur en het tactisch gebruik kennen.

Ad. 19. „Het wordt aan het beleid van den sectie^{ct}. overgelaten, in hoeverre hij de aanwijzingen van lagere bevelhebbers kan en zal volgen.”

In het bijzonder past dit punt volkomen voor de officieren-sectie^{cn}. bij de mitrailleurs elders, doch geenszins voor het beleid, de tactische waardeering enz. van onze sergeanten-sectie^{cn}. Juist hun onvoldoende ontwikkeling en hooge positie is een groot gevaar in zake eigendunkelijk optreden of weigeren. Reeds bij onze mobilisatie-vredesoefeningen maakte ik bij mijn toezicht schromelijke onjuistheden mee; wat moet zulks in zenuwstorende gevechtsmomenten worden?

Jarenlange practijk moet men hebben meegemaakt, om het gevaarlijke en mitsdien ongewenschte van den inhoud van dit punt naar waarde te kunnen schatten.

Ad. 25. Het oogeblik der vuuropening wenschte ik te doen aangeven door den i-ct. Vooral bij sergeanten-sectie^{cn}., die niet in staat zijn een en ander te beoordeelen.

Ad. 29. „Zoodra blijkt, dat de infanterie hare voorwaartsche beweging zonder steun van mitrailleurs bezwaarlijk kan voortzetten, geeft de i-ct. bevelen om deze, in hun geheel of gedeeltelijk, aan het gevecht te doen deelnemen.”

En we lazen zeer terecht ad 3, dat de mitrailleur bij uitnemendheid een wapen voor de kleine afstanden is!

En in ad. 4, dat een rookpluim (een mitrailleur) binnen artillerie-bereik, buiten gevecht is!

En in ad. 16z, dat de zichtbaarheid van onzen mitrailleur in open terrein niet gering is en duidelijk met zijn dragers is te onderkennen!

Het papier is geduldig. Bij vredesoefeningen kan al het voren omschrevene worden nagekomen. Zoodra met scherp wordt geschoten zullen wij onze groote mitrailleurs niet kunnen meenemen in open terrein en het eenige middel om nut hiervan te trekken is ze in goede gedekte stellingen achterlaten en met domineerend vuur den aanval der infanterie steunen.

Alleen kleine, gemakkelijk te hanteeren mitrailleurs op drievoet kunnen in open terrein in de tirailleurlinie worden meegevoerd; het wapen en de affuit afzonderlijk. En bij het vuren geen rookpluim.

Ad. 47. „In het verdedigend gevecht zal het geen uitzondering zijn, dat de mitrailleurs het vuur reeds openen op de hoogere afstanden.”

Vorenstaande moge waar zijn in buitenlandsche reglementen, niet echter voor onzen rookpluim-mitrailleur. De vijandelijke artillerie wenscht zulks juist en stelt den mitrailleur ontijdig buiten gevecht. Op kleine afstanden vuren, dat moet de leus zijn. Bij de inleiding in afwachtingsstelling en eerst op het laatst in stelling om flankeerend vuur vóór de stelling te kunnen geven; dus een mitrailleurstand met afwachtingsstelling als dezerzijds werd aangeboden in den Militairen Spectator van Mei j.l.

Losse aantekeningen over den tegenwoordigen Europeeschen oorlog.

Herhaaldelijk verschijnen in de pers berichten, waaruit zou moeten worden afgeleid, dat vooral de Duitschers tegenwoordig hunne aanvallen uitvoeren op een wijze, die eenigszins doet denken aan de massa-aanvallen ten tijde van NAPOLEON.

Die voorstelling van den gang van zaken schijnt niet juist te zijn en op een verkeerde waarneming te berusten.

De aanvallen van de Duitschers in dichte massa's zijn niet anders dan aanvallen, uitgevoerd door verschillende liniën, die elkaar zoo dicht volgen dat een tijdige versterking van de voorste gewaarborgd is. In overeenstemming met het reglement blijven de achterste echelons in gesloten vormen, zoolang zij niet aan het vijandelijk vuur zijn blootgesteld.

Op een afstand gezien zal een sterke, in een dergelijken vorm oprukkende, troepenmacht onwillekeurig op een min of meer samenhangend, gesloten geheel lijken. Daarbij komt, dat de Duitschers zich bij hunne aanvallen meer laten leiden door de zorg om de tirailleurlinie tijdig te versterken en den drang naar voren er in te houden dan door een groote voorzichtigheid om verliezen te vermijden.

„Wie immer, eilen die Deutschen stürmisch vor” aldus wordt over het aanvallend optreden der Duitschers in Koerland geschreven, hetgeen van Russische zijde ten volle wordt beaamd.

Bij een met onstuimige kracht ondernomen aanval zal een plaatselijk verdichten van de tirailleurlinie herhaaldelijk voorkomen, terwijl in het laatste stadium van den strijd het samendringen van den stormenden troep naar het punt waar de vijandelijke linie moet of kan worden binnengedrongen onvermijdelijk en natuurlijk schijnt te zijn.

Aan al deze omstandigheden wordt het ontstaan van de geruchten over een verouderde aanvalswijze bij de Duitschers toegeschreven.

Uit de bijzonderheden, die tot nu toe over den aanval op eene versterkte stelling of op een deel van een versterkt front zijn bekend geworden, kan het volgende worden afgeleid:

Indien de strijd om het voorterrein in het voordeel van den aanvaller is beslist, kunnen in hoofdzaak nog 2 phasen worden onderscheiden:

- 1°. de strijd om het vuuroverwicht;
- 2°. de stormaanval der infanterie.

De strijd om het vuuroverwicht kan van zeer langen duur zijn, terwijl hij nagenoeg uitsluitend wordt gestreden door de artillerie, die al hare

krachten inspant om de verdedigende artillerie en infanterie te vernietigen.

Een groot aantal vuurmonden van licht en zwaar kaliber en een ontzettende hoeveelheid munitie worden er voor beschikbaar gesteld.

Gedurende de beschieting door de artillerie tracht de aanvallende infanterie de stelling te naderen. Meestal kan dit slechts bij duisternis geschieden en of zij daarbij snel vordert of niet, hangt geheel af van de kracht van het vijandelijk vuur en van de middelen, waarover de verdediger beschikt, om het voorterrein van zijne stelling te verlichten.

Is het ten slotte aan de aanvallende infanterie gelukt om zich op zeer korten afstand van de vijandelijke stelling in te graven, dan wordt op een gegeven oogenblik bij het aanbreken van den dag onverwacht tot den stormaanval overgegaan.

Handgranaten, bajonetten en groote messen zijn hierbij aan het woord.

Pioniers gaan voorop om de hindernissen, die door het artilleriesvuur nog niet zijn vernield op te ruimen.

Gedurende den stormaanval kan de artillerie de verdedigers van de stelling natuurlijk niet blijven beschieten. Zij brengt dan haar vuur over op het terrein achter de stelling en werpt daar, over een bepaalde breedte, zoo'n massa projectielen heen, dat het oprukken van reserves nagenoeg is uitgesloten.

Dit „spervuur” wordt onverpoosd zoo lang voortgezet, tot, bij gelukten aanval, de overwinnaars in de gelegenheid zijn gesteld om de genomen en veelal verwoeste stelling eenigszins in staat van verdediging te brengen of tot het, bij de vervolging, gevaar voor de eigen troepen zou kunnen opleveren.

Vóór den oorlog werd *vrij* algemeen aangenomen, dat het doel van het vuurgevecht van de infanterie moest zijn: het verkrijgen van vuuroverwicht op de vijandelijke infanterie.

Ons Infanterie Reglement II o. a. huldigt dit beginsel, want het zegt in punt 233:

„In het algemeen vuurgevecht, dat in verspreide orde en in hoofdzaak met de vijandelijke infanterie, *tot verkrijging van het vuuroverwicht*, gevoerd wordt, is de c. ct. . . . belast met het bevel tot de opening van het vuur en met de maatregelen om de vuurlinie op sterkte te houden.”

De jongste ervaringen omtrent den aanval der infanterie wijzen er op, dat er van het verkrijgen van *dit* vuuroverwicht bedroevend weinig terecht komt.

Hoe kan dat ook anders?

Hoe kan aanvallende infanterie vuuroverwicht verkrijgen op een verdediger, die in overdekte of goed gemaskeerde loopgraven is genesteld en dien zij dus niet ziet?

Ik geef gaarne toe, dat de toestand hier voor de aanvallende infanterie zoo ongunstig mogelijk is gedacht, maar al neemt men dien zoo

gunstig mogelijk aan, dan nog is voor haar de kans om vuuroverwicht te verkrijgen uiterst gering.

Veronderstel, dat bij een ontmoetingsgevecht een der partijen tot het defensief wordt gedwongen. Gelegenheid om een stelling in te richten, die aan alle eischen voldoet, bestaat dan niet.

Ook in dit, voor de aanvallende infanterie, gunstigste geval, staat zij in haar strijd om het vuuroverwicht m. i. voor een hopeloos moeilijk vraagstuk.

Men kan zelfs spreken van een onoplosbaar vraagstuk, indien men in aanmerking neemt de wijze, waarop de verdedigende infanterie zich zal gedragen.

Onder de werking van het artillerie- en infanterievuur van den aanvaller zal er bij de verdedigende infanterie een zeer natuurlijk streven bestaan om zich te dekken en dit streven is alleszins gerechtvaardigd gedurende die oogenblikken, waarin zij geen of uiterst geringe trefkans heeft op de aanvallende infanterie.

Zich dan bloot te geven is zelfs dom!

De oogenblikken om zich te dekken breken aan, wanneer de aanvallende infanterie de voorwaartsche beweging heeft gestaakt en — zoo niet ingegraven — plat tegen den grond ligt gedrukt; zij eindigen, wanneer de aanvaller het terreinwinnen hervat.

Stelt men nu voorop, dat de verdedigende infanterie als hoofddoel zal kiezen de aanvallende tirailleurlinie, dan ontstaat dus deze toestand:

De aanvaller krijgt in het gunstigste geval kopschijven te zien als hij zelf niet schieten kan en als hij in staat is om zijnerzijds het vuur te openen of te hervatten zijn die kopschijven geheel of grootendeels verdwenen.

Waar blijft nu toch de mogelijkheid om vuuroverwicht te verkrijgen?

Het op den voorgrond schuiven van het vuuroverwicht zou zeer verklaarbaar zijn indien de infanterie nog streed als in de oorlogen van de 17e en 18e eeuw.

Toen bevonden zich de beide tegenstanders in gesloten linie tegenover elkaar en nog wel in staande houding, omdat het toenmalig geweer alleen in die houding als vuurwapen was te gebruiken.

Aanvaller en verdediger boden dus — wat kwetsbaarheid betreft — dezelfde doelen aan en wie het best schoot, had veel kans om den tegenstander alleen voor de bedreiging met de bajonet te zien wijken.

Tegenwoordig is de toestand geheel anders.

Van een vuurduel in den waren zin van het woord kan bij het infanteriegevecht niet worden gesproken; feitelijk ontwikkelen aanvaller en verdediger hun vuurkracht op een verschillend oogenblik en dat eerstgenoemde daarbij verre in het nadeel is, behoeft geen verder betoog.

Vermoedelijk zal de kwestie van het vuuroverwicht na den oorlog heel wat pennen en tongen in beweging brengen, maar reeds thans kan worden gezegd, dat de tot heden opgedane ervaringen diegenen in het gelijk stellen, welke reeds vóór den oorlog er op wezen, dat het

infanteristisch vuuroverwicht bij den aanval een ideaal is, waarnaar kan worden gestreefd, maar dat zelden zal worden bereikt.

De aanhangers van deze theorie voorzagen voor den aanvaller op dat gebied groote teleurstellingen, die in hare gevolgen des te ernstiger zouden zijn, naarmate de infanterie meer in geloof aan vuuroverwicht was opgeleid.

Hoe staat het in dit opzicht bij onze infanterie ?

Het antwoord op deze vraag geeft het Infanterie Reglement II, waaruit ik slechts één zinnetje, maar dan ook een zeer belangrijk, aanhaal :

„De stormaanval kan niet worden ingezet dan nadat het vuuroverwicht op den verdediger is verkregen” ! (punt 258).

Commentaar is overbodig.

De Nederlandsche aanvoerders zullen zich echter bij den aanval wel niet door een letterlijke opvolging van dien zin laten leiden.

De onmacht van de aanvallende infanterie om met haar eigen vuurwapen den verdediger rijp voor den stormaanval te schieten, doet den steun van de artillerie en van de mitrailleurs aan betekenis winnen.

Het is dan ook geen toeval, dat deze wapens in den tegenwoordigen oorlog nog steeds een uiterst belangrijke rol blijven spelen.

Waar die steun niet of slechts in onvoldoende mate kan worden verleend, zal de infanterie zich vertrouwd moeten maken met de treurige waarheid, dat het doorzetten van den aanval tot den afstand waarop de verdediger met bajonet en handgranaat te lijf kan worden gegaan, met bloedige verliezen zal worden betaald.

Het eenige middel om deze te beperken bestaat in een oordeelkundig gebruik van het terrein, in een juiste keuze van de verschillende vormen en in een groote snelheid van beweging.

Daarin kan de tegenwoordige infanterie niet genoeg worden geoefend.

Een strijd onder de hedendaagsche omstandigheden gevoerd stelt aan het moreel, vooral van de infanterie, de allerswaarste eischen en in het juiste besef van den grooten invloed, dien de aanvoerders kunnen uitoefenen, om dat moreel zoolang mogelijk hoog te houden, wordt er van alle zijden op gewezen, dat de aanvoerders zich niet noodeloos mogen blootstellen.

Dit wordt des te meer noodzakelijk nu men er van weerszijden op uit is de aanvoerders het eerst weg te schieten.

De groeps- en sectiecommandanten, die alleen op staan, zich vóór hun groep begeven en daarna met vervaarlijk armgezwaai het sein tot een sprong voorwaarts geven, zijn uit den tijd.

De moderne groeps- en sectiecommandant schijnt tusschen de manschappen te liggen en gelijktijdig met deze een sprong te doen

Uit een alleszins betrouwbare bron komt voorts het bericht, dat de Deutsche infanterie-officieren ook bij het terreinwinnen niet meer *vóór*, maar *in* de linie loopen en om het onderscheid met de manschappen

zoo gering mogelijk te doen zijn meestal een geweer ter hand hebben genomen.

Het spreekt van zelf, dat al deze maatregelen niet helpen, wanneer aanvoerders en manschappen zich in kleeding en uitrusting scherp van elkaar onderscheiden.

Ook in dat opzicht dient dus elk, op grooten afstand waarneembaar, verschil te verdwijnen.

In het Deutsche leger is dit beginsel zeer streng doorgevoerd. De jongste Kabinetsorder van den Keizer omtrent de uniformveranderingen levert daartoe de meest overtuigende bewijzen 1).

Een niet minder belangrijke vraag is of bij de aanvallende infanterie een krachtige vuurleiding door sectie- en groepscommandanten kan worden uitgeoefend.

Naar de opgedane ervaringen te oordeelen heeft men zich daarvan in vredes tijd te veel voorgesteld.

Het heen en weer kruipen van de aanvoerders achter de tirailleurlinie om de vizieren en mikpunten hunner manschappen te controleeren is een handeling die in de werkelijkheid — althans op open terrein — onuitvoerbaar is; het mondeling uit- en doorgeven van aanwijzingen, de vuurleiding betreffende, vormt een middel, dat in oorlogstijd faalt; door het lawaai komen die aanwijzingen, *als* zij begrepen worden, niet verder dan tot de naaste omgeving van dengene, die ze uitgaf.

De conclusie ligt voor de hand: tijdens het vuurgevecht is de man vrij wel aan zich zelf overgelaten.

Men houde hiermede rekening bij de opleiding van den man tot oorlogsschutter.

De stormaanval wordt ook in den bewegingsoorlog in het algemeen op kortere afstanden aangezet, dan vredesoefeningen en manoeuvres te zien geven.

Stormaanvallen, uitgevoerd op 200, zelfs op 100 M. van een stelling, waarin de verdediger stand houdt, dragen de kiem van nederlagen in zich.

50 M. is een betere afstand om het waagstuk te ondernemen.

Mislukt niettemin het binnendringen in de vijandelijke stelling, dan moet er allés op worden gezet om den troep op korten afstand van den verdediger te doen standhouden. Een terugvloeien van den aanvaller tot op 100 M. en verder kan tot vernietiging leiden.

Wat vroeger reeds omtrent den loopgraaf-oorlog werd medegedeeld, wordt meer en meer bevestigd.

Alleen zij er op gewezen, dat tegenwoordig de schuilplaatsen ook veelvuldig aan de achterzijde van de loopgraaf worden gemaakt, inplaats

1) Zie hiervoor o. a. de Kölnische Zeitung van 4 October 1915.

van aan de voorzijde, zulks om aan de borstwering een grooter weerstandsvermogen te geven.

De schuilplaatsen worden door minstens 1 M. grond gedekt.

Ook komt het voor, dat het grootste deel der schuilplaatsen geheel achter de loopgraven wordt gebouwd, zoodat in voorste linie in hoofdzaak gevechtsofstellingen worden aangetroffen.

Onnoodig er op te wijzen, dat laatstbedoelde inrichting van de

Schets 1.

stellingen slechts mogelijk is, waar een goede en gedekte gemeenschap is verzekerd.

Op dergelijke wijze worden bijv. in het Duitse leger door de recruten stellingen ingericht en men mag gerust aannemen, dat daarbij de nieuwste ervaringen zullen zijn benut.

Bovenstaande fotografische opname geeft duidelijk weer hoe de loopgraven zijn aangelegd.

Lange, rechte lijnen worden vermeden, de vuurlijn is rechthoekig gebroken, de zijwelen zijn breeder en langer dan gewoonlijk het geval is, terwijl aan het maken van inrichtingen voor flankerend vuur veel waarde wordt gehecht.

Voor het afgeven van dit vuur zijn in het bijzonder mitrailleurs geschikt, die in grooten getale in de loopgraaf goed gedekt worden opgesteld (soms om de 30 of 40 pas een mitrailleur).

De rijkdom aan mitrailleurs maakt het mogelijk om gedurende den afwachtenden toestand, zonder gevaar voor overrompeling, met een gering aantal manschappen in de voorste lijn te volstaan.

Men wil niet, dat de verdedigers onnoodig aan 's vijands vuur zijn blootgesteld; overal zijn echter posten opgesteld.

Om te alarmeeren treedt de telefoon in werking; de duitsche loopgraven zijn letterlijk met een netwerk van telefoondraden bedekt.

De hindernissen bestaan uit ijzerdraadversperringen en verhakkingen. Vermeden wordt ze in één aaneengesloten lijn aan te leggen; van afstand tot afstand zijn openingen gespaard, die tot uitvalspoorten dienen en met friesche ruiters worden gesloten. Vóór de hindernissen komen voetangels, klemmen, struikeldraden en ijzerdraadslingers te liggen, die het naderen bemoeilijken en de bewakers van de hindernis in staat stellen het opruimen daarvan door vijandelijke patrouilles gemakkelijker te beletten.

Ongeveer 1 K.M. achter de voorste loopgraven staan batterijen veldartillerie, uitmuntend tegen gezicht gedekt. Daar achter houwitsers, die niet alleen worden gebruikt tot het beschieten van weerstandbiedende doelen maar ook, op afstanden van 5 tot 8 K.M. tot het onder vuur nemen van vijandelijke reserves, munitie- en verplegingscolonnes, wier aanwezigheid door middel van luchtverkenning is vastgesteld.

De artillerie kent nauwkeurig de afstanden tot alle belangrijke punten in het voorterrein. Goede waarneming — ook uit de voorste loopgraaf — maakt het mogelijk snel het vuur te openen, waarbij de telefoon weer belangrijke diensten bewijst.

Nu ik het over de loopgraven heb, acht ik de gelegenheid schoon om een korte bespreking te wijden aan het aanleggen van loopgraven in ons polderland.

Dit heeft wel niets met den tegenwoordigen oorlog te maken maar het is een zaak, die voor ons Nederlanders van het hoogste gewicht is.

Zooals bekend is moeten de loopgraven diep (voor staande schutters) worden aangelegd.

Door velen zal dit in het polderland met het oog op den hoogen grondwaterstand eenvoudig onmogelijk worden geacht.

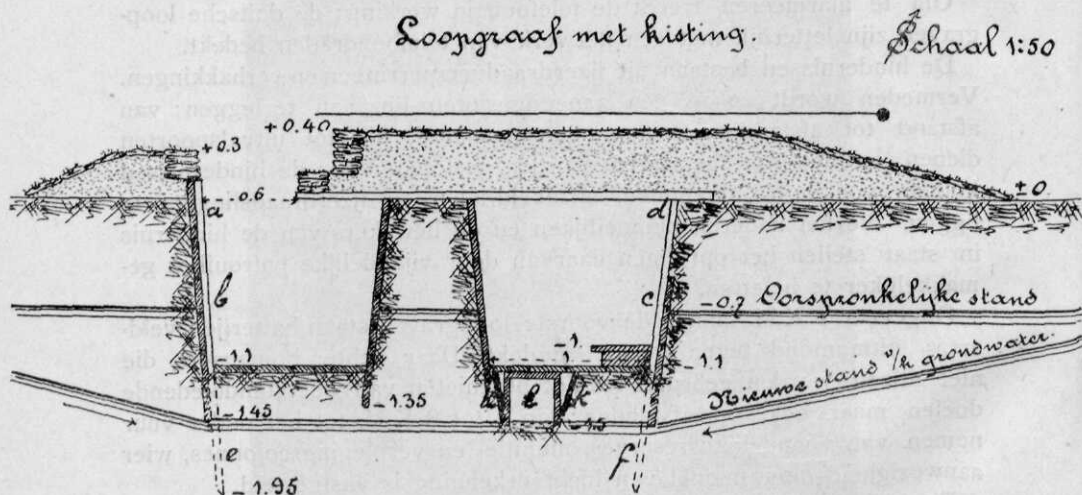
En als die meening betaakt, dan is ons pioniersvoorschrift daaraan gedeeltelijk schuld, aangezien in punt 64 staat aangegeven, dat de bodem der binnengracht *minstens* 0.2 M. boven het grondwater *moet* blijven.

Ontegengesteld wordt hierdoor het werk vergemakkelijkt maar er

kunnen gevallen voorkomen, waarin een diepere ingraving het verdedigend vermogen van de loopgraaf aanzienlijk verhoogt en dan zal het van groot nut blijken te zijn, wanneer bij onze troepen de handen niet verkeerd staan, waar zij de alsdan onvermijdelijk optredende moeilijkheden met het grondwater zullen hebben te overwinnen

Het is met het oog hierop, dat ik de aandacht vestig op de pionier-oefeningen, die in laag terrein door 31 L. W. I. zijn gehouden en waarbij met succes een loopgraaf beneden den grondwaterstand is aangelegd en . . . drooggehouden.

De wijze, waarop daarbij o. a. door de 3e Cie van dat bataljon (Ct. Kapitein v. MARLE) werd te werk gegaan, was de volgende:

Eerst werd het vak a b c d, boven grondwaterpeil liggend, uitgegraven, waarna de stijlen e en f werden ingeheid.

Achter deze stijlen werd een damwand geplaatst van balken, 10 cM. dik en 20 cM. breed, voorzien van groeven en messingen, welke wand geleidelijk door ingraving zakte.

Ondertusschen werd ongeveer in het midden een slop gegraven, dat van keerplanken k werd voorzien en waaruit het water met een drachementspomp (z.g. katekop) werd opgezogen en weggevoerd.

Daardoor ontstond een drooge laag zand van ± 2 d.M. dikte, welke opnieuw werd uitgegraven. Deze bewerking werd herhaald tot de vereischte diepte werd verkregen en de damwand tot 1.45 M. was gezakt.

Hierna volgde het plaatsen van de afvoergoot l, die om de 10 meters voorzien werd van een vergaarbak, waarvoor een bodemlooze ton met een mand op den bodem kan worden gebezigd.

Op den bodem van de afvoergoot waren om den halven meter de

planken vervangen door $\frac{1}{2}$ meter horgaas, ten einde het binnendringen van loopzand tegelijk met het water te voorkomen.

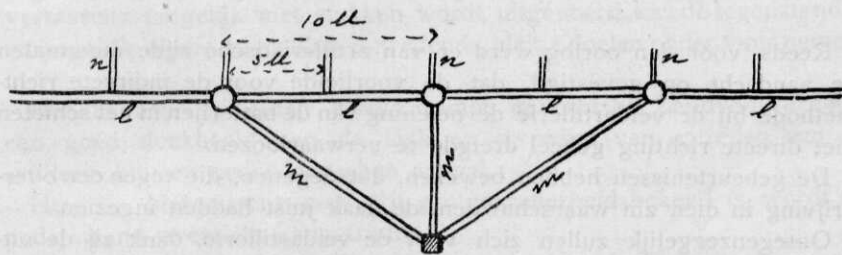
Het water uit de vergaarbakken werd door afvoergoten m naar een zinkput geleid, die geregeld werd leeggepompt.

De goten moeten een helling hebben van $\frac{1}{2}$ c.M. per meter; gewenscht is bij breede loopgraven toevoergoten n aan te brengen.

Na al deze bewerkingen kon de wand tusschen loopgraaf en schuilplaats worden geplaatst, waarna de vloeren, traversen en overdekking werden aangebracht.

Het verdient aanbeveling de pomp in een scherfvrije dekking *buiten* de loopgraaf op te stellen; haar *in* de loopgraaf te plaatsen heeft het bezwaar, dat zij bij een beschieting van de voorste verdedigingslijn door de vijandelijke artillerie gevaar loopt spoedig onbruikbaar te worden.

De aandacht wordt er nog op gevestigd, dat het doen oversteken van het armsteunvlak verschillende voordeelen bezit.

Schets 3.

De verticale inkijk in de loopgraaf wordt kleiner, terwijl de ruimte onder het armsteunvlak den manschappen kan dienen om snel eenige dekking te zoeken en om de bezwaren, aan de gemeenschap verbonden, eenigszins op te heffen.

De handgranaten verheugen zich in een steeds toenemend gebruik.

Op plaatsen, waar de loopgraven der beide partijen zeer dicht — soms 16 meter — van elkaar zijn gelegen, wordt zelfs uitsluitend met handgranaten gevochten.

Bijzonder gewild zijn granaten, vervaardigd uit bussen voor verduurzaamde levensmiddelen, welke na gevuld te zijn met spijkers, stukken ijzer en dynamiet worden dicht gesoldeerd en van een lont voorzien.

Meestal draagt iedere soldaat bij den aanval 6 handgranaten.

Door aan een touw te trekken wordt de lont ontstoken, de granaat wordt daarna weggegooid om na 7 seconden te springen.

In elk land, dat thans in den oorlog is betrokken, worden de recruten geweldig geoefend in het werpen met handgranaten.

Een der methoden, die daarbij worden toegepast, is de volgende:

Op een teeken of commando van den onderwijzer staan de manschappen uit de liggende houding plotseling op; na 40 M. in den loop-

pas te hebben afgelegd, worden de granaten weggeslingerd, waarbij moet worden getracht ze te brengen binnen een doel van 3 M. breedte, dat 30 M. verder op den grond met touwen, kielspitten of op andere wijze is aangegeven.

Een andere manier is de manschappen op te stellen in een loopgraaf, waartegenover zich op korten afstand een andere loopgraaf bevindt, die de vijandelijke voorstelt en waarin de handgranaten moeten techt komen.

Aldus oefent men o. a. in Frankrijk aan eene inrichting achter het front, alwaar opleidingscursussen van gewoonlijk 4 dagen worden gegeven.

De oefeningen hebben zelfs plaats met scherpe handgranaten, waarbij natuurlijk voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen tegen ontijdige springers en terugvliegende scherven.

Daartoe bevindt zich op eenige passen afstand van de plaats, waar de granaten worden weggeworpen, een scherfvrije schuilplaats, waarin zich, na een worp, zoowel de onderwijzer als de leerlingen ijlings opbergen.

Reeds vóór den oorlog werd er van artilleristische zijde meermalen de aandacht op gevestigd, dat de voorliefde voor de indirecte richtmethode bij de veldartillerie de oefening van de batterijen in het schieten met directe richting geheel dreigde te verwaarloozen.

De gebeurtenissen hebben bewezen, dat degenen, die tegen een overdrijving in dien zin waarschuwd, de zaak juist hadden ingezien.

Ontegenzeggelijk zullen zich voor de veldartillerie, dank zij de uitstekende hulpmiddelen waarover zij beschikt, slechts weinig doelen aanbieden, die niet met behulp van indirecte richting kunnen worden beschoten, maar er zijn gevechtstoestanden geconstateerd, waarin die richtwijze niet kon worden toegepast.

Gedurende de inleiding van den strijd zullen de bezwaren zich niet doen gevoelen; wanneer echter de beslissende phase met zijn heen en weer gaand en opwindend karakter is ingetreden, zullen zich vele gevechtsmomenten voordoen, waarin de vuurleiding aan de handen van den batterijcommandant ontsnapt.

En als dan de batterijen het schieten met behulp van beide richtmethoden niet grondig beheerschen, zal het haar gaan als thans meermalen de Russen.

Menige prachtgelegenheid om hun vijand verpletterende verliezen toe te brengen hebben zij ongebruikt moeten laten voorbijgaan, omdat de batterijbedieningen in het schieten met directe richting niet voldoende waren geoefend.

Wie bij manoeuvres een aanval heeft zien doorvoeren, waarbij een of meer batterijen (stukken) veldartillerie de infanterie begeleidden, zal dikwijls de gedachte hebben voelen opkomen: daar komt in de werkelijkheid niets van terecht; in 1870 kon dat nog, maar tegenwoordig is een zoodanig artilleriegebruik eenvoudig onmogelijk!

Het kan niet worden ontkend, dat de tegenwoordige omstandigheden op een slagveld voor het begeleiden van de infanterie door de veldartillerie ongunstiger zijn geworden dan vroeger.

Ongetwijfeld zal een dergelijke beweging zware verliezen kunnen kosten, terwijl zij ook niet in alle terreinen uitvoerbaar zal zijn, maar dit alles mag geen reden zijn om er in beginsel van af te zien 1).

De batterijen in ver achterwaarts gelegen gedekte stellingen laten staan en alleen heil te zoeken in het naar voren verleggen van de waarnemingspunten, is een middel, dat aan de infanterie niet die kracht-dadige hulp kan verschaffen, die zij behoeft.

Er wordt daarom op gewezen, dat het begeleiden van de infanterie door de veldartillerie in de beslissende oogenblikken van den aanval, ook voor de tegenwoordige omstandigheden, niet is te ontgaan.

In zulke momenten te willen steunen met batterijen, die aan lange telefoondraden hangen, schijnt een utopie te zijn.

Indien de beweging op verschillende punten van het slagveld zoo verrassend mogelijk met stukken wordt uitgevoerd, kan de tegenstander onmogelijk al die plotseling optredende kleine doelen onder vuur nemen.

Het in vele opzichten merkwaardige gevecht bij Zandvoorde geeft een goed denkbeeld van de taak en de wijze van optreden van de artillerie bij een hedendaagschen aanval.

Hetgeen hieromtrent met vrij groote zekerheid bekend is, wordt in onderstaand overzicht aangetroffen.

In de tweede helft van October 1914 besloot de Duitsche legeraanvoering tot den aanval op de stelling bij Yperen in Vlaanderen.

Een zeer belangrijk voorgeschoven punt van die stelling vormde het gehucht Zandvoorde, dat op eene kleine hoogte lag, vanwaar het voorterrein op grooten afstand kon worden beheerscht.

De Engelschen hadden de tactische beteekenis van dat punt zeer juist ingezien en daarom het gehucht zelf, alsmede de naaste omgeving, bestaande uit kleine boschperceelen, aardranden, boschjes enz. geducht versterkt.

Vóór het front van de hoofdstelling bij Zandvoorde lag een 10—15 meter breede ijzerdraadhindernis.

Toen de Duitsche cavalerie, waaraan jagers waren toegevoegd, einde October voor Zandvoorde aankwam, zag zij spoedig in, dat met de beschikbare krachten aan een verovering van het Engelsche steunpunt niet viel te denken.

Hiertoe werd eerst besloten na aankomst van een legerkorps 2).

In verschillende hardnekkige gevechten werd het voorterrein van Zandvoorde van de Engelschen gezuiverd, waarna de Duitschers zich tot \pm 400 M. van de vijandelijke hoofdstelling voortwerkten.

1) Ons Reglement voor de Bereden-artillerie kent het wel degelijk. Zie punt 283.

2) Het nummer van dit korps wordt verzwegen; het doet echter niets ter zake.

De Engelsche infanterie weerde zich met hare gewone dapperheid en taaiheid, krachtig gesteund door de artillerie, die zich niet ontzag op sommige punten in de voorste lijn stelling te nemen.

De weerstand, dien de Duitschers ondervonden, was zòò geweldig en de verliezen namen zòò schrikbarend toe, dat zij begrepen de stelling niet dan na een grondige beschieting door zware artillerie te kunnen nemen.

31 October 1914 8⁰⁰ voorm. openden 150 vuurmonden, zoowel van licht als van zwaar kaliber, een overweldigend vuur op Zandvoorde e. o., onder bescherming waarvan de Deutsche infanterie de vijandelijke stelling nog dichter trachtte te naderen.

9⁰⁰ voorm. hieven alle muziekkorpsen het „Heil Dir im Siegerkranz” aan en de stormaanval begon.

De draden van de hindernis, die reeds voor een deel door het razende artillerievuur was vernield, werden doorgeknipt, waarbij opnieuw tal van Duitschers het leven lieten.

De overgebleven Engelschen wilden echter nog van geen wijken weten.

Wie nog een geweer kon hanteeren, vuurde met de grootste snelheid op de aanstormende vijanden, die, ongeacht de verliezen, voortsnelden en ten slotte de loopgraven met de bajonet namen.

Hier vonden zij hoopen lijken van Engelschen, die een treurig bewijs leverden van de vernietigende uitwerking van het Deutsche geschut.

De aanvallers waren met het behaalde succes evenwel nog niet tevreden; door het brandende Zandvoorde, dat slechts een puinhoop was, stormden zij verder, tot zij, aan de andere zijde gekomen, de terugtrekkende Engelschen onder vuur konden nemen.

Ook een Deutsche veldbatterij wilde haar aandeel hebben aan de vervolging; in een oogwenk was zij door het brandende dorp heen, kwam 150 M. vóór de eigen tirailleurlinie in stelling, van waar zij de Engelschen zeer werkzaam beschoot.

Niet minder verdienstelijk maakte zich een batterij zware houwitsers, die tot dicht bij den oostrand van Zandvoorde naderde om tot het laatste toe haar krachtigen steun te kunnen verleenen.

Deze episode doet in sommige opzichten sterk denken aan voorvallen in de oorlogen van 1866 en 1870.

Zou de reuzenomwenteling op tactisch gebied, als gevolg van dezen oorlog, misschien nog meevallen?

De cavalerie op het Westfront dreigt geheel in het vergeetboek te geraken; zij krijgt tegenwoordig maar weinig gelegenheid het hare bij te dragen om een spoedig einde van den oorlog te bevorderen.

In het begin was dat anders.

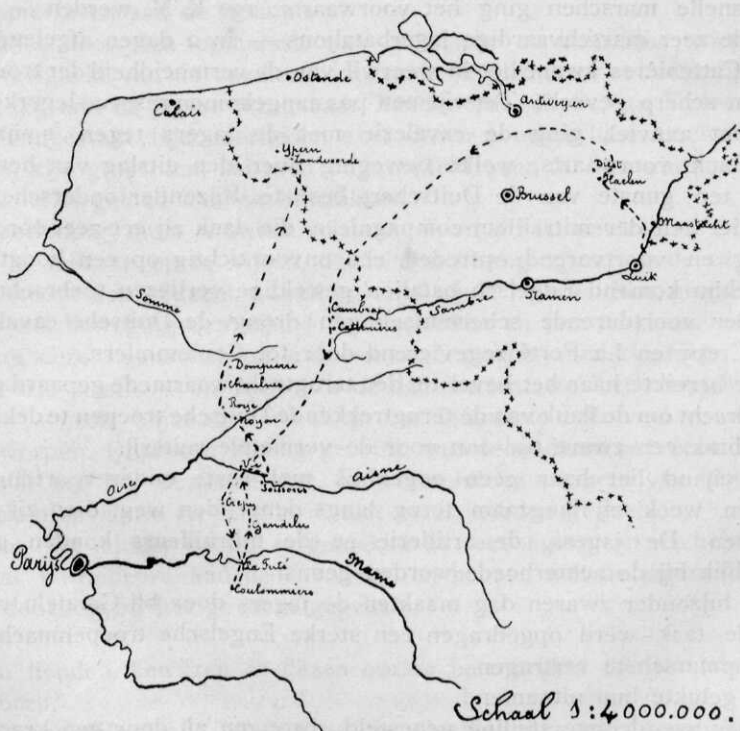
Toen heelt de Deutsche cavalerie een belangrijk aandeel aan de krijgsverrichtingen genomen, hetgeen uit het volgende moge blijken:

Bij het uitbreken van de vijandelikheden trok de Deutsche legeraanvoering sterke ruitersmassa's samen, die bij het binnenrukken in

België op den uitersten rechtervleugel werden aangezet met opdracht den toestand aan 's vijands zijde op te helderen en den eigen opmarsch aan het oog van den vijand te onttrekken.

Na den val van Luik werden aan die cavalerie 2 jagerbataljons toegevoegd, die bij den aanval op genoemde vesting hadden meegevochten en daar nu konden worden gemist.

Ieder bataljon telde 6 compagnieën: 4 compagnieën infanterie, 1 compagnie wielrijders en 1 compagnie mitrailleurs; de wielrijders-compagnieën gingen meestal met de ophelderings-eskadrons ver vooruit.

Schets 4.

De noordelijke groep van deze cavalerie (2e en 4e Cavalerie-divisie) werd aangezet in de richting van Haelen, alwaar zij op 12 Augustus 1914 de door de Belgen betwistte overtocht over de Gette trachte te forceeren.

De beide jagerbataljons namen in vereeniging met afgezeten ruiters na een hardnekkig gevecht het dorp Haelen, waarbij de artillerie en de mitrailleurs krachtig meewerkten.

Het gelukte den Duitschers echter niet verder dan Haelen door te dringen; daarvoor was de tegenstand der Belgen in de meer westelijk gelegen terreinvoorwerpen te heftig.

Van Haelen trok de Duitsche cavalerie om Diest heen in de richting van Antwerpen om den opmarsch te vertragen van Belgische troepen, die eventueel ter versterking van de achter de Gette staande troepen zouden komen opdagen.

Tegelijkertijd werd Ostende waargenomen, alwaar vliegeniers de toebereidselen tot een ontscheping van Engelsche troepen hadden vastgesteld.

Daarna maakte de cavalerie een linkszwenking in de richting van Cambrai, in de omgeving waarvan de voortuitgezonden eskadrons en de wielrijders voeling kregen met Engelsche troepen, die uit het westen kwamen.

In snelle marschen ging het voorwaarts; 130 K. M. werden — ook door de zeer marschvaardige jagerbataljons — in 2 dagen afgelegd.

Bij Cattenières kwam het in weerwil van de vermoeidheid der troepen tot een scherp gevecht. Terwijl een pas aangekomen reserve-legerkorps in front aanviel, ging de cavalerie met de jagers tegen 's vijands linkerflank voorwaarts, welke beweging over den uitslag van het gevecht ten gunste van de Duitschers besliste. Bijzonder onderscheidde zich hier een der mitrailleur-compagnieën, die dank zij een zeer oordeelkundig en voortvarend optreden, een onvoorzichtig op een hoogte te voorschijn komend Engelsch bataljon geweldige verliezen toebracht.

Onder voortdurende schermutselingen drong de Duitsche cavalerie over Crepy en La Ferté zegevierend door tot Coulommiers.

Hier bereikte haar het bevel tot den terugtocht waarmede gepaard ging de opdracht om de flank van de terugtrekkende Duitsche troepen te dekken.

Nu brak een zware tijd aan voor de vermete le ruitery.

De vijand liet haar geen oogenblik met rust; onder voortdurend vechten week zij langzaam terug langs denzelfden weg, dien zij was gekomen. De jagers, de artillerie en de mitrailleurs konden geen oogenblik bij de achterhoede worden gemist.

Een bijzonder zwaren dag maakten de jagers door bij Gandelu, waar hun de taak werd opgedragen een sterke Engelsche troepenmacht in haar opmarsch te vertragen.

Dit gelukte hun uitnemend.

In een voordeelige stelling genesteld, dwongen zij door een krachtig vuur den vijand tot ontwikkeling. Eerst toen zij aan twee zijden dreigden te worden omvat en ook Engelsche cavalerie-afdeelingen in den rug verschenen werd het besluit tot den afmarsch genomen.

Deze was niet gemakkelijk uit te voeren. De troep was onder hevig artillerievuur, terwijl de mitrailleurs moesten worden gedragen.

Bij gedeelten gingen de jagers terug; de beweging werd zóó goed geleid en uitgevoerd, dat met uitzondering van 1 mitrailleur, die door een voltrefter onbruikbaar was gemaakt, geen krijgsmaterieel in handen van de vervolgende Engelschen behoefde te worden achter gelaten.

21/2 uur hadden de jagers weerstand geboden.

De terugtocht werd voortgezet in de richting van Vic, alwaar de Aisne werd overschreden.

Vervolgens hielp de cavalerie een aanval van de Franschen bij Soissons afslaan om van daaruit naar Noyon te snellen — *de jagers vooruit op auto's* — en een gevaarlijk opdringen van Turco's te stuiten.

Toen trad aan Duitsche zijde de periode in, die een voortdurende verlenging van den rechtervleugel noodzakelijk maakte.

In verband hiermede werd de op dezen vleugel opereerende cavalerie steeds meer naar het noorden verplaatst, hetgeen slechts kon worden uitgevoerd na te hebben gevochten bij Roye, Chaulnes (hier werd o. a. een Fransch bataljon bij het uitladen uit een spoorlijn overvallen), Dompierre en aan de Somme.

Nadat door den opmarsch van Saksische en Beiersche troepen de aanwezigheid van de cavalerie in Frankrijk niet meer noodzakelijk was, ging zij met de jagers terug naar Zandvoorde, Z. O. van Yperen.

Wanneer alle bijzonderheden over dezen avontuurlijken tocht bekend zullen zijn geworden, zal men ongetwijfeld over tal van nuttige lessen op velerlei gebied kunnen beschikken.

Voorloopig moet worden volstaan — en dit is niet zonder beteekenis — met er op te wijzen, dat in den bewegingsoorlog de cavalerie nog steeds een geducht wapen is, mits zij *in staat is* door groote snelheid van beweging den vijand te overbluffen en lam te slaan.

Aan deze eigenschap ontbrak het de Duitsche cavalerie niet.

Voorts heeft — in spijt van de daaromtrent wel verkondigde theorieën — een blijvende indeeling van infanterie zeer veel voordeelen afgeworpen. Door een handig gebruik van de moderne vervoermiddelen (*auto's*) zal het bezwaar van het verschil in snelheid van beweging tusschen cavalerie en infanterie niet meer worden gevoeld.

Van niet minder belang is gebleken de toevoeging van een behoorlijk aantal mitrailleurs aan de cavalerie; zij hebben met de jagers dikwijls den doorslag bij het gevecht gegeven.

De honden bewijzen in dezen oorlog belangrijker diensten dan ooit te voren.

Op het Westfront beschikken de Geallieerden over ongeveer 600 uitmuntend gedresseerde honden, die voor de meest verschillende doeleinden worden gebruikt.

Hun geschiktheid voor het opzoeken van gewonden is in vroegere oorlogen reeds overtuigend bewezen.

Nieuwer is hun gebruik als trekkracht voor de mitrailleurs; als zoodanig worden zij zeer geroemd.

Op groote schaal zijn zij tegenwoordig ook in actie om berichten of bevelen over te brengen en munitie en levensmiddelen naar de voorste linie te vervoeren.

De africhting van den hond tot het overbrengen van berichten of bevelen eischt tact en geduld.

Men begint met het dier heen en weer te laten loopen tusschen 2

punten, die 20 M. van elkaar zijn verwijderd om dien afstand geleidelijk uit te strekken tot eenige kilometers.

In Frankrijk past men met succes ook wel de volgende methode toe:

Op het africhtingsterrein worden loopgraven aangelegd, waardoor de hond gewend raakt aan toestanden, die op de tegenwoordige slagvelden veelvuldig voorkomen.

Hij wordt nu afgericht om te loopen naar een punt in de voorste loopgraaf, dat door een signaalschijf wordt aangeduid, welke tot 300 M. goed zichtbaar is.

Langzamerhand worden de afstanden uitgestrekt waarbij de hond, als hij in de omgeving bekend raakt, ten slotte ook zonder een bepaald richtingspunt te hebben, in de voorste linie terecht komt.

De bevelen of berichten worden aan den halsband bevestigd.

Dienen de honden om munitie of levensmiddelen aan te voeren, dan worden zij voor lichte karretjes gespannen, die zij na eenige oefening heel handig door de loopgraven trekken.

De africhting duurt 20 tot 30 dagen.

Van bijzonder belang acht ik het de aandacht te vestigen op de uitnemende diensten, die de honden bewijzen bij den voorpostendienst.

Zij bevinden zich zoowel bij de wachten en posten als bij de patrouilles.

Niets ontsnapt aan hun aandacht, zij waarschuwen op het minste geluid en dit is daarom van zoo'n onschatbare waarde, omdat men voor den voorpostendienst met den besten wil van de wereld niet altijd versche troepen kan aanwijzen.

De waakzaamheid van de honden heeft dan ook in dezen oorlog menig leven gered en meermalen een wacht die anders wellicht zou zijn overvallen in de gelegenheid gesteld den vijand een warme ontvangst te bereiden 1).

De gepantserde automobielen hebben thans de algemeene opmerksaamheid getrokken.

Aan Fransche zijde gebruikt men o. a. dergelijke wagens van 5.9 ton.

Er bevindt zich een kazemat in van 2 M. lengte, 1.9 M. hoogte en 1.67 M. breedte; zij bevat ruimte voor 6 schutters, die door schietgaten vuren, welke kunnen worden afgesloten. Achter de kazemat bevindt zich een bergplaats voor munitie. De plaats van den bestuurder, de raden en de motor zijn gepantserd.

De snelheid bedraagt 20 KM. per uur.

Ook zijn er auto's, die voorzien zijn van een draaibaren gepantserden toren, waarin een snelvuurkanon of een mitrailleur kan worden opgesteld.

De Engelschen gebruiken lichte lastauto's, waaraan pantserplaten zijn bevestigd.

1) Zie ook het artikel „Vecht- en oorlogshonden” van Dr. Bemelmans, Milit. Spect. No. 10, 1915.

Aan Russische zijde is tot heden weinig van gepantserde auto's bemerkt.

Naar wordt bericht zijn 1000 van die voertuigen in Amerika besteld.

Algemeen wordt erkend, dat de pantserauto zijn nut en bruikbaarheid heeft bewezen.

Twee typen zijn in hoofdzaak voor oorlogsgebruik geschikt gebleken.

Het eene bestaat uit een zwaar gepantserden wagen, die voorzien is van een snelvuurkanon.

Dit „wandeland fort” kan natuurlijk geen groote snelheid ontwikkelen, terwijl het ook, door zijn groot gewicht, niet op alle wegen bruikbaar is.

Daarom heeft zich ook de behoefte doen gevoelen aan een lichter type, waarvan de voordeelen echter slechts verkregen zijn kunnen worden door zoowel de bewapening als de pantsering aanzienlijk te verlichten.

Er bestaan redenen om aan te nemen, dat de fabrikanten van gepantserde automobielen belangrijke verbeteringen aan de bestaande modellen zullen weten aan te brengen.

Wellicht zijn zij hierin reeds geslaagd, want er gaan geruchten, dat er pantserauto's bestaan, die op de wegen een snelheid van 50 tot 60 KM. per uur kunnen ontwikkelen en ook in staat zijn om buiten de wegen op te treden.

Voorts zouden zij zoowel van voren als van achteren kunnen worden bestuurd, waardoor het moeilijke keeren op de wegen niet meer behoef voor te komen.

Indien dit alles waar is, dan rest slechts de hoop uit te spreken, dat tevens een middel zal worden gevonden, om die voor marschcolleges en rustende troepen zoo gevaarlijke vijanden met kracht te bestrijden.

In dezen oorlog schijnen tenminste de bliksemsnelle aanvallen van gepantserde automobielen den vijand menig benauwd en noodlottig oogenblik te hebben bezorgd.

Rustende troepen zullen daarom tegenwoordig niet kunnen volstaan met de wegen af te sluiten met gewone draadversperringen, maar zij zullen daartoe barricades moeten opwerpen (wagens, boomen e. d.).

Ook grenstroepen, geplaatst bij belangrijke toegangen mogen wel ter dege rekening houden met deze plotseling optredende gevaarlijke tegenstanders.

NASCHRIFT.

Toen het vorenstaand artikel reeds ter perse was, werd van het oorlogsterrein aan een van de groote Zweedsche bladen een zeer belangrijke bijdrage geleverd, betreffende de verdedigings-maatregelen van de Duitschers op het westelijk front.

Als toelichting op de schets, die aan bedoeld blad is ontleend, zij het volgende vermeld:

De *1e* *linie* wordt gewoonlijk gevormd door 3 ongeveer evenwijdige loopgraaflijniën, waarvan de voorste de *hoofdverdedigingslijn* vormt en die daarom ook het stevigst is gebouwd.

Zij wordt steeds beschermd door allerlei hindernissen, bij voorkeur bestaande uit een dicht netwerk van ijzerdraad met een diepte, afwisselend tusschen 5 en 25 meters. Waar de mogelijkheid bestaat de hindernissen aan het oog van den vijand te onttrekken, wordt zulks niet nagelaten.

In deze *linie* vindt men blokhuisen van zware boomstammen of rails, gedekte opstellingen voor mitrailleurs, veel inrichtingen voor het afgeven van flankvuur enz.

De luisterposten, bestaande uit enkele manschappen, zijn door middel van open of overdekte gangen met de loopgraaf verbonden; zij dienen in hoofdzaak voor den nacht.

Ook treft men in de voorste lijn nog z.g. uitkijkposten aan, dikwijls bestemd voor niet meer dan één man. De inrichting van de standplaats kan daardoor zeer eenvoudig zijn; van boven wordt de post beschermd door een vast, op een deksel gelijkend dak, dat aan 3 zijden van kijkgaten is voorzien.

Zoodra de beschieting door de vijandelijke artillerie begint, wordt de post bezet, terwijl de loopgraaf — met uitzondering van de blokhuisen — zooveel mogelijk wordt ontruimd om verliezen te vermijden.

Waarschuwt de post, dat de vijandelijke infanterie aanstalten maakt om te stormen, dan moeten de verdedigers onmiddellijk hunne plaatsen in de vuurlinie innemen.

Op 50 à 100 M. achter de voorste *linie* is een *opname linie* ingericht, die eveneens met zorg is aangelegd. Daarachter bevinden zich schuilplaatsen, bestand tegen artillerievuur en gewoonlijk bestaande uit mijngangen, die, in ronden vorm, tot een diepte van 2 à 6 M. zijn uitgegraven en voorzien worden van twee, tamelijk ver van elkaar gelegen, uitgangen.

Daardoor behoeft geen vrees te bestaan, dat het in de schuilplaatsen aanwezige personeel levend zal worden begraven, wanneer gedurende een bombardement een der uitgangen door grondinstorting is verstopt.

Op 150 à 300 M. achter de *opname-linie* wordt een *linie voor den tegenaanval* aangetroffen, zoo genoemd, omdat van haar de tegenaanval uitgaat, die den vijand het eventueel veroverde voorwaarts gelegen terrein weer moet ontrukken.

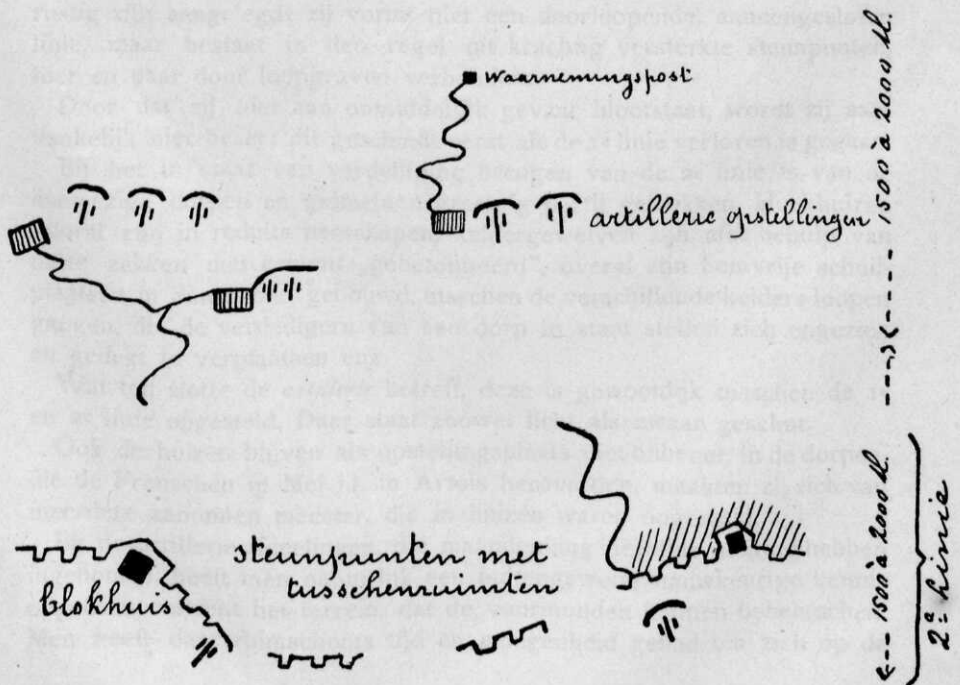
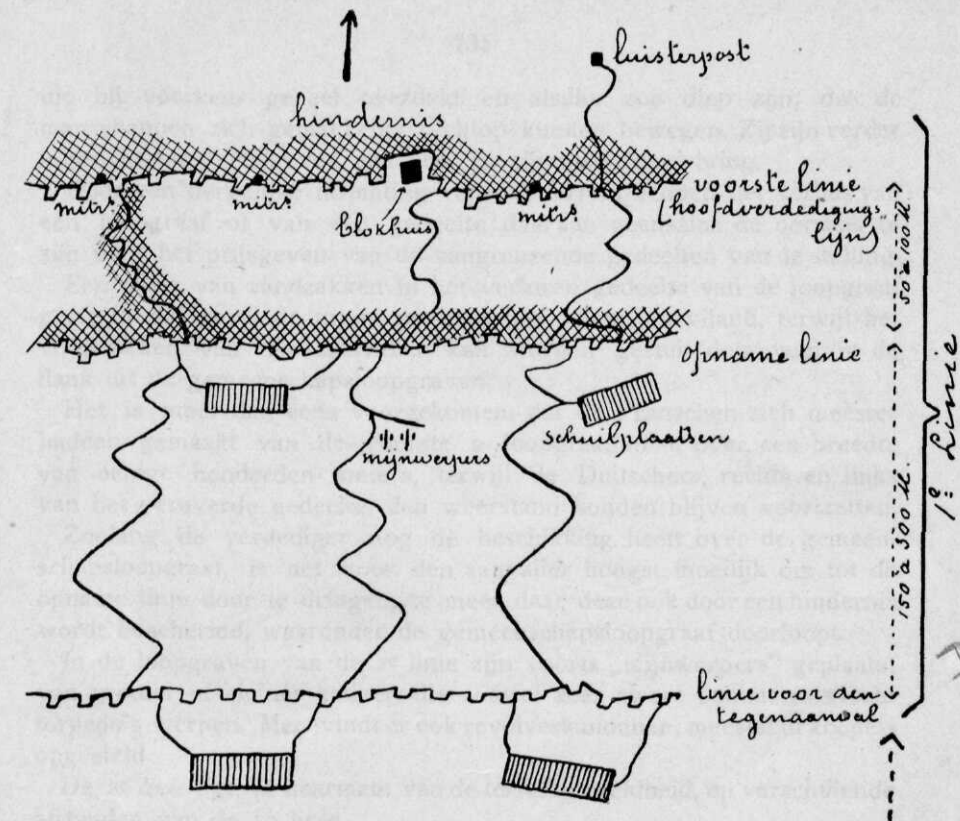
In deze *linie* zijn eveneens schuilplaatsen gebouwd; zij zijn grooter en ruimer dan die van de *opname-linie* en dienen voornamelijk tot verblijf voor reserve-afdeelingen.

De *linie* voor den tegenaanval ligt altijd op zoodanigen afstand van de twee andere loopgraaflijniën, dat de eigen artillerie, zonder eerstgenoemde te treffen, de twee voorgelegen loopgraven onder hevig vuur kan nemen, in geval zij verloren zijn gegaan.

De 3 liniën zijn onderling verbonden door gemeenschapsloopgraven,

hmm lijken de
1 schuilpl. van
deze lijn?

?

Schets 5.

die bij voorkeur geheel overdekt en alsdan zoo diep zijn, dat de manschappen zich gemakkelijk rechtop kunnen bewegen. Zij zijn verder ingericht tot het afgeven van vuur in zijwaartsche richting.

Door een dergelijke inrichting van het terrein behoeft het verlies van een loopgraaf of van een gedeelte daarvan geenszins de oorzaak te zijn voor het prijsgeven van de aangrenzende gedeelten van de stelling.

Een muur van zandzakken in het verloren gedeelte van de loopgraaf geeft in dat geval de grens aan tusschen vriend en vijand, terwijl het voortrukken van den aanvaller kan worden gestuit door vuur in de flank uit de gemeenschapsloopgraven.

Het is meer dan eens voorgekomen, dat de Franschen zich meester hadden gemaakt van de voorste 2 loopgraaflijniën, over een breedte van eenige honderden meters, terwijl de Duitschers, rechts en links van het veroverde gedeelte, den weerstand konden blijven voortzetten.

Zoolang de verdediger nog de beschikking heeft over de gemeenschapsloopgraaf, is het voor den aanvaller hoogst moeilijk om tot de opname linie door te dringen, te meer daar deze ook door een hindernis wordt beschermd, waaronder de gemeenschapsloopgraaf doorloopt.

In de loopgraven van de 1^e linie zijn voorts „mijnwerpers” geplaatst van grooter of kleiner kaliber, die zoowel zeer zware bommen als lucht torpedo's werpen. Men vindt er ook revolverkanonnen, meestal in koepels opgesteld.

De 2^e linie ligt, al naarmate van de terreingesteldheid, op verschillende afstanden van de 1^e linie.

Zij is vrij ver van de vijandelijke stelling verwijderd en kan daarom rustig zijn aangelegd; zij vormt niet een doorlopende, aaneengesloten linie, maar bestaat in den regel uit krachtig versterkte steunpunten, hier en daar door loopgraven verbonden.

Door dat zij niet aan onmiddellijk gevaar blootstaat, wordt zij aanvankelijk niet bezet; dit geschiedt eerst als de 1^e linie verloren is gegaan.

Bij het in staat van verdediging brengen van de 2^e linie is van de aanwezige dorpen en gehuchten krachtig partij getrokken. Hoekhuizen vooral zijn in reducties herschapen, keldergewelven zijn met behulp van natte zakken met cement „gebetonneerd”, overal zijn bomvrije schuilplaatsen in den grond gebouwd, tusschen de verschillende kelders loopen gangen, die de verdedigers van een dorp in staat stellen zich ongezien en gedekt te verplaatsen enz.

Wat ten slotte de *artillerie* betreft, deze is gewoonlijk tusschen de 1^e en 2^e linie opgesteld. Daar staat zoowel licht als zwaar geschut.

Ook de huizen blijven als opstellingsplaats niet onbenut. In de dorpen, die de Franschen in Mei j.l. in Artois heroverden, maakten zij zich van meerdere kanonnen meester, die in huizen waren opgesteld.

Bij de *artillerie*-afdeelingen, die maandenlang dezelfde stelling hebben ingenomen, heeft men natuurlijk een buitengewoon nauwkeurige kennis opgedaan omtrent het terrein, dat de vuurmonden kunnen beheerschen. Men heeft daar ruimschoots tijd en gelegenheid gehad om zich op de

vijandelijke loopgraven in te schieten, waardoor een uiterst werkzaam en moorddadig vuur kan worden gericht op de vijandelijke infanterie, zoodra zij uit hare loopgraven te voorschijn komt.

Dat zooveel aanvallen mislukken of onmiddellijk worden gestuit is dan ook niet te verwonderen.

Het beschreven stelsel is voor een hardnekkige verdediging van het terrein uitermate geschikt.

P. J. VAN MUNNEKREDE.

Kapitein v/d. Generalen Staf.

's-Gravenhage, October 1915.

Oefeningen bij duisternis,

DOOR

C. C. DE GELDER,

Kapitein der Infanterie.

Wij missen nog steeds een scherp omlijnd programma van eischen, waaraan onze infanterie moet voldoen. Deze klacht is niet nieuw en wij vonden haar laatstelijk nog in het Verslag der Staatscommissie betreffende de opleiding der Militie (I Infanterie, blz. 6).

Het gevolg van dit gemis is echter, dat enerzijds niemand met zekerheid kan zeggen, wat redelijkerwijze van den troep mag en moet worden geëischt en dat anderzijds knibbelaars op den eersten oefentijd altijd vrij spel hebben.

Wanneer wij de „Ontwerp-regeling 1) der opleiding van de manschappen en van den troep” ter hand nemen, het eenige waaraan men nog houvast heeft, zoo vinden wij hierin op het gebied van oefeningen bij duisternis:

„In elk tijdperk zullen veelvuldig (in het eerste tijdperk na de vierde oefenweek minstens vier maal per maand) oefeningen bij duisternis en bij nacht worden gehouden; zij moeten zoodanig plaats hebben, dat werkelijk grondig bij duisternis geoefend wordt. De duur van deze oefeningen wordt geleidelijk verlengd, zoodat meermalen gedurende den geheelen nacht wordt geoefend, al of niet in aansluiting met de oefening van den vorigen of den volgenden dag.”

Voorts lezen wij in punt 20 ad c., dat de man geoefend wordt in den velddienst en wel:

„in terreinkennis, als post voor het geweer, als dubbelpost, als verbindingspost, als man ingedeeld bij een visiteer-, een sluip-, een doorzoekings-, een flank- en een achterhoede-patrouille; als verbindingsman, zoomede in de andere verplichtingen aangeduid in de punten 27—32 van den Leiddraad bij het houden van theorieën;

ad f.: „... het optreden in een werkploeg, ook bij duisternis.. .”

ad h.: „... het gevecht, voor zoover dit de compagnie betreft, overeenkomstig, de Wenken voor de opleiding der eenheden in het gevecht. 2)

1) Aanschrijving D. v. O. d.d. 3 Januari 1913 II Afd. no. 168.

2) Hierin komt niets voor over het gevecht bij duisternis.

In het vorenstaande is veel reeds verouderd, doch ook overigens geven deze aanwijzingen ons weinig.

De hoofdzak schuilt toch niet in het vier maal per maand uitrukken, ook niet in het noemen van eenige oefeningspunten, doch in het stellen van bepaalde eischen, waaraan ieder geoefend soldaat moet voldoen, eischen voor officieren en kader, eischen voor de compagnie, het bataljon enz.

Ziet eenig chef kans zijn troep zoover te brengen, dat deze aan de te stellen eischen voldoet, zonder ooit bij duisternis uit te gaan (wij overdrijven opzettelijk), welnu het sta hem vrij. Thans echter wordt weleens het denkbeeld gewekt, dat wat en hoe men oefent bijzaak is, als men maar vier maal per maand bij duisternis is uitgeweest.

De ware contrôle op de geoefendheid, the proof of the pudding, is het onderzoek door den Bataljons-Commandant aan het einde van het eerste tijdperk te houden; is deze „besichtiging” goed en doeltreffend, dan blijkt wel of en hoe men geoefend heeft.

De bedoeling van ons opleidingssysteem is, den kapitein veel bewegingsvrijheid te geven; in de practijk echter is dit wel eens de vrijheid van den meikever met een draadje (of meer) aan den poot. Sluit het stelsel goed ineen, weet ieder wat gevergd wordt, dan zijn die draadjes overbodig, dus schadelijk.

Onze reglementen en voorschriften bevatten heel wat aanwijzingen omtrent oefeningen bij duisternis; de oefenstof is echter nog al verspreid.

Wij vinden deze toch in:

het Ontwerp-Velddienstvoorschrift,
het Infanterie-reglement II (met tactisch gebruik van inf.^{ie} mitrailleurs),
het Ontwerp-Pioniervoorschrift 1915 (I)
het Gebruik van verlichtingsmiddelen,
het Aanhangsel Zakboekje voor den Pionier,
de Gevechtshandleiding,
de Voorbereiding oorlogvoering polderland en
het Manoeuvre-voorschrift.

En, zelfs na deze werkjes alle te hebben nagegaan, mag men het tactiekboek nog wel eens ter hand nemen en wat snuffelen in de ervaringen van de jongste oorlogen. Immers zwijgt bijv. Infanterie II vrijwel over de te kiezen aanvalsvormen; of moet uit pt. 365 worden gelezen, dat uitsluitend in gesloten orde en in de frontcolonne wordt aangevallen?

Dit kan gelden voor den aanval van ééne compagnie langs een accès, het kan ook worden toegepast op grooter schaal door eenige compagnieën naast elkaar. Zoodra echter de verdediger over genoegzame verlichtingsmiddelen beschikt om van den nacht een dag te kunnen maken, zoodra het geldt opruiming van hindernissen of ingraven vóór 's vijands stelling, zal de aanvaller eene tirailleurlinie vooraf moeten laten gaan.

Ook achten wij, behalve beveiliging der flanken door zwakke patrouilles (pt. 365), bescherming der flanken door geechelonnerde reserves een bepaalden eisch. En zoo is er meer!

Waar wij nu meenen, dat de oefeningen zich het duidelijkst teekenen, door de oefenstof systematisch te groepeeren, willen wij hieronder een programma van opleiding schetsen.

Een ieder kan dit naar eigen smaak vermengen of aanvullen 1).

Alleen willen wij er op wijzen, dat het aanvankelijk wenschelijk is, dat de leider der oefening zorgt, dat in het terrein officieren en kader zijn, uitsluitend met de opdracht, c.q. onopgemerkt, de handelingen van patrouilles gade te slaan, te controleeren of een troep werkelijk onhoorbaar nadert enz. Later zijn ook scheidsrechters noodig.

Voorts is het wel duidelijk, dat de instructeurs zelf aan eene behoorlijke opleiding in den dienst bij duisternis behoefte hebben; dit kan gedeeltelijk in den vorm van kaderoefeningen geschieden.

Individueele oefeningen en oefeningen in de groep.

Het doel van deze oefeningen is allereerst 's mans oog en oor te scherpen, hem te leeren aangeven van waar een geluid komt, hem te leeren stil te zijn, te zwijgen en zich onhoorbaar te verplaatsen, ook over hindernissen; voorts hem te wennen aan de vermoeynissen en moreele indrukken van den dienst bij duisternis, hem groote waakzaamheid te leeren betrachten, hem zijn weg te leeren vinden en terugvinden enz.

Voorts moeten tal van exercitiën e.d. evengoed als bij dag ook bij duisternis uitvoerbaar zijn en wel op zachte commando's of een enkel teeken. Wij kunnen ons derhalve het volgend programma denken:

1°. Exercitiën, bijv. knielen en liggen, vullen en ledigen van het magazijn, bajonet op en af, flank- en frontformatie aannemen, aan rotten zetten van geweren, snel omhangen van afgelegde uitrusting enz.

Dit alles moet zoo onhoorbaar mogelijk geschieden, terwijl de man tevens moet leeren zijne uitrusting zoodanig te bevestigen, dat niets rammelt.

2°. Het overwinnen van hindernissen (hek, ijzerdraad, greppel, sloot).

3°. Leeren zien, bijv. het opmerken van personen, die zich gedekt of ongedekt verplaatsen, stil staan of liggen; het opmerken van kort zichtbare lichtflikkeringen, lantaarns, brandende lucifers en sigaren e.d. Vooral in liggende houding waarnemen.

4°. Leeren hooren, bijv. het omleggen van den haanpal, openen en sluiten van een grendel, knappen van takjes, praten en fluisteren, marcheerende en sluipende manschappen (op verschillende afstanden).

1) Wij willen hier tevens de aandacht vestigen op de studie van Kapitein DE BAS in Mavors, Juni 1914 en op die van Luitenant GORTER in Mavors, Maart 1913, beide over hetzelfde onderwerp handelend.

Zeer belangrijk zijn ook: „Nachtübungen" van IMMANUEL, en „Nachtgefechte und Nachtübungen" van BALCK, en als levende beelden, de werkjes van HOPPENSTEDT.

Hierbij ook aangeven waar een schot valt.

5°. Opleiding van de groep in het terrein, als: marcheeren, halt houden en rusten, dekken, stelling nemen, attackeeren, doorgeven van commando's en teekens.

6°. Dienst als post en patrouille. Door een keten van posten trachten anderen heen te sluipen; het bekruipen van posten. De posten gedragen zich volgens V.V. pt. 310. Het overbrengen van berichten langs een eenmaal afgelegden weg of naar een aan te geven punt; leeren richting houden 1).

7°. Gebruik van de schop en de zandzakken, ook in liggende houding en zonder gerucht.

8°. Vuren met opgelegd geweer en in verschillende houdingen, met losse patronen.

9°. Het handgemeen met schermgeweren en dekkingsmiddelen 2).

Oefeningen voor de sectie.

1°. Exercitiën in gesloten en verspreide orde; snel en stil verzamelen.

2°. Het overwinnen van hindernissen, ook in polderland 3).

3°. Marcheeren zonder veiligheidsmaatregelen, in kalm tempo, langs wegen en door het terrein, speciaal als oefening in marschtucht.

4°. Marcheeren met veiligheidsmaatregelen, als oefening in het houden van verband. Doorgeven van commando's en teekens, gedrag bij onverwacht stuiten op vijand in front of in de flank (attackeeren).

5°. Oefening tegenover verlichtingsmiddelen 4).

6°. Dienst bij wachten en piket; het aflossen van eene wacht.

7°. Het aanleggen van loopgraven 5).

8°. Vuurleiding met losse en met scherpe patronen (ook salvovuur op 2 en 4 gelederen) met al dan niet opgelegde geweren, c.q. met gebruik van verlichtingsmiddelen 6).

9°. Het leggen van een hinderlaag en het liggen in hinderlaag.

Oefeningen voor de compagnie en het bataljon.

1°. Exercitiën in gesloten en geopende orde; overgaan van marsch in manoeuvreervorm en in gevechtsformatie, een en ander op het exercitieterrein.

1) Aanvankelijk in terrein, dat men bij dag heeft leeren kennen.

2) De bedoeling is, dat de man zoo iets, c.q. met eenige belichting, eens heeft meegemaakt

3) SABBON, Voorbereiding oorlogvoering polderland, blz. 84.

4) Het gebruik van verlichtingsmiddelen blz. 12, V. V. pt. 136, Aangangsel zakboekje Pionier blz. 16, ad. 5°.

5) Pioniersvoorschrift (Ontwerp 1915) pt. 100—101.

6) Reglement Infanterie II pt. 369—370. Ook het aanbrengen van een ijzerdraad, waaronder de geweren moeten blijven, het plaatsen van een stukje wit papier op den korrel en het op 50 M. voor zich op den grond richten, door knielende schutters, wordt aanbevolen.

2°. Het overwinnen van hindernissen, ook in polderland.

3°. Nachtmarsch zonder en met veiligheidsmaatregelen, langs wegen en door het terrein, in marsch- en manoeuvreervormen, rust met beveiliging, overgaan in gevechtsformatie, gedrag bij stuiten op vijand.

4°. Verplaatsingen in gevechtsformatie, ook bij belichting door zoeklichten; oefeningen in verzamelen.

5°. Het betrekken van een voorpostenstelling, waarbij wachten, piket patrouilles, telefonische verbindingen; aflossen en teruggaan van de wachten beoefenen, zoomede de verdediging bij de voorposten-detachementen.

6°. Bivakkeeren, met en zonder tentjes of vuren, beveiligd door bivakwachten; zij die niet behoeven te waken, moeten leeren te rusten. Alarmeering beoefenen.

Hetzelfde voor een oordbivak met kantonnementswachten, politie-wacht, piket enz.

7°. Graafwerk voor den verdediger en den aanvaller, met en zonder voorafgaande afbakening, zonder en met beveiliging, al dan niet tegenover een tegenpartij.

Het opruimen van hindernissen (deze kunnen c. q. door enkele ijzerdraden of touwen worden aangegeven).

8°. Het bezetten, inrichten en verdedigen van een stelling, c. q. door voorposten gedekt. (I. II 369—370). Het ontruimen der stelling, de tegenaanval.

Het aanvallen eener stelling, waarbij aan te nemen:

a. dat de aanval niet slaagt of niet geheel wordt doorgezet en men zich ingraaft;

b. dat men tot in de stelling doordringt.

Het bezetten van een veroverde stelling en het nazenden van patrouilles.

9°. Het staken van den strijd bij het invallen der duisternis en het rusten met gevechtsvoorposten.

10°. Het uitvoeren van verschillende opdrachten uit den kleinen oorlog.

Bij vele der vorenstaande oefeningen kunnen wielrijders, verlichtings-toestellen (lieft bij beide partijen) en mitrailleurs, ook zonder dat hunne aanwezigheid vooraf aan den troep is bekend gemaakt, op nuttige wijze medewerken.

Bij regimentsoefeningen kan hetzelfde op grooter schaal worden beoefend, zoomede het concentreeren in massavorm, met afmarsch in een of meer colonnes, de concentratie in marschcolonne, de gelijktijdige aanval van eenige colonnes, waarbij ook demonstratie e. d.

Oefeningen voor officieren en als zoodanig dienstdoenden.

Behalve in het aanvoeren van hunne afdeelingen in de vorengenoemde gevallen, zullen de officieren in het bijzonder bij duisternis ook moeten worden opgeleid in:

1°. het zich oriënteeren en het vinden van den juisten weg.

2°. het aanvoeren van officierspatrouilles 1) uitgezonden tot het verkennen en vastleggen van:

a. marsch- en opmarschwegen (vooral aangeven, waar men zich vergissen kan);

b. in te richten stellingen, zoowel voor verdediger als aanvaller.

Ook kan de patrouille dienen tot verkenning van een tegenpartij, voor wat betreft: plaatsing der voorposten, ligging en uitgebreidheid der stelling, soort en ligging der hindernissen enz. enz. of door den verdediger worden uitgezonden, om den aanvaller tijdig te signaleren (vooral staande patrouilles 2).

3°. het commandeeren van de voorste patrouille eener colonne, ook bij het oprukken naar eene vijandelijke stelling.

4°. de bevelvoering over een zeer belangrijke wacht; het regelen van den dienst bij een voorpostendetachment.

5°. het gebruik van verlichtingsmiddelen.

Aangaande de officierspatrouille zij nog opgemerkt, dat de commandant zich voorziet van: eenige veldlantaarns, kleine witte vlaggen, wit band, meel, kalk of krijtpoeder, papiersnippers, stroo e.d. zoomede van een kniptang. Voorts zal hij zijne kleeding, zelfs gelaatskleur 3), wel eens moeten wijzigen (zak, tentdoek, deken, takken, leem) en eenige zeer handige metgezellen moeten kiezen.

Ten slotte willen wij nog eenige algemeene wenken geven.

1°. Men zorgte vooral de oefeningen prettig en belangwekkend te maken. Als regel moet er dus een tegenpartij zijn. Voorts moeten de oefeningen niet een soort „extra-belasting” vormen. Op elk gebied toch is overdrijving schadelijk; men kan ook te veel verlangen.

2°. Des winters kunnen oefeningen bij duisternis reeds ten 4 nam. aanvangen.

3°. Vermoeide troepen zijn voor nachtelijke ondernemingen ongeschikt.

4°. Aanvankelijk begint men de oefeningen in den schemer.

Men beoefent niets bij duisternis, vóór het bij dag gekend wordt.

Men oefent niet met afdelingen, vóór de individueele geoefendheid voldoende is.

5°. Kalmte, orde en stilte zijn hoofdzaken; manschappen, die praten, gichelen, hoesten of plotseling uitroepen slaken, moeten als achterlijk worden behandeld.

Men leere de uitrusting zoodanig omwikkelen en vastmaken, dat niets rammelt.

6°. De troep moet beschikken over de noodige hulpmiddelen als:

1) V. V. pt. 213, 131; Pioniervoorschrift pt. 100; Leerboek der Taktiek II, blz. 298.

2) Men denke hierbij aan eenvoudige lichtseinen.

3) Zie ook Pioniervoorschrift pt. 113.

witte vlaggen, wit band, electriche of acetyleenlantaarns, lichtgevende kompassen, draagbaar acetyleen zoeklicht, telefoontoestellen e.d. Alle sectie-commandanten moeten een electricch lantaarntje bezitten, o. a. om seinen te geven.

7°. Het blanke wapen is het aanvalswapen; de aanvaller vuurt alleen ter demonstratie. Afdeelingen op marsch, of ten aanval (tegenaanval) vooruitgaande, hebben ongefulde magazijnen; zij mogen slechts laden en vuren op last van hun commandant (dit geldt dus ook voor reserves bij den verdediger).

De bajonet is steeds opgeplant, wanneer een samentreffen mogelijk is 1).

8°. Een onderscheidingsteeken (witte kraag, handdoek om den hals, stuk papier op borst of rug) is wenschelijk. Witte armbanden zijn niet gewenscht, daar zij in de nabuurlanden worden gebezigt 2).

9°. Signalen zijn als regel verboden 3); men werkt op zachte comando's of lichtteekens.

10°. Niet de sterkte imponeert, doch de wijze van optreden; het geluk begunstigt den stoutmoedige.

11°. Eenvoudige bevelen en opdrachten, eenvoudige vormen, kleine afstanden (ongeveer $\frac{1}{10}$ van die bij dag) zijn gewenscht; men wenne zich aan langzaamheid.

12°. De verdediger moet tegen het aanbreken van den dag zijne slagvaardigheid zoo hoog mogelijk opvoeren; wachten en piket zijn dan steeds in stelling.

In 't algemeen is rusten bij een wacht reeds niet toelaatbaar; vooral na middernacht wake men tegen in slaap vallen.

Ten slotte moet men het zoover zien te brengen, dat oefenen bij duisternis even gewoon wordt gevonden als oefenen bij dag. Niet alleen de troep, maar ook de aanvoerders hebben thans in de oefeningen bij duisternis nog onvoldoende ervaring. Waar een wil is tot verbetering, is ook een weg.

1) Aanvankelijk kunnen schermgeweren en exercitiepatronen, vooral voor zenuwachtige recruten aanbeveling verdienen.

Zie voorts Manoeuvre-voorschrift pt. 49 en 51.

2) De officieren kunnen witte sjerpen dragen.

3) Hier moge tevens gewezen zijn op de groote beteekenis van goede ordonnansen, geoefend in het overbrengen van mondelinge berichten. De Compagnies-Ct. laat zich vergezellen door twee ordonnansen uit elke sectie, de Bataljons-Ct. door twee uit elke compagnie. Men stelle deze ordonnansen onder iemand van het kader.

De Militaire Administratie in verband met de Mobilisatie,

DOOR

D. J. JAGER,

Kapitein Kwartiermeester.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat de Militaire Administratie (M. A.) door de mobilisatie deerlijk in het gedrang is gekomen. Ieder, die maar eenigszins van nabij met die administratie in aanraking gekomen is, zal dat beamen.

Het is daarom mogelijk niet kwaad eens eenige der oorzaken van dien toestand nader te beschouwen: het is een hartgrondige wensch van alle Korps-Administrateurs (K. A.), dat er zoodra mogelijk maatregelen worden genomen ten einde hen te behoeden voor een herhaling van de enorme moeilijkheden, waarmede zij gedurende deze mobilisatie te kampen hebben.

Hoe men al het afschuwelijke van den oorlog ook moge verfoeien, voor onze M. A. kan hij zeer zegenrijk zijn, als men er toe zou kunnen besluiten om die verbeteringen aan te brengen, die, door de ervaring van de K. A.^s in dezen tijd opgedaan, thans als noodzakelijk moeten worden beschouwd.

En aangezien het nieuwe Reglement van Administratie voor de Landmacht (R. v. A.) nog niet is ingevoerd en hoogstwaarschijnlijk de voorbereidende werkzaamheden nog niet zoover gevorderd zijn, dat daarin geen veranderingen meer zouden kunnen worden aangebracht, kan het zijn nut hebben hier tot behandeling van eenige punten over te gaan, en wel:

- 1e. Het R. M. en de Legerorders;
- 2e. De functie van den sergeantmajoor- (opperwachtmeester-) administrateur.
- 3e. Het personeel;
- 4e. Vereenvoudiging der M. A.

Het R. M. en de Legerorders.

Ik wil hier wijzen op het feit, dat de batterijen Veld-Artillerie te velde het volledige R. M. en zelfs enkele voorschriften niet kunnen medenemen bij gebrek aan ruimte. Het gevolg hiervan is al dadelijk, dat als de K. A. genoodzaakt is te verwijzen naar een of andere bepaling daaruit, meermalen door het betrokken onderdeel de vraag wordt gedaan te mogen vernemen hoe die bepaling luidt. Zelfs waren er bij enkele zelfstandige detachementen hoegenaamd geen voorschriften aanwezig.

Dat hierdoor de werkzaamheden van den K. A. buitengewoon werden bemoeilijkt is duidelijk. Naar mijne meening zou men aan dit ongerief tegemoet komen door uitbreiding van additioneele artikelen van het R. v. A.

Art. 1 R. v. A. zegt, dat de tractementen en toelagen der officieren worden genoten tot de bedragen zooals die door den Koning zijn vastgesteld of zullen worden bepaald.

Wat is nu logischer en practischer dan dat het additioneele artikel 1 die bedragen vermeldt?

Maar zóó eenvoudig is de M. A. niet!

Op blz. zooveel R. M. zooveel „vindt” men de traktementen.

Op blz. zooveel R. M. zooveel „vindt” men den bijslag.

Op blz. zooveel R. M. zooveel „vindt” men de toelagen.

In een heel ander gedeelte van het R. v. A. (dan waarin art. 1 voorkomt) vindt men de berekening van het maandelijksche gedeelte van het traktement.

In de statuten Wed- en Weezenkas vindt men de inhoudingen voor die kas

Om van de vele wijzigingen en aanvullingen hier en daar in het R. M. geplaatst maar niet te spreken.

Wát een soesah — en wát een toestand als het R.M. en de voorschriften niet aanwezig zijn — of als de zelf-bijgehouden klapper op het R. M. niet bij de hand is!

En wát een eenvoud, wát een gemak, als in de additioneele artikelen R. v. A. die bedragen vermeld zijn! Wel zou hierdoor het R. v. A. wat dikker worden, maar aan het eindelooze en tijdroovende gezocht in het R. M. kwam voor goed een éinde en het R. M. behoefde niet meer te worden medegenomen overal heen.

En heeft men bezwaren tegen een zooveel dikker R. v. A. dan vestig ik hier gaarne de aandacht op het door TEULINGS uitgegeven boekje der „Vergoedingen enz.,” doch alleen in de hoop, dat dit als een kostelijk vademecum voor iederen administrateur van het Leger, kosteloos als een aanhangsel van het R. v. A. wordt verstrekt, zoodanig uitgebreid en van practische wenken en gegevens voorzien, dat alle dikke deelen van het R. M. kunnen worden gemist.

Over de vele bepalingen van het R. M. en de Legerorders omtrent allerlei vergoedingen, gedurende de mobilisatie uitgevaardigd, zij het mij vergund hier slechts één wensch uit te spreken: moge de ervaring, daarmede opgedaan de oorzaak zijn, dat zoodra mogelijk na de demobilisatie één enkel Koninklijk Besluit kome, waarin al die vergoedingen enz. voor een volgende mobilisatie duidelijk worden vastgesteld.

Doch niet alleen de zoogenaamde „vergoedingen enz.” neme men in de additioneele artikelen over, ook tal van bepalingen van administratieven aard, die feitelijk in het R. v. A. thuis behooren en die thans nog overal in het R. M. zijn verspreid.

Om slechts één voorbeeld te noemen: R. M. 1914 blz. 671 geeft aan

hoe moet worden gehandeld met de uitbetaling van jaarwedden voor gedetineerde onderofficieren, Hoevele administrateurs zullen deze bepaling niet toepassen, omdat zij zich die niet meer herinneren nu ze in het R. M. geplaatst is? Was ze opgenomen als een aanvulling van een of ander artikel R. v. A., dan zouden de administrateurs ze beter onthouden en had men ook meer recht voor hen de toepassing er van te eischen.

De functie van den sergeant-majoor- (opperwachtmeester-) administrateur (S. M. A.).

Deze functie is nog steeds tweeledig: de S. M. A. is in het bijzonder belast met de administratieve werkzaamheden bij de compagnie (batterij, eskadron); doch ook: hij heeft te waken voor den geregelden gang van den dienst, voor de orde enz. en de krijgstucht bij het onderdeel bij afwezigheid van officieren; hij is voor zijn dienst verantwoordelijk aan den commandant van het onderdeel.

Wat is nu de voornaamste functie van den S. M. A.?

Het antwoord op deze vraag zal mogelijk anders worden gegeven door den commandant, door wien de administratie als bijzaak wordt beschouwd, dan door den K. A. voor wien natuurlijk de administratie van meer belang is, immers art. 7 van de bekende bepalingen (R. M. 1913 blz. 467) zegt: De S. M. A. is, wat administratieve aangelegenheden betreft, ondergeschikt aan den K. A.

Ziehier het eigenaardige in de positie van den S. M. A. en ik wil hiervan melding maken, omdat het tijdens de mobilisatie is voorgekomen, dat als officieel excuus voor den weinigen tijd, die den S. M. A. voor zijn administratief werk overbleef, is opgegeven het feit, dat de telefoon van het onderdeel op het bureel was geplaatst en de S. M. A. op de telefoon moest letten.

Zoolang de administratie voor de onderdeelen zoo uitgebreid blijft als ze thans is vooral voor die, welke geheel zelfstandig administratie voeren, zoo lang zal het een eerste vereischte blijven, dat de eenige functie van den S. M. A. is: het bijhouden der geheele administratie van het onderdeel; terwijl een groot gedeelte van wat er verder tot diens functie tot nu toe nog behoort, zou kunnen worden opgedragen aan den sergeant-majoor- (opperwachtmeester-) instructeur.

Men geve toch vooral ook reeds bij de onderdeelen aan de administratie de plaats, welke haar toekomt. Men geve den S. M. A. een hogere bezoldiging, dan zij thans genieten, omdat hunne bezigheden zoo veel omvangrijker zijn dan die van den instructeur.

Men geve ook den S. M. A. méér geschikte hulp: den fourier, die als zoodanig niet kan worden aangesteld, dan na te hebben voldaan aan een examen, ongeveer gelijk aan dat van S. M. A.

En tevens: men geve den S. M. A. een behoorlijk bureel; hoe vaak is het bureel der onderdeelen, waar de S. M. A. zijn bezigheden moet verrichten, een wachtlokaal voor de officieren — zeer ten nadeele van de compagnies-administratie.

Het personeel.

Dat er gedurende de mobilisatie over veel te weinig administratief personeel is kunnen worden beschikt, mag hier wel als waarheid worden vermeld. Voornamelijk de K. A. heeft hiervan den last ondervonden. Niet alleen doordat het aantal onderdeelen, waarover het administratieve beheer moest worden gevoerd soms ernstig toenam, doch tevens, doordat tegelijkertijd het personeel tot het alleruiterste inkromp, zoodat bij sommige korpsen de K. A. met den stamboekschrijver moederziel alleen voor de „reuzen” administratie overbleef. De stamboekschrijver had alleen aan het stamboek al zóoveel werk, dat hij het zonder hulp niet af kon — dus bleef in vele gevallen de K. A. voor den overigen arbeid alleen over en er kwam, niettegenstaande harden arbeid een achterstand van zoodanigen omvang, dat dit alleen reeds vele zenuwen veel te strak spande.

Maar ook bij vele onderdeelen en detachementen was de toestand niet rooskleurig, doordat daarbij als administrateur optraden officieren en onderofficieren, die door gebrekkige voorbereiding niet berekend waren voor hunne taak. Hun hiervan een verwijt te maken is geenszins de bedoeling; de M. A. leert men nu eenmaal niet in een oogwenk en praktische ervaring ontbrak velen.

Dat ook hierop voor den vervolge de aandacht moge gevestigd blijven!

Gewenscht is het, dat reeds in vredestijd voor ieder onderdeel en voor ieder detachement de administrateur en de fourier worden aangewezen en dat de K. A. reeds in vredestijd wete, welke onderdeelen en welke detachementen in oorlogstijd onder zijn beheer komen en wie de administrateurs daarvan zijn. Dan alleen zal hij kunnen voldoen aan hetgeen van hem wordt gevergd: te waken, dat het administratief personeel zijn verplichtingen kent.

Men geve den K. A. de bevoegdheid den S. M. A. voor wien hij dit noodig oordeelt, voor een korten tijd op zijn bureel werkzaam te stellen tot het leeren van die werkzaamheden, die de S. M. A. uitsluitend in oorlogstijd verricht, bijv. het opmaken van betalingslijsten voor officieren, enz. Men houde met dit laatste rekening bij het afnemen van het examen voor S. M. A.

Men beschouwe den fourier meer dan tot nu toe als de rechterhand van den S. M. A. en breide de examen-eischen voor den rang van fourier zoodanig uit, dat deze den S. M. A. zoonoodig tijdelijk geheel kan vervangen.

Men stelle ook reeds in vredestijd vast welk personeel in oorlogstijd op het bureel van den K. A. werkzaam wordt gesteld en houde hierbij vooral rekening met den enormen omvang van de oorlogsadministratie.

Men herroep ook de bepaling, dat van een schrijver alleen copieerwerk kan worden geëischt. De L. O. 1915 A. no. 31 is reeds een stap in de goede richting. Zeker moet van de schrijvers, werkzaam bij den K. A. groote bedrevenheid in de administratie kunnen worden geëischt, zoodat er bij elk korps, behalve den stamboekschrijver nog een zéer

geschikt schrijver of ander persoon buiten den K. A. zij, wiens taak het is de geheele afrekening met 's Rijks schatkist af te werken. Immers: in vreedstijd heeft de K. A. de handen reeds vol alleen met het kasbeheer, de correspondentie, het nazien van de verantwoordingen der onderdeelen en het verstrekken van adviezen.

Men bedenke hierbij, dat de K. A. soms al bitter weinig hulp heeft van den „op zijn bureel” werkzaam gestelden luitenant-kwartiermeester, wiens bij-functiën als: toegevoegd-officier, keuring van levensmiddelen en vee, paardrijden, geven van onderricht enz. meermalen een beletsel zijn voor doorwerken aan een eenmaal begonnen taak.

Men overwege verder de mogelijkheid of de luitenant-kwartiermeester eener afdeeling veldartillerie behalve verplegings-officier ook niet de administrateur der afdeeling kan blijven. Dit ook zou de administratie ten goede komen. Waar in oorlogstijd de werkzaamheden van den K. A. toch al zoo enorm vermeerderen, is het niet gewenscht enkele bovendien nog te belasten met de geheele administratie van andere korpsen (Pantserfort-Art. en Korps Rijdende-Art.^{ie}) terwijl het ook volstrekt geen weelde zou zijn, indien de Staven der Divisiën, het Algemeen Hoofdkwartier enz. onder het beheer kwamen van een reeds in vreedstijd daarvoor aangewezen kapitein-kwartiermeester (geen K. A.).

Men bepale tevens, dat één S. M. A. het administratieve beheer over niet meer dan een zeker aantal manschappen en paarden hebbe. Een der Depots der Veld-Artillerie is een tijd lang meer dan 700 man en meer dan 200 paarden sterk geweest. Een maximum van 250 man en 200 paarden is welletjes.

Vereenvoudiging.

Zooals het leger er feitelijk is voor den oorlog, zoo beschouwe men het R. v. A. uitsluitend gemaakt voor oorlogstijd. Waarom niet?

Waarom in vreedstijd wél monsterrollen en in oorlogstijd niet! Een afzonderlijke administratie voor oorlogstijd bewijst al hoe „eenvoudig” de vredes-administratie is. Gedurende den mobilisatie-tijd zijn er zóó-vele administratieve bepalingen veranderd (hetgeen tot velerlei bezwaren heeft aanleiding gegeven) dat het werkelijk ernstige overweging verdient, de administratie reeds in vreedstijd zóó in te richten, dat ze in oorlogstijd niet eenvoudiger kan.

Als de monsterrollen in oorlogstijd overbodig zijn, moet men ze in vreedstijd niet voorschrijven. Ze zijn ook niet noodig. Men vervange de staten, 25 en 26 door loonlijsten, zooals die door groote handelsondernemingen worden gebruikt. Men late de manschappen ieder quiteeren (met aniline potlood) en men heeft reeds dadelijk véél betere controle — als men de menschen maar leert waarop ze recht hebben.

Door den K. A. wordt het laatste (doorloopende) totaal van het uitbetaalde bedrag op de afrekening schatkist gebracht — en de zaak is klaar. Waarom niet?

Een héél eenvoudige verzameling ten slotte op: soldijen enz.

Ja, die inrichting der begrooting!

Waar moet dat in 's Hemels naam nog heen?

Is het nu beslist noodig te weten, welk bedrag aan jaarwedden bijv. is betaald afzonderlijk voor: vrijwilligers, militie, reservekader, landstorm enz.!

Is het nu werkelijk nuttig te weten of een zeker bedrag is uitgegeven aan gas, òf aan gloeikousjes, òf aan kaarsen enz., òf aan verlichting van wachtlokalen, òf aan verlichting van soldatenkamers enz. — en kàn men nu inderdaad niet volstaan met één post in plaats van al deze: verlichting?

Zou een beetje goede wil in dezen niet veel doen?

De rekening en verantwoording van de ontvangsten: in drievoud met een brief aan de Algemeene Rekenkamer er bij — is ook niet noodig. Men trekke op de diverse verzamelingen deze bedragen af — en 't is klaar.

Gelukkig begint men dit aan het D. v. O. in te zien — doch men kan nog verder gaan hierin.

Men schaffe ook de staten van herstellingen af en geve den werklieden een jaarloon. Men wege eens den stapel papier die daardoor jaarlijks minder bij het D. v. O. komt!

Doch wat vooral een zéér aanzienlijke vereenvoudiging en verbetering tevens zou zijn, dat is de afschaffing van de geheele inwendige administratie der korpsen en de rekening met diversen.

Er zijn er, die de rekening met diversen onmisbaar achten. Ik geloof er niets van.

Het dient nergens toe, dat elk korps de betalingen voor dat korps gedaan uitsluitend op zijn eigen afrekening boekt. Als nu het eene korps een betaling doet „voor rekening” van een ander korps — het is belachelijk zooveel papier daarmede gemoeid is. Het kan véél eenvoudiger.

De Administrateur van het oorspronkelijke korps stelt op het bewuste stuk een door hem geteekende verklaring, bijv.:

Betaalbaar bij het I Bat.^{on} I^e Reg.^t Inf.^{ie} te....

Dat Bataljon betaalt en brengt het bedrag zelf in rekening aan het rijk. Hiermede is de zaak finaal uit.

Geen betaalde stukken heen en weer zenden met tegenbewijzen; geen aantekeningen in de rekening met diversen; geen roode posten; geen balans.... mij dunkt, dat verder betoog voor de belachelijkheid van al dezen omslag overbodig is.

Hierop thans verder in te gaan, ligt niet in mijne bedoeling, en op volledigheid maakt het vorenstaande hoegenaamd geen aanspraak. Doch het is aan geen twijfel onderhevig, dat het nieuwe reglement van Administratie voor alle administrateurs een zegen worden kan.

De Groote Europeesche Krijg

van het jaar 1914—1915.

HET FRANSCH-ENGELSCH NAJAARSOFFENSIEF.

„Eerst bij onze volgende bespreking” — schreef ik in September — „zal mogelijk ten volle de beteekenis van deze tweede doorbrekingspoging der Engelschen en Franschen zijn te overzien.”

Nu is het zoover en ligt het groote Najaarsoffensief der Entente reeds sedert weken achter ons, nadat het begin Oct. weer ineenzonk en in plaatselijke gevechten, zij het dan ook somwijlen van grooten omvang, ontaardde. Ten volle is daardoor bevestigd, wat ik in mijn laatste beschouwing bij wijze van onderstelling opperde onder toevoeging: „over een maand kunnen wij vermoedelijk met meer zekerheid over dit belangrijke onderwerp spreken. Dit is intusschen oorzaak, dat thans over dit onderwerp weinig behoeft te worden gezegd, omdat nu een verwijzing naar de slotbladzijde van het Sept.-artikel voldoende is. Men vindt daar de voornaamste reden voor de mislukking van JOFFRE's offensief aangestipt: het ondergeschikt maken t i j d e n s den oorlog van de strategie aan de politiek en aan andere nevendoeleinden, die met de eigenlijke operatiën niets te maken hebben.

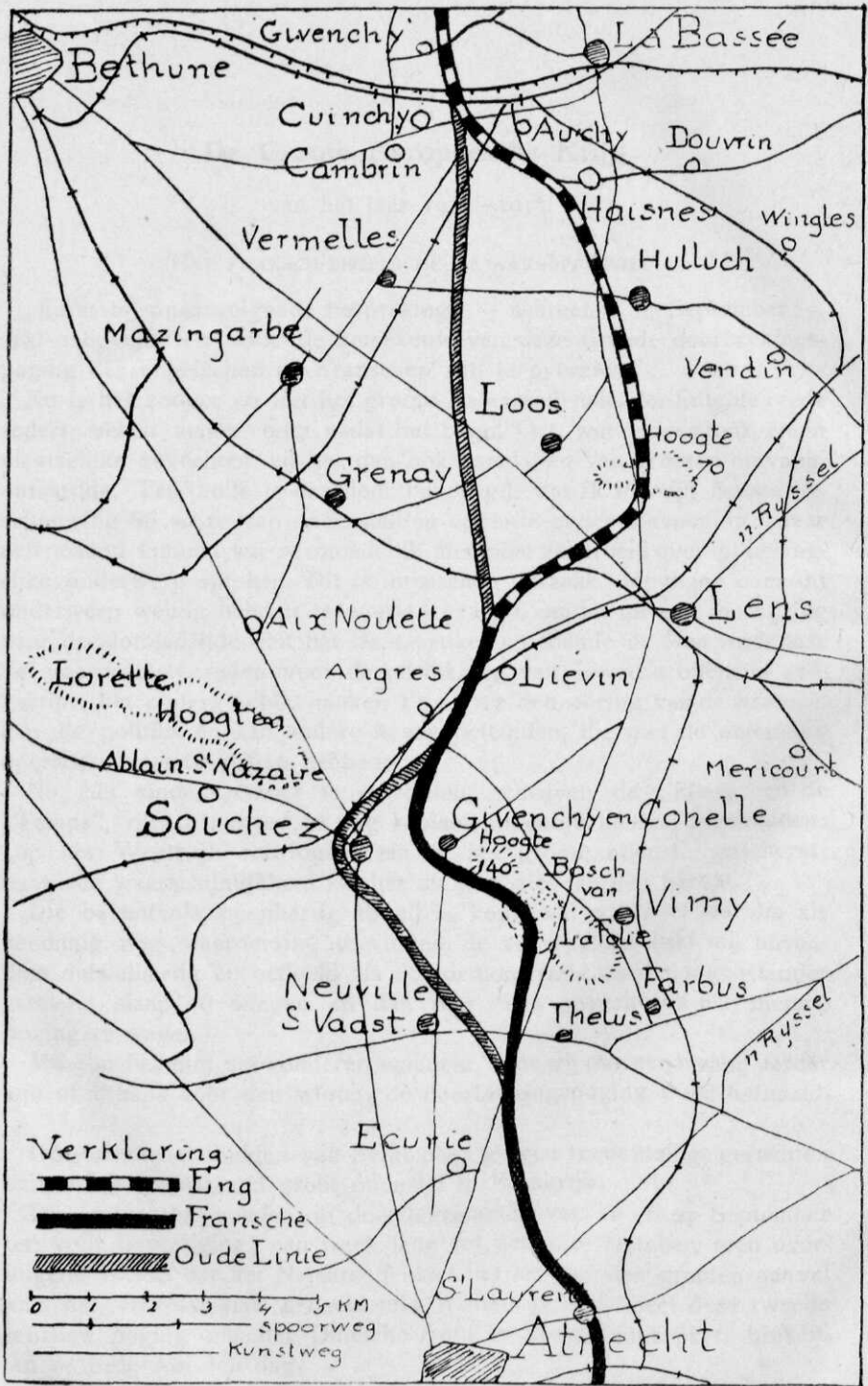
Nu het einde October is geworden, schrijven de „Times” en de „Tems”, die den moed er nog zoolang mogelijk hebben ingehouden: „op het Westelijke oorlogsterrein is het groote offensief geschorst; naar alle waarschijnlijkheid zal het dit jaar niet worden hervat.”

Die bekentenis, openhartig als zij is, komt wel wat héél laat om als zoodanig nog waardeering te vinden, de voorspelling lijkt mij bovendien dubbelhartig en bedoeld als een demonstratie om den tegenstander eerst in slaap te wiegen en dan nog eens onverhoeds een nieuwe poging te wagen.

Mij zou het niet verwonderen wanneer, voor wij nog een maand verder zijn of althans vóór den winter, de doorbrekingspoging werd herhaald.

Omstreeks het midden van September gingen reeds stellige geruchten omtrent een aanstaand groot offensief in Frankrijk.

Die geruchten vonden in de telegrammen van 26 en 27 September ten volle bevestiging; een week lang tot den 5^{den} October, toen overtuigend bleek, dat het Najaarsoffensief het lot van den grooten aanval van het voorjaar had gedeeld m. a. w. had gefaald, bleef deze tweede ernstige poging om het Duitsche front in Noord-Frankrijk te breken, an de orde van den dag.

Schets I.

Deze telegrammen verplaatsten ons weder in de terreinen, die ons uit de operatiën van het voorjaar goed bekend zijn: tusschen Yperen en Atrecht en tusschen Suippe en Aisne.

In de sedert verlopen zes maanden is zoo weinig verandering in de toenmalige gevechtsfronten ingetreden, dat voor onze besprekingen dezelfde terreinschetsen dienst kunnen doen. (Zie Schets 1, Juli-aflevering M. S. 1915.)

De beschieting der Duitsche stellingen aan de Belgische kust bij Westeinde en Middelkerke was evenals de aanval der Engelschen bij Yperen op Hooge t. W. van Veldhoek ter weerszijden van den weg naar Meenen (Ménin) van weinig belang. Deze krijgsverrichtingen droegen geheel een demonstratief karakter.

Het aandeel, dat de Engelschen aan den algemeenen strijd namen t. O. van de lijn Vermelles—Grenay, t. Z. van het kanaal van La Bassée, in samenwerking met de op hun rechtervleugel aanvallende Franschen was van veel meer gewicht.

Over een frontbreedte van 8 K.M. drongen zij de voorste loopgravenlinie der Duitschers binnen, veroverden het dorp Loos en den Oostelijken uitlooper van de befaamde Lorette-hoogte, heuvel 70.

Ook deden zij nog aanvallen t. N. van den weg Bethune—La Bassée, doch hier golfde de strijd met wisselend geluk heen en weer.

Ten Zuiden van de Engelschen of beter in aansluiting met hun rechtervleugel streden de Franschen. Deze veroverden het kasteel van Carleul, het kerkhof van Souchez en de laatste loopgraven van het bekende Labyrinth, t. Z. van Neuville St. Vaast. Alles bijeengenomen is in het gevechtsfront zooals we dat uit de periode van het Voorjaars-offensief herinneren slechts plaatselijke verandering van beteekenis ingetreden. Deze vindt men belichaamd in schets 1, die het oude front in Mei en het nieuwe begin October, weêrgeeft.

Trouwens, het zwaartepunt van het offensief ligt ook niet hier. Dát moet men in Champagne zoeken, althans voor zoover de strategische beteekenis der doorbrekingspoging betreft. Het resultaat bleef daar, evenals in Artois, beperkt tot de vermeestering van een deel der voorste Duitsche linie.

Intusschen — dit was een zeer belangrijk deel, omdat de verdedigers hier over zoo groote breedte werden geschokt, dat, hadden de aanvalers de kracht gehad om onverwijd naar de tweede linie door te stooten, hun plan zou zijn gelukt. Eerst later zal blijken, dat het lot van het Duitsche front hier inderdaad aan een zijden draad heeft gehangen; een weinig verder nog doorgetast en de Franschen hadden het onherroepelijk in tweeën gebroken.

In een Fransch telegram van 26 Sept. werd alleen medegedeeld, dat hun troepen over een afstand van 25 K.M. in de Duitsche linies waren doorgedrongen en zich in de veroverde stellingen hadden gehandhaafd. Later werd nog vermeld, dat de aanval tusschen Aisne en Suippe had plaats gehad.

Het Duitsche bericht, waarin de nederlaag ruitelijk wordt toegegeven, bepaalt de gevechtsstrook nauwkeuriger door te spreken van den strijd tusschen Renies en de Argonnen, waar een divisie t. N. van Perthes haar voorste stelling, die tengevolge van een urenlange beschieting absoluut was genivelleerd, moest ontruimen en haar tweede stelling, op 2 à 3 K.M. achter het verloren front gelegen, moest bezetten.

De kern van het telegram is echter hierop gelegen, dat het — naar waarheid trouwens — besloot met de mededeeling: „Overigens faalden echter ook hier alle pogingen des vijands om door te breken.”

Het feit, dat dit kon worden gemeld zonder door de daaropvolgende berichten te worden gelogenstraft, stempelt het Fransche offensief qua doorbrekingspoging — en daarom ging het toch — tot een mislukking.

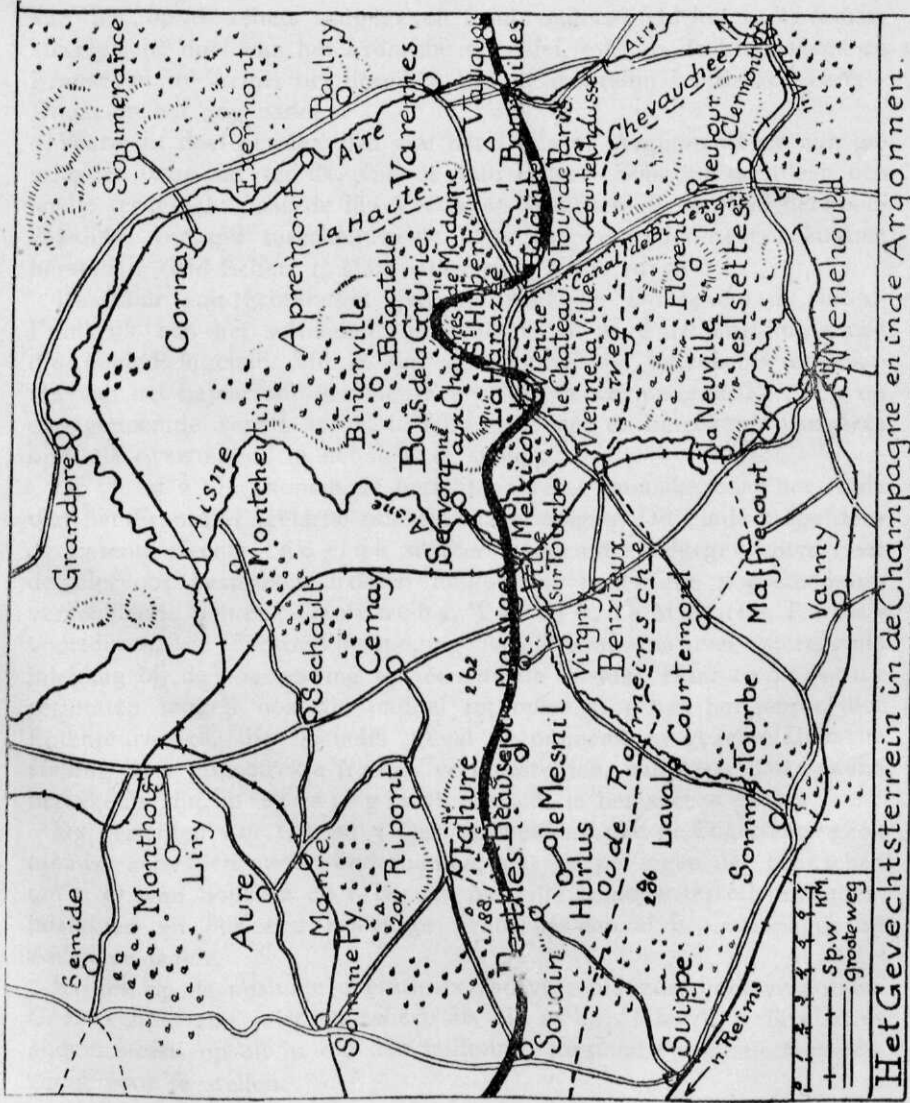
Wij mogen echter van deze in tactisch opzicht in ieder geval zeer belangrijke krijgsverrichtingen niet afstappen, zonder haar verder verloop, haar einde mag men wel zeggen, nog even te schetsen.

Na het eerste succes hebben de Franschen, de behaalde terreinwinst nog voortdurend afgerond. Plaatselijke resultaten vervingen nu de algemeen vooruitgaande beweging der eerste dagen en vormden het eerste teeken van de inzinking van het groote offensief. Op den 29sten Sept. bereikten zij in Artois den voet van de hoogten van Vincy; óók in Champagne wordt de strijd, die evenwel het hevige karakter der vorige dagen reeds begint te verliezen, onverpoosd voortgezet. Schets 2, omvat het tooneel van dien strijd, waarop de dikke zwarte lijn het gevechtsfront, zooals het reeds maanden achtereen in stand bleef, aangeeft. Men moet zich die lijn in verband met de schaal enkele kilometers naar het Noorden verschoven denken en de bocht die zij in de Argonnen bezit als verdwenen voorstellen. Die hadden de Duitschers daar n.l. uit weggedrukt in reeds eerder door mij beschreven succesvolle aanvallen. Het vechten was onder die omstandigheden thans vóór de tweede Deutsche verdedigingslinie, in het bijzonder tusschen le Mesnil en Tahure en meer naar het O. bij Massiges en in het Westen bij Souain.

Thans, einde Sept. hebben de Duitschers zich overal hersteld. In Artois mislukte een hernieuwde aanval der Engelschen; een Deutsche tegenaanval doet hen weder een deel van het ten N. van Loos veroverde terrein verliezen. In Champagne blijven alle pogingen der Franschen om ook de tweede Deutsche linie te forceeren vruchteloos.

Al hun aanvallen — zegt een Duitsch bericht van 30 Sept. — tusschen den weg Somme Py naar Souain en den spoorweg van Challerange (Monthois) naar St. Menehould zijn op 29 Sept. afgeslagen.

Dienzelfden dag komen uit Parijs de eerste stellige berichten over stilstand op een der twee aanvalsfronten: „in Artois hebben geen gevechten van beteekenis plaats gehad” In Champagne duurde de strijd toen nog voort; daar maakten de Franschen nog eenige vorderingen

Schets 2.

t. N. van Le Mesnil en t. N. van Massiges aan den weg Ville sur Tourbe—Cernay.

Ik sprak daareven van den spoorweg van Monthois naar St. Menehould. Hij vormt een vak van de zeer gewichtige spoorwegverbinding Somme Py—Monthois—St. Menehould, waarvan een zijtak loopt over Grandpré—Cornay—Varenes. Haar bezit nu was, naast de doorbreking van het op de schets aangegeven front, ongetwijfeld het voornaamste strategische doel van het Fransche offensief, evenals de Engelschen en Franschen in Artois het bereiken van de dwarslijn La Bassé—Lens—Douai op het oog hadden.

Ware dit doel bereikt, dan zou het Duitsche Argonnenleger zijn gescheiden van dat ten N. van de linie Reims—Soissons en alleen een snelle terugtocht naar de lijn Verviers—Mezières—Sédan had het noodzakelijke verband tusschen beide legergroepen weder hebben kunnen herstellen. (Zie Schets 1, Maart-aflevering M. S. 1915.)

Daardoor zou echter het geheele front der Duitschers in Noord-Frankrijk aan het wankelen zijn gebracht en ware de ontruiming van dit gebied ingeleid. Hierin ligt de strategische beteekenis opgesloten van het najaarsoffensief der Franschen in Champagne. Een blik op evengenoemde schets is m. i. voldoende om de beteekenis van deze operatie overtuigend in het licht te stellen.

Op 1 en 2 Oct. komen de berichten, welke onmiskenbaar het einde van het Fransch-Engelsche offensief aankondigen. Dit einde moge door de Entente slechts tijdelijk worden genoemd en de gevechten over de hiervoor besproken fronten mogen tot heden toe nog steeds op verschillende punten: Givenchy, Tahure, le Mesnil, Reims voortduren, de doorbrekingspoging is niettemin na een succesvolle inleiding bij de doorvoering ten eenenmale mislukt. Haar tactische resultaten mogen ook als middel tot opwekking van het moreel der Entente-troepen, die in ieder geval de onneembaar geachte Duitsche stelling over uitgestrekte fronten vermeesterden, van meer dan gewone beteekenis zijn, in strategisch opzicht is het succes gering.

De berichten van 1, 2 en 3 Oct. vermeldden, dat de Engelschen geen nieuwe aanvallen meer ondernamen, dat de pogingen der Franschen om t. O. van Souchez en t. N. van Neuville opnieuw terrein te winnen, mislukten en ook een krachtige Fransche aanval in Champagne bij Auberive faalde.

Kritiek op de mislukte operatie is van verschillende zijden vernomen. Geen echter zoo juist en scherp als die in de „Times”, welk blad er anders steeds op uit is, om den militairen toestand optimistisch en eenzijdig voor te stellen.

„Het is niet voldoende” — zegt het blad — „in de Duitsche linies te zijn doorgedrongen. Dit is ontegenzeggelijk een belangrijk succes. Wij moeten er echter voor zorgen, dat het in meer beslissende resultaten wordt omgezet. Het groote doel der Westelijke bondgenooten is, de Duitschers er toe te dwingen zich over hun geheele linie terug te trek-

ken. Iedere krijgsverrichting, waardoor dit doel niet wordt bereikt zal ons weinig dichter brengen bij de beslissing, die wij allen wenschen."

Welnu — hebben de Franschen en Engelschen het in het voorgaande gestelde doel bereikt? Hebben de Duitschers hun gansche linie of zelfs maar een deel daarvan uit Frankrijk en België teruggetrokken of maken zij daartoe aanstalten? Zijn de geallieerden thans dichter bij de beslissing, die zij verlangen? Het antwoord kan volmondig ontkenkend luiden.

Wat de laatste krijgsverrichtingen in Frankrijk betreft (einde October) kan overigens worden verklaard, dat als er nog van een offensief sprake is, zulks thans weder nagenoeg uitsluitend aan Duitschen kant het geval is. Daarvan getuigt o. a. een groote aanval t. O. van Reims over een front van 10 KM. op den 19^{den} Oct. en een hernieuwd offensief op 21 Oct., terwijl dergelijke krachtige aanvallen ook in Artois o. a. bij Givenchy werden ondernomen. Ook op den 23sten hadden in Champagne nog Duitsche aanvallen plaats o. a. bij het bekende Tahure.

Al die aanvallen zijn wel is waar mislukt, doch daar de gelijktijdige Fransche berichten weinig anders melden dan: „er is niets belangrijks voorgevallen”, kan moeilijk worden beweerd, dat het offensief nog aan hun zijde is.

Einde Oct. bleek trouwens, dat de Duitschers 48 bataljons hadden aangevoerd ter versterking van hun Westelijk front. De tegenpartij noemt dit vreemd genoeg een voordeel, omdat die maatregel aantoonde hoezeer hare aanvallen de plannen der Duitschers in de war hebben gestuurd. Ik voor mij zou zeggen, dat daardoor de kans op welslagen van een nieuwen Engelsch-Franschen aanval belangrijk is gereduceerd, daar toch het Duitsche front door dien troepenaanvoer thans sterker is geworden.

DE OPERATIËN IN RUSLAND.

Steeds heeft er wisselwerking bestaan tusschen de operatiën in het Westen en die in het Oosten. Dit was ook het geval tijdens de periode van het hiervoor besproken Fransch-Engelsch offensief.

Tengevolge daarvan konden de Duitschers in het Oosten minder kracht ontwikkelen en namen de Russen de gelegenheid te baat om in samenwerking met hun bondgenooten der tegenpartij zooveel mogelijk afbreuk te doen. (Zie Schets 1, 2 en 3, October-aflevering M. S. 1915.)

Einde September was de toestand aldus: Hevige gevechten, waarin de Russen een krachtig tegenoffensief ontwikkelden, in een groote kring ten W. ten Z.W. en t. Z. van Dunaburg o. a. bij Smelina ten Z.W. dier vesting, enkele kilometers ten N. van Alexandrofski bij Novo Alexandrofski zelf. Voorts meer naar het Zuiden tegenover de nog steeds vooruit springende Duitsche bocht t. Z.O. van Wilna, die echter na het verlies van Wileika en Molodetsjno gedeeltelijk terug

moest wijken o. a. bij Osmyany, Smorgony, ten N. van Wileika en t. W. van Molodetsjno. Nog Zuidelijker, waren de Duitschers weder in het voordeel; zij drongen door tot Novo Groedok, bezetten den belangrijken spoorwegknoop naar Minsk. Ten Zuiden van dit punt loopt van de Schara over Feleckany en Zogisjiy een waterweg, het Oginskikanaal naar de Jasiolda; op verschillende punten langs dat kanaal, werd hevig om het bezit der overgangen gestreden zonder dat de Duitschers er evenwel in slaagden deze te bezetten. Nog zij vermeld dat nabij Lida aan de Gawja een rechterzijrivierviertje van de Njemen werd gestreden. Op het gevechtsfront t. Z. van de Pripetmoerassen werden de Duitschers op de Noordelijke helft gerekend vanaf de vesting Doebno achter de Stijr teruggedrongen en heroverden de Russen zelfs Luck (Loetsk.) Tusschen Gorijn en Dnjeder werd met afwisselend succes gestreden t. W. van Kremenez, Tarnopol, Trembowla, Choztkow, derhalve tusschen Sereth en Strypa, op het ons van de vorige bespreking bekende front, dat dus ook in algemeenen zin zijn vroeger beloop behield.

Dat het den Duitschers in de laatste dagen van Sept. minder voor den wind ging, blijkt trouwens wel uit de navolgende berichten.

24 Sept. (Duitsch) „onze bij Wileika in de flank der terugtrekkende Russen aanwezige strijdkrachten zijn in een hardnekkigen strijd gewikkeld. Krachtige aanvallen der Russen hadden tijdelijk succes, daarbij gingen verscheidene kanonnen met hunne bediening verloren”, en voorts: „afdeelingen, welke wij ten N. O. en ten N. van Logisjin hadden vooruit geschoven moesten voor een aanvallende beweging der Russen achter het Oginskikanaal en de Jasiolda terugtrekken.”

De Russen meldden na de herovering van Loetsk op 23 Sept. „Aan het Oginski-kanaal werden de Duitschers in een gevecht bij Logisjin verslagen en gingen zij op de vlucht. Wij bezetten Logisjin; t. O. van die plaats leden zij zware verliezen.”

De algemeene indruk in dit tijdperk is dus, dat de Duitschers in Rusland overal met groote moeilijkheden te kampen hadden en meer tegenslagen dan kort daarvoor ondervonden, terwijl de Russen zich krachtiger en met meer succes dan tot dusverre weerden.

Het gevolg van een en ander is voor eerstgenoemden het groote nadeel, dat zij nog steeds niet in het volledig bezit zijn van de vroeger besproken dwarsverbinding Riga—Dunaburg—Wilna—Lida—Baranovitsji—Pinsk—Rofno—Lembërg. Slechts het middenvak bezitten zij, doch de zeer belangrijke en onmisbare vleugelvakken zijn nog steeds stevig in handen der Russen. Zoolang dit het geval is, kan van verder Oostwaarts oprukken — aanvankelijk dacht men, dat de Duitschers een opmarsch in den zin hadden naar Petrograd, Moskou, Kieff — geen sprake wezen.

Door den betrekkelijken stilstand in de Duitsche operatiën in Rusland verloren zij langzamerhand veel van de belangwekkendheid, die haar hebben gekenmerkt vanaf het oogenblik dat de welgeslaagde doorbrekingspoging op het Doenajetsfront daarin weder beweging bracht.

Daar de Duitschers zich bovendien op verschillende vakken van hun

front begonnen in te graven o.a. aan de Duna en tusschen de meren ten Z. van Dunaburg tot aan Smorgony had het er allen schijn van of zij zich met het oog op den naderenden winter gingen vastzetten, zooals dit gedurende de vorige wintermaanden ook aan het Weichsel-front het geval is geweest. Het nieuwe front, zooals dit allengskens midden-October was ontstaan vindt men aangegeven in de schetsen van de Noordelijke en Zuidelijke helft van het Duitsch—Russische front.

Het Noordelijke gevechtsfront. Schets 3.

De operatie bij Wilna is feitelijk op eene mislukking uitgelopen, omdat de omsingelingspoging door het vooruit schuiven van snel verplaatsbare troepen: cavalerie, artillerie en infanterie op voertuigen naar Wileika faalde. Door krachtige tegenaanvallen is de punt bij Molodetsjno—Globokoje—Vidzy geleidelijk weggedrongen naar de linie Vidzy—Postavy—Smorgony (zie Schets 4, October-aflevering M. S. 1915.)

Ten Noorden daarvan mislukten onder groote verliezen alle pogingen der Duitschers om Dunaburg tot op den werkzaam geschutsafstand te naderen. Daar hun streven om verder naar het Oosten veld te winnen ook op andere punten van het front zonder resultaat bleef, stelden zij zich voorloopig met het bezit van het reeds verkregene tevreden en versterkten zij de begin Oct. bezette stellingen volgens de linie Riga—Friedrichstadt—Jacobstadt—Novo Alexandrofski—Vidzy—Postavy—Smorgony—Westelijke Beresina tot de Njemen. Teekenend voor dien toestand is een Russisch bericht van 3 Oct. luidende:

„De aanval der Duitschers bij Dunaburg in de buurt van den spoorweg ten ZW. van Illoetsk is door ons verijdeld. Op de merenlinie ten weerszijden van Drysviaty artilleriegevechten. Een poging van den vijand om over die plaats in Oostelijke richting vooruit te rukken, mislukte. Ten Z. van Koziany dreef onze cavalerie den vijand terug. Twee andere aanvallen t. Z. van Smorgony werden met groote verliezen voor de Duitschers afgeslagen. Ten N.O. van Novo Grudok, werd de vijand, nadat het hem was gelukt over de Njemen te komen, weder teruggeslagen.”

Voor dezen stilstand of juist voor dit uitblijven van eenig succes van de in dit opzicht in Rusland anders zoo verwende Deutsche legers is een gereede verklaring. De aanvallen in het Westen — ik spreek nu van den toestand begin Oct. — zijn pas voorbij; elk oogenblik kan men een hernieuwde poging verwachten, m. h. o. daarop zijn reeds weder aanzienlijke versterkingen, zooals later bleek 48 bataljons, naar het Westen verplaatst. Daar de bedenkelijke gebeurtenissen in Artois en Champagne zich daar of elders op het front in België en Frankrijk elk oogenblik kunnen herhalen, is het zaak met de beschikbare troepen uiterst zuinig te zijn. Ook zijn op dit tijdstip belangrijke strijdkrachten beschikbaar gesteld om met de Oostenrijkers samenwerkend, Servië aan te vallen en het spoorwegvak Belgrado—Nisj—Sofia te openen voor den aanvoer van wapenen, munitie en alle andere oorlogsmiddelen

Schets 3.

Schets 4.

naar Konstantinopel, ten einde de Turken, die hieraan naar het schijnt gebrek beginnen te krijgen, van het noodige te voorzien.

Ook uit de berichten van 7, 9 en 11 Oct. blijkt, dat het eenige front waar de Duitschers nog altijd met kracht optreden, dat voor Dunaburg is. Ongetwijfeld willen zij dit belangrijke bruggehoofd, tevens een knooppunt van spoor- en andere wegen nog vóór den winter tot elken prijs vermeesteren.

Het Zuidelijke gevechtsfront. Schets 4.

Einde Sept., begin Oct. zijn de Russen, indirect samenwerkend met hun Westelijke bondgenooten, ook hunnerzijds tot een aanvankelijk schuchter, vervolgens tot een krachtig offensief overgegaan.

Daartoe kozen zij om begrijpelijke redenen het Zuidelijke front, ten einde n.l. indruk te maken op de nabijgelegen Balkanstaten: Roemenië en Bulgarije. Roemenië wilden zij daartoe nopen zich aan hun zijde te scharen, Bulgarije weerhouden zich bij de Centrale mogendheden aan te sluiten. Dit was oorzaak, dat het gevechtsterrein tusschen Pripet en Dnjester in de eerste helft van Oct. een bijzonder gewicht verkreeg.

De aanvallen, die daaruit voortvloeiden, droegen aanvankelijk slechts het kenmerk van gewelddadige verkenningen. Als zoodanig zijn te beschouwen: het kortstondige tegenoffensief in Galicië, dat de Duitschers van de Sereth op de Strypa terugwierp, het vooruitdringen naar den boven-Styr en naar de Ikwa, eindigend met de herovering van de vesting Luck en het optreden van sterke Russische strijdkrachten in Zuid-Polesië aan den midden-Styr. Doch zoodra de verbondenen krachtige tegenmaatregelen namen, trokken de Russen weder terug; een tegensloop van het Deutsche Boegleger onder VON LINSINGEN over de Styr tusschen Rafalowska en Luck bedreigde den Russischen rechtervleugel t. Z. van de Gorijn en dwong de tegenpartij tot de ontruiming van laatstgenoemde vesting.

Geleidelijk teekende zich daarna het Russische offensief in drie nagevoeg evenwijdige richtingen: Een Noordelijke groep opereerde onmiddellijk t. Z. van de Pripet-moerassen langs de spoorlijn Sarny—Kovel met het doel een wig te drijven tusschen het leger van v. LINSINGEN en de Noordelijk daarvan strijdende Deutsche legers en deze laatste op de flank te bedreigen; een middengroep beproefde van uit het bedekte heuvelland van Kremenetz de spoorlijn Doebno—Brody te bereiken en aldus in de rechterflank van v. Linsingen door te dringen; een Zuidelijke groep trad tenslotte met groote krachtontwikkeling op onder het oog van Roemenië t. W. van de Sereth en ook nog Noordelijker bij Novo Alekseniec. Ook in het moerassengebied tusschen de spoorlijnen Pinsk—Kobrin en Sarny—Kovel ontwikkelden de Russen groote bedrijvigheid. Hun actie kwam echter niet verder dan de lijn Pinsk—Rafalowska t. O. van de Stochod.

Het voorgaande resumeerend, is de toestand in de tweede helft van October aldus: Van Riga tot Dunaburg gedragen de Duitschers zich over het algemeen defensief. Ten W. van Dunaburg vallen zij met

kracht aan in de omgeving van Illoetsk, dat den naderingsweg tot de Dunavesting beheerscht. Tusschen Dunaburg en de spoorlijn Wilna—Minsk gaan de Russen weer aanvallend te werk en teisteren zij het Duitsche front voornamelijk op de linie Vidzy—Smorgony; de bedoeling is een wig te drijven tusschen de legers van von BELOW en von EICHHORN. Tusschen de spoorlijnen Wilna—Minsk en Brest Litowsk—Minsk, over het groote spoorwegknooppunt Baranovitsji loopend, strijden de legers van von EICHHORN en Prins LEOPOLD VAN BEIJEREN; het zeer moerassige en wegenarme gebied voor hun front is oorzaak, dat zij slechts zeer langzaam vorderen. Ten Z. van den spoorweg Brest—Minsk loopt het Duitsche verdedigingsfront langs de Schara, het Oginskikanaal en de Jasiolda; ook dáár weinig verandering, evenmin als bij het front t. O. van Pinsk, dat sinds het vertrek van Generaal von MACKENSEN naar Servië weinig verandering onderging. Hierop volgt het front van Generaal von LINSINGEN tot de spoorlijn Rofno—Kovel Noord-Zuid over Olyka. Ten Z. daarvan tegenover Kremenice strijden de Duitschers nu al dagen achtereen tegen een groote Russische overmacht; hetzelfde is het geval bij Zalocze en Novo Alekseniec, waar het front, evenals tusschen Sereth en Strypa, in voortdurende schommeling is tengevolge van het wisselend krijgsgeluk der beide tegenstanders. Brandpunten van dien strijd zijn de terreinen t. W. van Tarnopol, Trembowla en Czortkow.

Deze toestand heeft nagenoeg ongewijzigd geduurd tot einde Oct. Toen kwam daarin op sommige punten eene niet onbelangrijke wijziging.

In het Noorden veroverden de Duitschers na fellen strijd het zoeven genoemde Illoetsk en bereikten zij daarmee een succes van beteekenis. De weg naar Dunaburg is hoewel nog niet geheel vrij, nu toch gebaad. Vóór wij een maand verder zijn, is Dunaburg wellicht in Duitsch bezit, doch daarvoor zal nog heel wat inspanning worden vereischt, zoodat de val dier vesting, hoewel waarschijnlijk, nog allerminst zeker is. Ook bij het andere knooppunt van spoorwegen Baranovitsji is in het laatst van Oct. hevig gevochten; hier waren de Russen in het voordeel.

De verplaatsing van aanzienlijke Duitsche strijdkrachten van hun Oostelijk front naar het Servische oorlogstooneel, was voor de Russen het sein om hun aanvankelijk verkennende aanvallen tot een beslist offensief te verscherpen. Aanvankelijk hadden deze doorbrekingspogingen — want dat waren het — onmiskenbaar succes. Bij Novo Alekseniec drongen de Russen tusschen 19 en 22 Oct. de Oostenrijkers over een front van 5 K.M. 1 K.M. terug; voortgezette aanvallen op de toen meer achterwaarts ingenomen Oostenrijksche stellingen mislukten echter. Ook bij Rafalowska en met name bij het t. Z. daarvan gelegen plaatsje Tsartorisk, hadden de Russen aanvankelijk succes.

Merkwaardig is hier de overeenstemming, wat de eindresultaten betreft met de doorbrekingspogingen der Engelschen en Franschen in Artois en Champagne, afgezien van de omstandigheid, dat zij in strate-

gischen zin niet zoo groot zijn opgezet, kan van beide worden getuigd: dat zij na aanvankelijk succes niet konden worden doorgevoerd en dat het einddoel, doorbreking van 's vijands front, niet werd bereikt.

Men weet, dat de Duitschers het Fransch-Engelsche offensief, nadat zij hun voorste liniën hadden moeten ontruimen, hebben gestuit en sedert een deel van het verloren terrein door krachtige aanvallen heroverden.

Hetzelfde was het geval in Wolhynië en Galicië. Zoowel bij T s a r t o r i s k als bij N o v o A l e k s e n i e c drongen de Duitschers en Oostenrijkers weder naar voren en hernamen zij een deel van het verloren gebied.

Daarmede kunnen wij het Russische operatietooneel weder tot de volgende maand vaarwel zeggen.

DE OPERATIËN IN SERVIË.

Op 20 September 1915 kondigden Duitschland en Oostenrijk een nieuw offensief tegen Servië aan. De Donaumonarchie zou haar échéc met behulp van den krachtigen bondgenoot herstellen. Reeds zoo menigmaal had Duitschland haar met succes bijgestaan, dat zich liet voorzien, dat het nu voor het dappere Koninkrijk noodlottige ernst zou worden.

Doch na een kort bombardement van Belgrado en de naastbij gelegen Zuidelijke Donauoeveren werd het weer rustig. Op militair gebied althans, hoewel in stilte alle mogelijke voorbereidingen werden getroffen voor het welslagen van den zoo moeilijken overtocht der breede grensrivier. Op diplomatiek gebied kwamen thans de tongen en pennen echter eerst recht los.

Tusschen 20 Sept. en 7 October d. a. v., toen de D. en O. over Donau, Save en Duna trokken en 8 Oct. Belgrado na fellen strijd bezetten, hebben zoowel de Entente als Duitschland zich in politieken zin duchtig geroerd.

Bulgarije en Griekenland mobiliseerden; Bulgarije helde over naar de zijde van Duitschland, Griekenland naar die der Entente, terwijl men over Roemenië's houding nog in twijfel verkeerde.

Wat mag nu wel de oorzaak van het gemeenschappelijk optreden tegen Servië zijn? Duitschland moest in de eerste plaats den bondgenoot Turkije van munitie en wapenen voorzien, omdat deze daaraan zooals ook naar buiten bleek, dringend behoefte had. Bulgarije en Roemenië wilde het niet tot vijanden maken, Servië was dit toch reeds; bovendien vormt de spoorlijn Belgrado—Pirot het nog ontbrekend spoorwegvak van de Orientlijn, de korste verbinding tusschen Weenen en Konstantinopel.

De Entente-mogendheden, die daarmede alle illusie omtrent de verovering der Dardanellen zagen vervliegen, wilden dit beletten, besloten tot een landing op bevriend gebied in Saloniki, waar zij op korten afstand van die verbinding zonder tegenstand te duchten hun nieuwe expeditieleger konden ontschepen.

Ver in de toekomst had de strategische zet van Duitschland, in het bijzonder voor Engeland een allergevaarlijkste beteekenis. Over Konstantinopel en Klein-Azië zag het zich in Egypte, Mesopotamië en Perzië bedreigd, indien Duitschland door het openen van den landweg naar die streken op die wijze de Middellandsche Zee kon ontgaan.

Bulgarije koos de zijde van Duitschland, omdat het met behulp van een rijk, dat tot dusverre getoond had de meerdere van alle andere strijders te zijn, hoopte eindelijk zijn wensch te verwezenlijken n.l.: het bezit van Westelijk Macedonië, dat het zich na den tweeden Balkanoorlog had zien ontgaan. Griekenland, door een verdrag aan Servië verbonden, en der Entente welgezind, liet de landing begaan, doch toonde, toen het er op aan kwam, weinig lust tot vechten; daaraan is ongetwijfeld de val van VENIZELOS niet vreemd geweest.

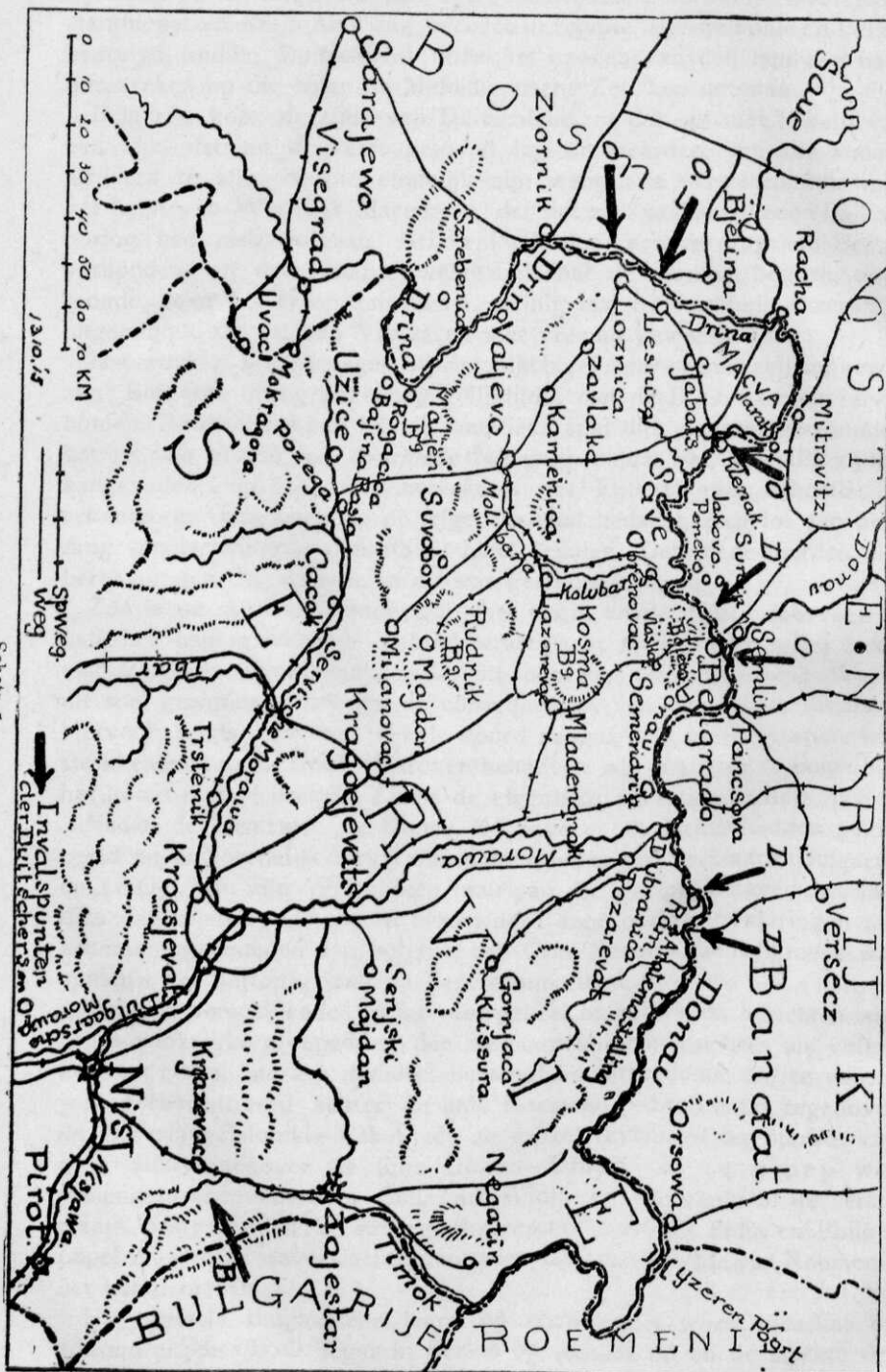
Het zwakke Entente-leger bij Saloniki bleef meer op zich zelf aangewezen; Bulgarije drong nagenoeg gelijktijdig met de D.-O. troepen Servië binnen. Duitschland had het diplomatieke spel dus glansrijk gewonnen; het lot van Servië was daarmee bezegeld, omdat het, van alle zijden aangevallen, op hulp van beteekenis der Entente niet behoefde te rekenen en Griekenland, op eigen behoud bedacht, zich tot een houding van welwillende neutraliteit bleef bepalen. Daarmede werden alle berekeningen der Entente in de war gestuurd.

Zóó is tot dusverre (einde Oct.) het begin en de eerste doorvoering van het belangwekkende politiek-strategische spel, waarvan het baanvak Belgrado—Piroto van den Orient-spoorweg de inzet vormt. Wordt dit spel gewonnen, dan zijn de consequenties van dit succes, zooals ik hiervoor reeds met een enkel woord aangaf, van buitengewoon verstrekkenden aard. Doch daarover behoeven wij ons voor 't oogenblik het hoofd niet te breken. Thans de eigenlijke operatiën (schets 5 en 6).

Nadat de Centralen de Donau, de Save en de Drina hadden geforceerd en in Noordelijk Servië waren doorgedrongen, verklaarde Bulgarije op 14 Oct. aan zijn Westelijken buurman den oorlog, hetgeen tusschen dien datum en 17 Oct. werd beantwoord door oorlogsverklaringen der Ententemogendheden aan het rijk van Czar FERDINAND. Daarmede was opnieuw het oorlogsgeweld in Servië ontketend.

Volgens verschillende, echter niet geheel betrouwbare, berichten was de aanvankelijke groepeerings der Bulgaarsche strijdkrachten als volgt: De 1e groep, sterk 3 divisiën, bestemd om Macedonië aan te vallen, was geconcentreerd achter de linie Koestendil—Stroemitza tegenover de spoorlijn Saloniki—Uskub; de 2e groep eveneens ter sterkte van 3 divisiën tegenover de linie Doiran—Drama; de 3e groep was samengetrokken tusschen Sofia en Widin en bedreigde in de eerste plaats Nisj; een sterke strategische reserve tusschen Sofia en Philopopel moest aan onverwachte aanvallen b.v. van de zijde van Roemenië het hoofd bieden.

Het geheele Bulgaarsche leger op oorlogsvoet wordt geschat op 400.000 m.; het D.-O. leger in Servië op 400.000 m. en de sterkte der

Scheft 5.

hulptroepen, die Turkije ter beschikking kan stellen, nu de druk op de Dardanellen is verminderd, op 200.000 man.

Daartegenover kunnen de Entente-troepen voorloopig op hoogstens 150.000 man worden gerekend, terwijl het Servische leger op ongeveer 300.000 man wordt geraamd; Servië en de Entente, die bovendien van elkander zijn gescheiden, zijn dus verre in de minderheid.

Het spreekt vanzelf, dat deze opgaven, globaal als zij zijn en bovendien niet betrouwbaar, slechts worden gegeven om eenigszins de gedachten te bepalen. In deze tijden van tegenstrijdige en niet te controleren berichten, is dat niet anders. Alleen de officieele berichten vormen een eenigszins betrouwbaar middel om in groote trekken het verloop der operatiën vast te stellen.

Schets 5 (zie de pijlen) geeft de voornaamste punten aan, waarop het Noordelijk deel van Servië van alle kanten werd binnengedrongen en ontslaat mij van de taak om den opmarsch tot in bijzonderheden te teekenen.

Wat daar al dadelijk uit blijkt, is, dat, terwijl het Servische leger in front door de vijandelijke hoofdmacht werd aangegrepen, het Bulgaarsche hulpleger het op zijn flank en verbindingen bedreigde.

Doch ook Zuidelijker — men denke aan de opstelling van het eerste Bulgaarsche leger — tastten de Bulgaren door en schoven zich daardoor ten Z. van Nisj van Vranja tot Istip, tusschen het Servische leger en dat der Entente, hetwelk intusschen druk bezig met de ontschepping te Saloniki, niet de minste aanstalten maakte om den Serviërs de beloofde hulp te verleen (zie schets 6).

In de tweede helft van October na den 20sten der maand begonnen de krijgsverrichtingen in Servië zich duidelijker af te teekenen. Het geheele Noordelijke grensgebied werd allengs één gevechtsterrein. Van de monding der Duna tot voorbij Semendria drong het leger der verbondenen onweerstaanbaar voorwaarts, terwijl de Bulgaren van uit het Oosten snel voorwaarts drongen.

In dit bergland bepalen zich de operatiën in hoofdzaak tot de rivierdalen en de groote wegen van daar dan ook, dat de Duitschers en Oostenrijkers Donau en Save in het bijzonder forceerden (zie de pijlen) tegenover de eindpunten der voornaamste verkeerswegen en de mondingen van de groote rivieren, die uit het hart van Servië naar de Donau stroomen.

Sjabats, Belgrado, Semendria en Ram werden in eerste instantie genomen; daarna werden de steden en hoogten, die in tweede linie de dalen beheerschen: Obrenovatz aan de Koloebaroe en Pozarevatz, een versterkte stad nabij de Morawa vermeersterd. Daarmede lagen de voornaamste dalwegen naar Midden Servië open.

De Serviërs trokken, hardnekkig weerstand biedend, langzaam terug, op de dwarsverbinding Valjevo — Lazarevatz — Madelovatz en een punt op gelijke hoogte in het dal der Morawa gelegen. Na ruim twee weken hadden de verbondenen een strook van \pm 50 K.M. ten Z. van

de Donau bezet. De volgende sprong gaat van evengenoemde dwarsverbinding in algemeenen zin naar de lijn Uzice — Milanovatz — Kragoejevatz en over de tusschenliggende hoogten van Suvobor en Rudnik en gelijktijdig door het Morawadal. Daarna zullen de marschcolones samenvloeien door het dal van de Servische Morawa en van de Midden-Morawa in dat van de Bulgaarsche Morawa in de richting van Nisj. Inmiddels rukten de Bulgaren in samenwerking met de legers hunner machtige bondgenooten op naar Pirot, Knadzewatsj en Zajestar, terwijl zij zich in den rug van de Servische hoofdmacht van het bezit van het spoorwegvak — Vranja—Uskub en Koepřulu verzekerden.

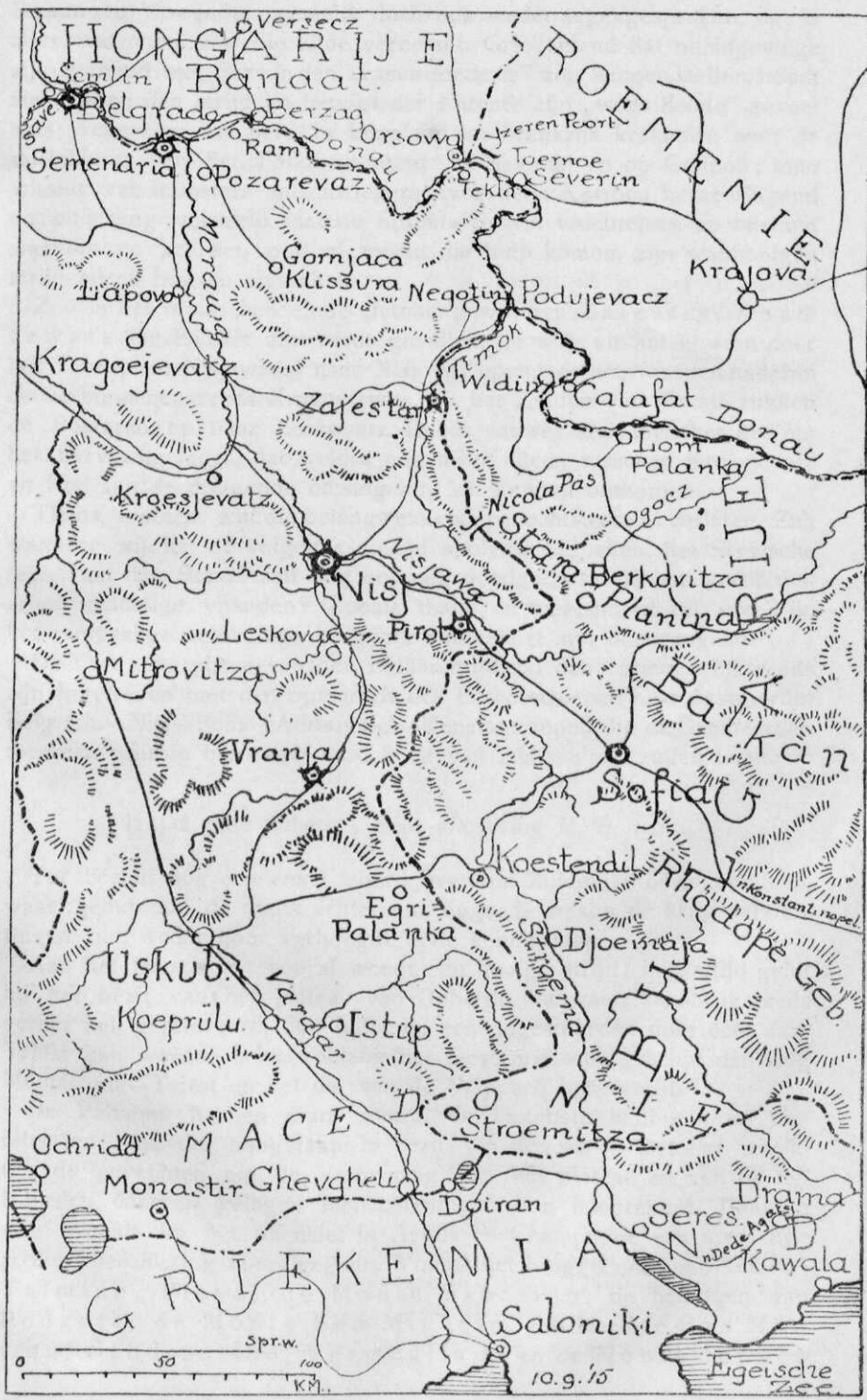
Zóó althans kon men zich, in verband met den eersten opzet der operatiën, omstreeks half October haar verder verloop denken, inderdaad worden zij dan ook, zooals nader blijkt in groote trekken voltrokken.

Omstreeks den 25sten October was n.l. de werkelijke toestand aldus: De Oostenrijkers hebben het landschap Matsva bezet, in het Zuiden de Drina bij Vizegrad overschreden en rukken op naar de lijn Valjowo—Uzice. Ook uit het Westen dus dringen de invallers op, terwijl zij inmiddels hun opmarsch van uit Sjabats, Obrenovats, Belgrado, Semendria, Pozarevatz, Ram en Gradista door alle rivierdalen en langs alle bruikbare wegen, zoo snel als het geaccidenteerde terrein dat toelaat, voortzetten. De Donau is inmiddels ook bij Orsowa overschreden; t. Z. van Tekia reiken de D. en O. aan de Bulgaarsche troepen die de rivierlinie tusschen Negotin en Zajestar forceerden reeds de hand.

De verbondenen dringen voort in het dal van de Koloebaroe, bevinden zich in het dal der Ralja, zijn reeds te Palanka en te zelfder hoogte in het dal der Morawa, zijn meester van de dalen van Pek en Mlawa.

Resumeerend kan het front der voorste invalscolones worden bepaald door de lijn Vizegrad—Uzice—Valjowo—Zazarevatsj—Madenovatsj—Palanka—Gornjaca Klissura en Tekia. Tezelfder tijd hebben de Bulgaren in het dal van de Timok (zie thans beide schetsen) den straatweg Zajestar—Knasjevatz bereikt en staan voor de buitenste forten van Pirot. Vandaar gaat de lijn der voorste Bulgaarsche troepen voorwaarts van Tsaribrod en Klissura naar het door hen bezette Vranja. Van uit Koestendil rukken inmiddels andere Bulgaarsche colones over Egri Palanka naar Koemanowo en namen Uskub. Zuidelijker namen zij bezit van het gansche Bregalnitzadal, waarin zij Tsarevo Selo, Kotsjana, Itipna en de beheerschende Sultan Tepe tusschen Kriwa en Bregalnitz bezetten en ook Koepřulu vermeesterden. Aldus is dus reeds op den 25sten October een groot deel van Noordelijk, Westelijk en Zuidelijk Servië bezet en wordt aan die zijde de kring der vijandelijke legers om het Servische leger gesloten.

Men zou nu zoo denken, dat de Ententetroepen in Saloniki zich beijverden om Servië in zijn doodstrijd te hulp te komen. Niets daarvan. De ontscheping gaat kalm haar gang, de landingstroepen groeien langzaam aan, eenige voorpostengevechten worden tusschen Ghergheli,

Schets 6.

Doiran en Stroemitza gemeld, doch ook weder tegengesproken, dat is alles wat men van die zijde verneemt. Griekenland dat nu ingevolge zijn verbond met Servië den „casus foederis” zou kunnen stellen, houdt zich buiten den strijd en betuigt der Entente zijn „welwillende” gevoelen; regeering en pers in Engeland en Frankrijk krakeelen over de mislukking van het Balkanavontuur in Saloniki en op Galipoli; men wisselt van ministers en van legeraanvoerders. Kortom, beraadslagend en onderling verdeeld laat de Entente Servië vruchteloos op bijstand wachten en zal het, ook al mocht die hulp komen, zijn wanhopigen strijd alleen moeten uitvechten.

Zoo is het intusschen einde October geworden. Z a j e s t a r, K n a d z e w a t z en P i r o t zijn reeds gevallen, de weg uit het Oosten door het Timok- en Nisjawadal naar Nisj ligt open, uit het Noorden naderen de verbondenen reeds Kragoejevats, uit het Zuiden van Vranja rukken de Bulgaren op naar Leskovats. Reeds nauwer sluit zich het net om het Servische leger, dat weldra nog maar alleen tusschen Kroesjevatz en Nisj aan de dreigende omsingeling zal kunnen ontkomen.

Thans moeten wij dit belangwekkend gevechtsterrein verlaten. Zal, wanneer wij het de volgende maand opnieuw bezoeken, het Servische leger, zal dan Servië zelf nog bestaan, doodgedrukt als het wordt tusschen machtige vijanden? Zooals thans de toestand is, zal, vrees ik, het rampzalige heldhaftige bergvolk binnenkort zijn ondergegaan.

De tweede phaze van den Balkanstrijd zal dan vermoedelijk reeds zijn ingetreden met den opmarsch der Ententetroepen naar de spoorlijn Belgrado—Nisj—Sofia—Adrianopel—Konstantinopel, die de Geallieerden tot geen prijs in het ongestoord bezit van Duitschland zullen laten.

ITALIË. (Zie Schets 4 Sept.-aflevering M. S. 1915)

Tot besluit nog een enkel woord over het Zuidelijke oorlogstoneel, waar gedurende de thans achter ons liggende weken de krijgsverrichtingen zich weder door verhoogde actie kenmerkten.

Aan het Isonzofront vooral woedt een hevige strijd; nog altijd geldt hij het bezit van het plateau van Doberdo, vanwaar, zooals ik reeds eerder heb gereleveerd, den Italianen een ongestoorden doortocht naar Triëst kan worden belet, zoolang het Oostenrijksche geschut den weg Montalfcone—Triëst en het dal van de Wippach beheerscht.

De Italianen hebben thans overal de buitenste hellingen en den uitersten rand der hoogvlakte in bezit. Op den 20sten October bereikten de gevechten om de verovering van het plateau en van de ten Noorden daarvan gelegen Isonzostellingen hun hoogtepunt. Daaraan was evenals bij het offensief in Artois en Champagne een urenlange artilleriebeschieting voorafgegaan. Vooral het bruggehoofd van Görz, Talmينو, Plava, de Monte Sabotino, de hellingen van Podgoro, de Monte San Michelo, de Monte San Martino, Sandrassino, Vermegliano en de Monte dei Sei-

busi moesten het weder ontgelden. Alle aanvallen werden echter afgeslagen.

Ook in Tirol en Karinthië werd hevig gevochten en bereikten de Italianen eenige kleine plaatselijke voordeelen.

Alles wat de aanvallers aan het belangrijkste front, dat der Isonzo, tot dusverre ten koste van bloedige verliezen bereikten, was de vermeerstering van een lang stuk loopgraaf op den Monte Nero, van verscheidene loopgraven in den seetor van Talmino en op de hoogten van San Lucia, van een sterke verschansing ten N. van Görz op de hellingen van den Monte Sabatino en van eenige loopgraven langs den rand van het plateau van Doberdo.

Nog steeds duurt de strijd met weergalooze verbittering voort.

Daarbij golft het front onafgebroken heen en weer; bij herhaling bereiken de Italianen de voorste Oostenrijksche loopgraven, doch steeds weder worden zij daaruit door krachtige tegenaanvallen verdreven.

Ook hier wordt ernstig gestreefd naar een doorbreking; zeker is die poging niet minder hardnekkig, zijn de verliezen niet minder bloedig dan die in Noord-Frankrijk. Doch het succes is, wat althans het e i n d o e l betreft, even gering als daar.

Naar het zich volgens de laatste berichten, die ik voor het sluiten van dit overzicht kon raadplegen, laat aanzien, zullen de Italianen wanneer wij een maand later leven, nog even ver zijn als nu.

Militair politiek maandoverzicht.

(Afgesloten 30 October.)

NEDERLAND. De Uitvoerende Commissie van de Nederlandsche Overzee Trust Maatschappij heeft haren werkkring nog eens bekend gemaakt en daarbij op den voorgrond gesteld, dat zij geen werktuig is in handen van één der oorlogvoerende partijen, integendeel zuiver Nederlandsche belangen behartigt; de oorlogvoerende partijen hebben bij haar bestaan geen voordeel, noch nadeel. Bestond de N. O. T. niet, dan zouden beide partijen evenmin goederen voor elkaar doorlaten; alleen de neutralen zouden er meer onder lijden.

De „Rheinisch-Westfälische Zeitung” heeft met onze handelspolitiek geen vrede en beschuldigt de Nederlandsche kooplieden openlijk, dat zij deelnemen aan de handelsuitsluiting van Duitschland, om daarvan zelf later de vruchten te kunnen plukken. In haar onredelijk subjectief oordeel verklaart dit blad, waarvan de invloed niet mag worden ontkend, dat Nederland zich de belemmering van den vrijen handel van Engelsche zijde laat welgevallen, omdat dit land zou hebben bedreigd met eene bezetting der Koloniën.

De „Petit Journal” hekelte in verschillende artikelen onze positie als toeschouwer in den grooten strijd en meent, dat wij daarmede allen invloed bij de vredesonderhandelingen moeten verbeuren.

Zowel van Deutsche als Engelsche zijde schijnt bij de kolenlevering de eisch te zijn gesteld, dat de kolen niet bestemd zullen zijn voor fabrieken, die goederen leveren voor het vijandelijke land.

Het wordt tijd, om de eenzijdige ophitsende oorlogspropaganda van het Nederlandsche dagblad de Telegraaf te beletten.

Tot Gouverneur Generaal van Nederlandsch Oost-Indië is benoemd Mr. J. P. GRAAF VAN LIMBURG STIRUM; hij wordt als een zeer kundig diplomaat beoordeeld.

BELGIË. Te München is een Vlaamsche cursus geopend.

DUITSCHLAND. De pers stelt het betreden van Grieksch grondgebied door troepen van de Entente gelijk met de schending van Belgisch grondgebied door Duitschland.

Vermoedelijk heeft de Deutsche diplomatie, nadat zij zich van Bulgarije's steun verzekerd heeft, Griekenland's deelneming aan de zijde der Entente voorkomen, door zooveel invloed op Bulgarije uit te

oefenen, dat dit land de onschendbaarheid van Griekenland gewaarborgd heeft door het afleggen van plechtige beloften te Athene. In ieder geval wijst het verloop der Balkancrisis met het wederzijds loven en bieden, op een voorloopig succes van de politiek der Centrale Mogendheden.

BERNSTORFF heeft aan LANSING bekend gemaakt, dat Duitschland het in den grond boren van de Arabic heeft afgekeurd en zich bereid heeft verklaard tot betaling van schadevergoeding voor het verlies van levens van Amerikanen.

De bevelen van den keizer aan de duikbootcommandanten waren zoo nadrukkelijk, dat eene herhaling van voorvallen als dat van de Arabic buitengesloten is. De aanval op de Arabic was in strijd met de instructies en de Deutsche regeering betreurt dit en keurt het af. Zij heeft BERNSTORFF gemachtigd, omtrent het bedrag der schadevergoeding te onderhandelen. De Deutsche regeering neemt tegenover de beëdigde verklaring van den commandant van de duikboot, die vermeende, dat de Arabic haar wilde rammen, aan, dat dit niet het geval is geweest en zulks op grond van de beëdigde verklaringen der Engelsche scheepsofficieren.

De „Vorwärts” klaagt over de voortdurende prijsstijging der zuivelproducten; zij maakt de regeering verwijten, dat zij eerst nu tengevolge van gebrek aan veevoeder maatregelen neemt als ingrijpen te laat is. Ook de „Frankfurter Zeitung” acht de prijsopdriving onredelijk en een gevolg van onvoldoende regeeringsmaatregelen.

De bekende Berlijnsche professor WILAMONITZ MÖLLENDORFF heeft in eene rede de zelfstandigheid van den Nederlandschen taalstam naast den Duitschen volmondig erkend. Al heeft de geschiedenis dit volk in twee deelen gesplitst, een land, dat een RUBENS en VAN DIJK heeft voortgebracht, mag eischen, om als zelfstandig land te worden erkend.

De dood van baron VON WANGENHEIM, Duitsch gezant te Konstantinopel, is een groot verlies voor de Deutsche diplomatie. De overleden gezant zal worden opgevolgd door Graaf WOLF METTERNICH.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. De cholera breidt zich geleidelijk uit. In de laatste weken van September kwamen voornamelijk in Galicië ongeveer 2000 sterfgevallen per week voor, behalve nog eenige honderde in Hongarye.

De nieuwe (derde) $5\frac{1}{2}\%$ Oostenrijksche oorlogslening wordt uitgegeven tegen den koers van 93.6% ; bij de 6% Hongaarsche leening is de inschrijvingskoers ongeveer 97% .

Dr. DUMBA is naar zijn vaderland teruggekeerd. In een langen brief aan Minister LANSING verklaarde hij o. m. dat hij slechts 60.000 Mark bij zijne regeering had aangevraagd om landgenooten, die ingevolge zijn oproep hun werk in munitiefabrieken zouden neerleggen, te ondersteunen. De oproeping berustte, ingevolge lastgeving zijner regeering, op het Militair Strafwetboek, dat deelneming aan den aanmaak van

munitie voor vijandelijke landen verbod. De regeering was van meening, dat deze bepaling ook toepasselijk was op Oostenrijksch-Hongaarsche staatsburgers in het buitenland.

ITALIE. De oorlogskosten van Italië bedragen voor de maanden Juni, Juli en Augustus 1459.9 millioen lire, de gewone begrooting inbegrepen.

Tot nu toe is het aan de Entente nog niet mogen gelukken, om Italië tot deelneming aan den Balkanoorlog te bewegen. Men acht dit een gevolg van de Italiaansche vermeende rechten op Dalmatië, die lijnrecht in strijd zijn met de aanspraken van Servië. Eene voorbereide Italiaansche basis in Albanië (de Serviërs waren immers reeds lang bij Durazzo) met eenige nieuw aangelegde wegen, zou wellicht logischer zijn geweest, dan een in der haast samengetrokken troepenmacht der Entente te Saloniki. Dat dit niet is voorbereid, wijst in elk geval op gebrek aan samenwerking of een moeilijk op te lossen belangenstrijd.

19 October heeft Italië aan Bulgarije den oorlog verklaard, omdat dit land tegen de Bondgenooten van Italië de vijandelikheden heeft geopend. De eigenaardige verhouding tusschen Italië en Duitschland treedt hierdoor weer meer op den voorgrond.

FRANKRIJK. De juiste reden van het aftreden van DELCASSÉ als Minister van Buitenlandsche Zaken is nog niet met zekerheid bekend; het fiasco der Entente-politiek op den Balkan zal er wel niet vreemd aan zijn geweest. Hij is volgens Duitsch oordeel één der hoofdpersonen van de „revanche-idée”, die geen moeite gespaard heeft om als Fransch gezant te Petrograd de oorlogspartij aan het Russische Hof te steunen. „Ein Dämon unserer Zeit” noemt de „Kölnische Zeitung” hem.

De portefeuille van Buitenlandsche Zaken is tijdelijk door Viviani overgenomen, die in de Kamer een overzicht gaf van het verloop van zaken op den Balkan. Hij vestigde de aandacht op de vriendschappelijke verhouding met Roemenië en waardeerde den wil van Servië om door opoffering van gebied met Bulgarije tot overeenstemming te komen, welk laatste land door een verdrag met Turkije en de mobilisatie ten slotte openlijk de zijde des vijands koos. Frankrijk was niet alleen op zedelijken grond verplicht, Servië te hulp te komen, doch moest krachtig weerstand helpen bieden aan den opmarsch der Centralen in den Balkan, waar die opmarsch op de andere operatietooneelen tot staan was gekomen. De landing te Saloniki was noodzakelijk en volkomen in overeenstemming met de Bondgenooten. De onderneming was mogelijk, zonder de troepen op het hoofdoperatietooneel te verzwakken. Ook Rusland zou aan de actie tegen Bulgarije deelnemen. Over de deelneming van Italië waren de toezeggingen zeer vaag. In verscheidene bladen, o. a. de Echo de Paris en de Temps, wordt het achterblijven van Italië sterk gelaakt. Na eene opgewonde vergadering is ten slotte

een motie van vertrouwen met groote meerderheid door de Kamer aangenomen.

Het ontslag van DELCASSÉ en het Balkanvraagstuk heeft blijkbaar de positie van het Kabinet dusdanig verzwakt, dat eene hervorming van het Ministerie noodig werd geacht. BRIAND is opgetreden als eerste minister tevens Minister van Buitenlandsche Zaken, generaal FALLIENI is belast met de portefeuille van Oorlog, admiraal LACAZE kreeg Marine, beide laatste departementen staan dus weer onder militaire hoofden. VIVIANI zelf kreeg de portefeuille van Justitie. Er zijn vijf ministers zonder portefeuille benoemd, waaronder COMBES en BOURGEOIS.

Er is een plan der Financieele Commissie in bewerking, om het aantal Ministers in te krimpen.

De onlusten in Zuidelijk Tunis worden in de Fransche pers erkend. Dehibat op de Tripolitaansche grens zou ernstig worden bedreigd.

De goudstortingen bij de Fransche bank waren eind October reeds tot meer dan 1 milliard gestegen.

GABRIEL HANOTAUX klaagt in de Figaro over de tekortkomingen der Fransche diplomatie.

Generaal JOFFRE heeft besprekingen te Londen gehouden.

ENGELAND. Ook in Engeland zijn, evenals in Frankrijk, de gevolgen van eene, ten deele reeds mislukte, militaire Balkanpolitiek waar te nemen. Sir EDWARD CARSON heeft als Minister zijn ontslag genomen, omdat hij zich niet heeft kunnen vereenigen met een optreden, dat volgens hem niet krachtig genoeg was. Het te veel ontzien van neutrale staten achtte hij niet in het belang van Groot-Brittanië.

Algemeenen steun met hare overhaaste en onvoorbereide Balkanoperatiën vindt de regeering niet, ofschoon het grootste deel van de pers aandringt op krachtig doortasten.

Wanneer het den Centralen gelukt, Konstantinopel te bereiken, en een tweede veldtocht tegen Egypte wordt ondernomen, kan men nog andere dingen beleven. Dan zullen wellicht inderhaast groote troepen-transporten het Fransche oorlogstooneel verlaten. Reeds nu maakt de Manchester Guardian er propaganda voor, dat het hoofdobject het Duitsche leger tegen Servië is, en betoogt de Daily Mail, dat de weg naar Indië wordt bedreigd.

In de leiding der operatiën van de Verbondenen tegen Servië ontbreken de vaste lijnen, terwijl de Engelsche operatiën meer door een krijgsraad, dan door eene krachtige figuur schijnen te worden geleid. Er is trouwens reeds in Engelsche bladen de klacht geuit, dat FRENCH geen invloed heeft op de verdeeling der strijdkrachten over de verschillende operatietooneelen. Dat geschiedt door het College van Ministers in Londen.

GREY heeft in het Engelsche Lagerhuis eene soortgelijke verklaring afgelegd als VIVIANI in de Fransche Kamer. „Griekenland”, zoo ver-

klaarde Engeland's Minister van Buitenlandsche Zaken, „zou op den duur met Servië staan of vallen” Tot nu toe weigert echter de Grieksche regeering het optreden van Bulgarije als een casus foederis te beschouwen, en wijst beleefdelijk de Engelsche aanbieding van Cyprus van de hand.

Cyprus is op 5 November 1914, den dag van het uitbreken van de vijandelijkheden met Turkije, formeel door Engeland ingelijfd. In 1913 had het eene bevolking van 287.000 zielen. Vier vijfden der bevolking zijn Christenen, meerendeels van Grieksche afkomst; minder dan een vijfde zijn Mohammedanen.

Zoolang het deelnemen aan den oorlog afhankelijk is van goede aanbiedingen, stijgen de kansen van de partij, wier krijgsgeluk de meeste waarborgen biedt, dat zij de belofte ook kan gestand doen.

Waar half Albanië, Cyprus en de Dodekanesus wel door de Centralen zullen zijn aangeboden en ook Turkije misschien nog wel tot concessies is over te halen, is het nog niet onmogelijk, dat Griekenland, als het gedwongen wordt te kiezen, ten slotte de zijde kiest van de partij, die er het gunstigst voor staat.

Het recruiteeringvraagstuk verdient nog steeds onze volle aandacht. Na ernstige beloften van medewerking der vakbonden, heeft de regeering hare beslissing over andere maatregelen tot eind November opgeschort, en Lord DERBY in het bijzonder met de leiding der werving belast.

De regeering heeft eerst eene wekelijksche dienstneming van 20, later van 30 en daarna van 35 duizend man als eisch gesteld. Door deze verhoogde inspanning, mede door 's Konings oproep, is het wel mogelijk, dit getal gedurende eenige maanden als gemiddeld wervingscijfer te bereiken. Op den duur echter zijn de gestelde eischen niet uitvoerbaar. Na 1 jaar tijd zouden dan met de vroegere uitkomsten der werving voor leger en vloot ruim 5 millioen man zijn ingelijfd of bijna 11% der bevolking. Het is duidelijk dat een land, dat economisch weerstand moet bieden door instandhouding der vredesnijverheid, tot eene dergelijke krachtsinspanning niet in staat is.

Niettemin kan de gedwongen dienstplicht hiermede geruimen tijd worden verschoven.

Engeland behoeft in de naaste toekomst aanvulling voor hoogstens 70 divisien, waarbij de troepen voor de „Home Defense” zijn inbegrepen. Aan de hand van de gemiddelde verliezen in dezen oorlog is eene jaarlijksche aanvulling van 6 à 700.000 man voldoende, dat is gemiddeld nog geen 14000 man per week.

De berichten, die na sluiting van het vorige Maandoverzicht over de operatiën in Mesopotamië zijn binnengekomen, wijzen wederom op vooruitgang aan Engelsche zijde. Zij zouden de Turken uit Koet-el-Amara aan den Tigris, 150 KM. beneden Bagdad, verdreven hebben.

Met groote verontwaardiging behandelt de pers de terechtstelling van Miss Cavell te Brussel.

Er werken thans 1002 fabrieken onder staatscontrôle.

Begin October is de briefwisseling tusschen GREY en den Amerikaanschen Gezant bekend gemaakt over den invloed van de Engelsche maatregelen op den handel met de neutralen. Deze brief was een gevolg van een vermoeden in de Vereenigde Staten, dat de Engelsche handel voordeel trok van de belemmering van den handel der Vereenigde Staten. 3 Juni verzoekt Page nadere inlichtingen over den uitvoer van Engeland. In zijn antwoord van 13 Augustus gaf GREY, aan de hand van het officiëele handelsoverzicht der Vereenigde Staten, „Monthly Summary of Foreign Commerce”, cijfers, die aantoonde, dat de Amerikaansche handel met de neutrale landen in het tijdvak van Januari tot Mei 1915, vergeleken met het vorige jaar, met 300 % was toegenomen, terwijl de Engelsche uitvoervermeerdering van verschillende artikelen, zooals rubber, olie, tabak; cacao, koffie, rijst en bloem, in vergelijking met die van de Ver. Staten veel geringer was. Hij gaf ten slotte een overzicht van verschillende artikelen, waarvan de uitvoer zelfs zeer was verminderd.

Een deel der pers veronderstelt eene spoedige inkrimping van het aantal ministers. De Daily Chronicle verwijt der conservatieve partij, dat zij eene samenzweering op touw zet om de liberale ministers te doen vallen.

De verkiezingen in Zuid-Afrika zijn eene overwinning geweest voor de politiek van BOTHA met 54 zetels voor de Zuid-Afrikaansche partij, tegenover 27 nationalisten, 40 unionisten, 5 onafhankelijken en 4 leiders van de arbeiderspartij

Aangezien de zetels gewonnen worden door eene betrekkelijke meerderheid van stemmen, geeft de uitslag een oneigelijk beeld van de werkelijke partijverhouding. De Vrijstaat is overwegend nationalist.

De zittingen en verkiezingen van de Wetgevende Vergadering van Egypte zijn verdaagd.

RUSLAND. In Libau schijnen zich reeds vele Duitsche kooplieden te hebben gevestigd; de stad is bijna geheel gerestaureerd.

Een deputatie van Doemaleden uit de blokpartij (zie vorig Maand-overzicht) bij Goremykin, heeft weinig succes opgeleverd. Verschillende vooruitstrevende Ministers van het Kabinet zijn daarentegen door reactionnaire vervangen.

De regeering schijnt voornemens, met kracht elke rustverstoring in het land te zullen onderdrukken, en wijt de politieke agitatie aan de grootere vrijheid die aan de Doema en de pers was toegelaten. Na de laatste onlusten in September is het geheele district Moskou onder verscherpt militair gezag geplaatst.

Ten slotte heeft eene deputatie van Doemaleden bij den Czaar, om de Doema vroeger bijeen te roepen, nog weinig bereikt.

De financieele onderhandelingen van BARK te Londen en Parijs hebben

tegenkanting ondervonden. Men schijnt althans gedwongen te zijn, eene binnenlandsche leening uit te geven. Voor den aanmaak van munitie zou eene financieele overeenkomst zijn gesloten tusschen Rusland, Frankrijk, Engeland en Japan.

De maritieme medewerker van de Novoje Wremja bespreekt de opwinding der Zweedsche pers over de versterking der Alands-eilanden (zie vorig Verslag „Zweden"). Hij verklaart, dat deze versterkingen eene zuivere verdediging zijn voor den Russisch-Zweedschen handel in de Bothnische Golf en alle geroep om gevaar zijn oorsprong vindt in Duitsche kringen. Tot zoover de Novoje Wremja.

De geheele Zweedsche kust van Finland van Helsingfors tot Hangö is in staat van verdediging gebracht, Viborg is modern versterkt, terwijl op de kleine eilanden der Finsche scheren zwaar vestinggeschut is geplaatst. Eene aanzienlijke troepenmacht schijnt in Finland te zijn samengetrokken.

De Fransche Generaal d'AMADE heeft eene zending volbracht aan het Russische Hoofdkwartier.

De Czaar heeft een manifest uitgevaardigd over het schenden der Slavische zaak door de Bulgaren.

DENEMARKEN. De Deensche regeering heeft met Duitschland eene overeenkomst aangegaan voor invoer van verfstoffen en andere scheikundige artikelen, onder waarborg van den Deenschen Nijverheidsraad tegen wederuitvoer.

De in den Rijksdag aangenomen begrooting wijst de volgende eindcijfers aan:

Inkomsten	121.337.000 Kronen.
Uitgaven	108.768.000 „
Overschot	12.569.000 „
Per suppletoire wet verhoogde uitgaven.	51.639.000 „
Verhoogde inkomsten	1.414.000 „
Tekort	37.656.000 „

Het tekort over het tijdperk van 1 April 1914—1 April 1915 bedroeg 34.349.000 Kronen. De militaire uitgaven bedroegen in het tijdvak van 1 April 1913—1 April 1914 31 millioen, waarvan 20 mill. voor oorlog en 11 mill. voor marine. Deze uitgaven beliepen in het begrootingsjaar 1914—1915 70.6 mill., n.l. 54.300.000 Kr. voor oorlog en 16.300.000 voor marine.

Voor de gedeeltelijke mobilisatie waren benodigd: oorlog 35.100.000 Kr. en marine 5.7 mill. Kr., voor aanleg van versterkingen, gebouwen, legerplaatsen, enz. is 3.200.000, terwijl 4.350.000 Kr. was toegestaan (zie vorig Maandverslag).

In plaats van eene Commissie van onderzoek naar den toestand van het defensiewezen, zullen in den Rijksdag 2 zittingen in comité-gene-

raal worden gehouden, waarin de Min. van Buitenl. Zaken den politieken toestand en de Min. van Oorlog den toestand der defensie zal uiteenzetten.

Eerst daarna zal een voorstel van de rechterzijde tot instelling van eene commissie als bovenbedoeld worden behandeld.

15 October is het Deensche moratorium opgeheven.

ZWEDEN. Het verschijnen van Engelsche duikbooten in de Oostzee heeft natuurlijk invloed op den handel van Duitschland met Zweden. Werd 17 October bericht, dat een Engelsche onderzeeër in de Zweedsche wateren op Duitsche schepen zou hebben geschoten, 21 October is daarentegen bij vergissing een Zweedsche onderzeeër op Zweedsch gebied door een gewapende Duitsche treiler aangerand. Beide schendingen der Zweedsche neutraliteit hebben tot hevige verontwaardiging en diplomatieke protesten aanleiding gegeven.

NOORWEGEN. Uit de verklaringen van den Minister van Oorlog HOLTFODT moet worden opgemaakt, dat de geheele mobilisatie van leger en vloot alleen om dringende geldelijke redenen is nagelaten. Men heeft in het gevaar, dat hierdoor ontstaat, trachten te voorzien door eene nauwgezette bewaking van de kust. Een extra-uitgaaf van 40 millioen Kronen is voor de handhaving van de neutraliteit toegestaan. Voor de landsverdediging is reeds een bedrag van 106 millioen Kronen bestemd, waarvan 21 millioen Kronen voor nieuwen aanbouw voor de vloot, hoofdzakelijk onderzeebooten, en een groot bedrag voor de verdediging van de Christianiafjord. In 14 maanden tijd zijn 150.000 man onder de wapenen geweest, dat is, bij een gemiddelden diensttijd van 3 maanden, gemiddeld ruim 30.000 man tegelijk, op eene bevolking van 2.5 millioen zielen.

ZWITSERLAND. In de Zwitsersche pers is een beroep gedaan op de liefdadigheid ten bate van Armeniërs. Volgens de onderteekenaars wordt dit Christenvolk met uitmoording bedreigd; zij richten zich daarom tot de openbare meening van alle landen, om de overblijvende Armeniërs zoo spoedig mogelijk bescherming te verleenen.

„Der Bund”, overigens pro-Duitsch, achtte met de landing van de troepen der Entente te Saloniki geen enkel recht geschonden, omdat dit geschiedde — een formeel bezwaar daargelaten — met volkomen toestemming der Grieksche regeering.

Ook Turkije heeft thans te Bern weer een gezant benoemd.

De Federale Raad van Zwitserland heeft besloten, een rijstmonopolie in te voeren. De leiding ervan zal toevertrouwd worden aan het departement van het legercommissariaat.

De overgang naar landweer en landstorm en het ontslag uit dienst-

verband, dat in den regel op 31 December plaatst heeft, wordt gelijk verleden jaar tot April uitgesteld.

LUXEMBURG. Staatsminister EYSCHEN is in de afgelopen maand overleden.

De regeering heeft bij de Entente geprotesteerd tegen den vliegeraanval op Luxemburg.

PORTUGAL. In de omgeving van Lissabon zou een oproer zijn uitgebroken tengevolge van de prijsopdriving der levensmiddelen.

SPANJE. In Spanje is de ministerieele crisis, bezworen; er is eene kleine wijziging in het kabinet-Dato gebracht.

Een gevolg van die kabinetswijziging is, dat de opening der Cortes veertien dagen verdaagd zal worden en waarschijnlijk op 22 November zal plaats hebben.

ALBANIE. De pers der Entente bericht, dat ook de Albaneezen een offensief tegen Servië zijn begonnen en Prizren bedreigen.

Een Fransch opnemings-vaartuig zou eind October te Santi-Quaranta zijn binnengeloopen.

SERVIË. De geheele mannelijke bevolking van 15—65 jaar strijdt thans voor de onafhankelijkheid van het land; Servië geeft daarmede een schitterend voorbeeld, hoe een klein volk zich tegen eene verpletterende overmacht tijdelijk kan staande houden. Wanneer geen afdoende hulp van de Geallieerden voor Servië komt, m. a. w. als de troepen der Entente te laat komen, dan treft Servië geen schuld. Vermeld behoort ook te worden het zelfbewuste optreden van den Servischen Opperbevelhebber, den WOIWOIDE POETNIK, die zijn ambt heeft neergelegd wegens oneenigheden met de generaals der Geallieerden, wien hij te kennen heeft gegeven, dat hunne aanwezigheid zonder troepen overbodig was.

Uit Duitsche bron werd bericht, dat na een gehouden kroonraad de kroonprins aan Czaar NIKOLAAS, president POINCARÉ en koning GEORGE telegrafisch verzocht heeft, Griekenland tot nakoming van zijne verdragsplichten te dwingen, of wel Servië te veroorlooven, over zijn lot alleen te beslissen, d. w. z. het sluiten van vrede tot elken prijs.

ROEMENIE. De Bulgaarsche gezant heeft te Boekarest uitdrukkelijk verklaard, dat Bulgarije eene vriendschappelijke houding tegen Roemenië zal bewaren; te Sophia is zelfs een officieel requiem gehouden ter herinnering aan koning CAROL.

Volgens RADOSLAWOF heeft de Roemeensche regeering aan Bulgarije verklaard, dat zij met betrekking tot Servië belangeloos is.

Op eene vraag van de Russische regeering, of Roemenië genegen is, Russische troepen door haar gebied te laten trekken, zou de minister-president BRATIANU geantwoord hebben, dat dit in strijd is met de strikte neutraliteit, die Roemenië wenscht te blijven in acht nemen. Trots de heftige propaganda, die door beide oorlogvoerende partijen in Roemenië wordt gevoerd, en de hardnekkige geruchten, die in de pers worden verspreid, is voorloopig het ingrijpen van Roemenië nog niet waarschijnlijk.

Tegenover de berichten in de Entente pers, vermeldde Deutsche bladen zelfs dat Roemenië ook met de Centrale Mogendheden een neutraliteitsverdrag zou hebben gesloten.

BULGARIJE. Na het bekend worden der landing van Generaal HAMILTON met zijn Staf op 2 October te Saloniki, niettegenstaande het protest der Helleensche regeering, werd te Sophia de oorlog onvermijdelijk geacht. Op denzelfden dag werd door de gezanten van Engeland, Rusland, Frankrijk en Italië bij RADOSLAWOF aangedrongen op een spoedig antwoord op hunne laatste voorstellen van 14 September.

4 October begaven de gezanten van de drie eerstgenoemde landen zich naar den minister-president en vroegen elk schriftelijk eene duidelijke verklaring van het werkelijke doel der mobilisatie; zij spraken hun misnoegen uit over het neigen van Bulgarije naar de Centralen, en eischten de onmiddellijke wegzending van alle Deutsche en Oostenrijksche officieren uit Bulgarije. De diplomaten verlangden binnen 24 uur een bevredigend antwoord op dit ultimatum, daar zij anders de betrekkingen met Bulgarije zouden afbreken en het land verlaten.

Vooraf de beschuldiging, dat Deutsche officieren in Bulgarije eene invloedrijke rol zouden spelen, schijnt in dat land groote verontwaardiging te hebben gewekt, daar men zich op militair gebied volkomen mondig beschouwt.

Daar het 5 October door de Bulgaarsche regeering gegeven antwoord onbevredigend was, werden de diplomatieke betrekkingen met Rusland, Frankrijk en Engeland dien dag afgebroken, welk voorbeeld den volgende dag door de vertegenwoordigers van Italië, België en Servië werd gevolgd; de behartiging van de belangen van al deze landen is opgedragen aan den Nederlandschen Zaakgelastigde te Sophia, Mr. Dr. SCHMOLCK.

14 October verklaarde Bulgarije aan Servië den oorlog, omdat Servische troepen op 12 en 13 October bij Kustendil, Trn en Bjelogradschik de Bulgaarsche grens zouden hebben overschreden; eveneens verklaarde Servië den oorlog aan Bulgarije, omdat het Servische leger door Bulgarije aan de grens bij Zaitscher en Radowista zou zijn aangevallen. Hierop zijn gevolgd de oorlogsverklaringen van Engeland op 15 October, van Frankrijk op 16 October en van Italië op 19 October.

Inmiddels heeft de minnelijke schikking tusschen Bulgarije en Turkije in werkelijkheid haar beslag gekregen door de overdracht van den

spoorweg op 6 October en van het afgestane gebied op 11 October. Het Sobranje is tot 28 December verdaagd.

GRIEKENLAND. Na afkondiging van het mobilisatiebevel en het daarop volgend onderhoud van den koning met VENIZELOS op 25 September werd eene ambtelijke verklaring afgegeven over de volkomen overeenstemming van de kroon en het kabinet. Algemeen werd echter aangenomen, dat de dreigende crisis slechts was uitgesteld, daar er diepgaande meeningsverschillen waren tusschen koning en minister-president over de buitenlandsche politiek

De gezanten der Entente verklaarden 26 September te Athene, dat als Servië of Griekenland werd aangevallen, de Geallieerden bereid waren, onverwijd troepen met artillerie te land en dadelijk allen noodigen geldelijken steun te verleen.

29 September verklaarde VENIZELOS onder groote geestdrift in de Kamer, dat Griekenland onzijdig wenschte te blijven, maar besloten was, zijne verdragsplichten jegens Servië na te komen.

2 October landde Generaal HAMILTON met zijn Staf en een deel van den Franschen Staf van het Expeditie-Korps der Dardanellen te Saloniki; de daarop volgende dagen landden verschillende troepencontingenten.

VENIZELOS zond daartegen een formeel protest aan de Entente. De Grieksche pers hield zich in het algemeen vrijwel passief tegenover deze neutraliteitsschennis; de algemeene indruk was, dat men zoo mogelijk buiten den oorlog wenschte te blijven.

Toen schreef de Fransche gezant aan VENIZELOS, dat de Fransche troepen geland waren en door Engelsche troepen zouden worden gevolgd, om Servië, Griekenland's bondgenoot, te steunen, en het verkeer met dat land te handhaven. VENIZELOS antwoordde, dat Griekenland neutraal was, en de regeering geen daden kon goedkeuren, welke op de neutraliteit inbreuk maakten, dientengevolge tegen het trekken van buitenlandsche troepen over Grieksch grondgebied moest protesteeren, omdat er ten opzichte van Servië nog geen casus foederis bestond, daar Bulgarije Servië nog niet had aangevallen.

4 October had eene zeer bewogen Kamerzitting plaats, waarin VENIZELOS mededeelde, dat de Grieksche regeering haar protest niet door maatregelen van tegenweer zou bekrachtigen; hij betoogde, dat Griekenland's belangen lagen aan de zijde der Entente, en achtte het de plicht van Griekenland, de bondsplichten jegens Servië na te komen, zelfs wanneer zulks het land tegenover Duitschland bracht. Na heftige debatten kreeg hij eene motie van vertrouwen van de Kamer van 142 tegen 103 stemmen en 13 onthoudingen.

De verklaringen door VENIZELOS in de Kamer afgelegd waren in strijd met de opvattingen van de kroon en den opperbevelhebber. Nadat dan ook de koning verklaard had, de politiek van het kabinet niet tot het einde te kunnen volgen, bood VENIZELOS hem 5 October het ontslag van het kabinet aan.

6 October werd besloten, tot het vormen van een coalitiekabinet, hoofdzakelijk samengesteld uit gewezen eerste-ministers, onder voorzitterschap van ZAIMOS, waarin o. a. zitting hadden GOENARIS, DRAGOMIS, THEOTOKIS en RALLIS, onder uitsluiting van VENIZELOS, die echter zijn steun aan het nieuwe kabinet toezegde.

Het nieuwe kabinet verklaarde, tegenover de Entente eene welwillende neutraliteit in acht te zullen nemen; ZAIMOS deelde mede, eene uitsluitend Helleensche politiek te zullen volgen en niet ten gunste van de Entente of van de Centralen van dat standpunt af te zullen wijken.

Met groote stelligheid is daarna van Bulgaarsche zijde betoogd, dat men overtuigd was, dat Griekenland onzijdig zou blijven. Dit schijnt dan ook het meest waarschijnlijk te zijn, omdat eenerzijds Griekenland als zeemogendheid niet is opgewassen tegen Engeland en Frankrijk, die met hunne vloten de Middellandsche Zee beheerschen, terwijl anderzijds koning CONSTANTIJN overtuigd schijnt te zijn van de eindoverwinning der Centrale Mogendheden, van welke zijde bovendien door Griekenland, behalve het door Engeland aangeboden Cyprus, belangrijke gebiedsuitbreiding zou kunnen worden verwacht in Albanië en afstand van den door Italië bezetten Dodekanesos, als belooning voor de eventueele handhaving der neutraliteit.

De Grieksche regeering beweert thans, dat geen casus foederis met Servië is ingetreden, omdat in de eerste plaats het bondsverdrag door dat land zelf reeds zou zijn geschonden door onderhandelingen met Bulgarije over Macedonië en bovendien het verdrag alleen betrekking had op belangen, die uitsluitend den Balkan betroffen en niet op een algemeenen Europeeschen oorlog.

Zij heeft het aanbod van Cyprus door Engeland van de hand gewezen.

De Entente schijnt als eerste echelon ongeveer 3 divisiën te hebben geland. De opmarsch der Bulgaren in Macedonië en de houding van Griekenland maken het intusschen twijfelachtig, of de Entente haar ingrijpen op dit punt van den strijd met volle energie zal kunnen doorzetten.

Berichten over eene veranderde houding van het Grieksche kabinet, werden echter door de Grieksche gezantschappen openlijk tegengesproken.

Op Kreta is eene beweging voor zelfbestuur uitgebroken blijkens eene vergadering te Kanea gehouden.

Het uitschrijven van verkiezingen op de eilanden Imbros, Tenedos en Castelloriza zou de eerste stap zijn tot inlijving van die eilanden, waarop spoedig noordelijk Epirus zou volgen.

TURKIJE. Turkije heeft zijne wapenfabrieken en twee legerkorpsen ter beschikking van Bulgarije gesteld. Daartegenover heeft Bulgarije aan Turkije de beschikking over groote kolenvoorraden, spoorwegwagons en oorlogsmaterieel gegeven. Verder mag Turkije de Bulgaarsche havens aan de Zwarte Zee gebruiken. De Sultan heeft aan alle

in Europa wonende Mohammedanen verlof gegeven, om bij het Bulgaarsche leger dienst te nemen.

De Turksche Kamer heeft het wetsontwerp tot verlenging van het moratorium tot 1 Januari 1916 aangenomen.

In het Noorden van Aleppo is opnieuw 47 K.M. van het Syrische net van den Bagdadspoorweg voor het verkeer geopend.

In het Engelsche Hoogerhuis zijn zeer ernstige beschuldigingen geuit tegen de Turksche regeering naar aanleiding van de jongste Armeensche gruwelen. De Engelsche regeering protesteert zeer uitdrukkelijk tegen de beschuldigingen van Dr. Rifaat, den leider der Jong-Egyptische beweging. De bedreven gruwelen n.l. zouden niet het gevolg zijn van den moordlust der Mohammedanen op de Christelijke Armeniërs en Syriers, maar het gevolg zijn van eene hardhandige onderdrukking van eene samenzwering door Engeland in Armenië aangesticht, door de troepen van Talaat-bey.

Inmiddels overtreffen de verhalen in de pers over den moordlust, de schendingen en de vernielzucht van de Turksche troepen alles, wat tot nu toe tegen de Armeniërs is bedreven.

PERZIË. Volgens den Lokal-Anzeiger zouden de Engelsche consul en zijne beschermingstroepen te Ispahan door aanhangers van den heiligen oorlog zijn vermoord.

Door Russisch-Engelsche invloeden eenerzijds en Ottomaansch-Duitsche invloeden anderzijds wordt in Perzië propaganda gemaakt tegen en voor uitbreiding van den heiligen oorlog in het Verre Oosten.

Eene Perzische kozakkenbrigade heeft Hamadan bezet, ongeveer 300 K.M. ten W. Z. W. van Teheran aan de hoofdverbindingswegen van de noordelijke provincie Aserbeidjan naar de Persische Golf en van Bagdad naar Teheran. Men beschouwt ook deze streek als een centrum van Tursch-Duitsche propaganda.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. President WILSON heeft de plannen van den Minister van Oorlog goedgekeurd om het effectief van het staande leger te brengen op 140.000 man, en eene reserve van 400.000 man te vormen, „vastelandsleger” genaamd; hierbij zal de dienst 6 jaar duren, waarvan in de eerste 3 jaar elk soldaat jaarlijks 2 maanden dienen moet. Bovendien zullen 125.000 man voor de landweerd worden bestemd. De jaarlijksche begrooting zal daardoor met 75 millioen dollars worden vermeerderd. Plannen tot uitbreiding van de vloot tot een bedrag van 80 millioen dollar worden eveneens overwogen; beide voorstellen zullen waarschijnlijk in de volgende zitting van het Congres worden ingediend.

Het ontwerp voor de oprichting van eene regeerings-koopvaardijvloot is door het Congres niet aangenomen; de regeering zet haar propaganda daarvoor echter voort.

Naar aanleiding van het in den grond boren van de „William P. Frye” heeft de regeering eene nieuwe nota aan Duitschland gericht, waarin het zetten in reddingsbooten als onvoldoende wordt beschouwd om de veiligheid van de passagiers en de bemanning te waarborgen.

De Amerikaansche gezant te Konstantinopel, MORGENTHAU, heeft aan den Turkschen Minister van Buitenlandsche Zaken medegedeeld, dat de vriendschappelijke betrekkingen tusschen de Vereenigde Staten en Turkije gevaar loopen, wanneer geen einde wordt gemaakt aan de Armeensche gruwelen. Ook zou de regeering zich tot BERNSTORFF hebben gewend met verzoek er op aan te dringen, dat Duitschland ten gunste van de Armeniërs in Turkije tusschenbeide zal komen.

Wegens voortdurende grondafschuivingen in het Panama-Kanaal is het onmogelijk, den datum der heropening van de scheepvaart door het Kanaal vast te stellen. Aan de in het Kanaal liggende schepen zullen de geheven rechten worden terugbetaald, terwijl tot nader bericht het kiezen der Panama-Kanaal route wordt ontraden.

Het contract voor de Engelsch-Fransche leening is door de leenings-commissarissen en door MORGAN, vertegenwoordigende het Amerikaansche syndicaat, 16 October geteekend.

REDFIELD, minister van koophandel, deelt de oprichting mede van een Amerikaansche trustmaatschappij, in den geest van de Nederlandsche Overzee-Trust, om Amerikaansche voortbrengselen in het buitenland te verhandelen, met de zekerheid dat zij de oorlogvoerenden niet zullen bereiken.

MEXICO. Het te New-York gehouden congres der Amerikaansche staten heeft eenparig besloten om de regeering van CARRANZA als de feitelijk bestaande regeering in Mexico te erkennen.

Van deze erkenning van CARRANZA, die onder MADERO gouverneur van den Staat Coahuila was, zal wellicht financieele hulp van de Vereenigde Staten het belangrijke gevolg zijn.

Nadat CARRANZA bij Aguas Calientes en Saltillo, VILLA versloeg, heeft laatstgenoemde zich naar het noordwesten van Mexico teruggetrokken, terwijl ZAPATA zich nog ten zuiden van de stad Mexico staande houdt.

JAPAN. 10 November a. s. zal de Mikado te Tokio worden gekroond. Op Formosa is een opstand tegen de Japanners uitgebroken.

De Times beweert, dat er een verbond tusschen Japan en Rusland wordt voorbereid. Rusland zou aan Japan het nog resterende noordelijk deel van Sachalien afstaan voor de betaling van de leveranties van oorlogstuig.

De Minister van Buitenlandsche Zaken KATO heeft eene verklaring afgelegd, dat het voor Japan vrijwel onmogelijk is, troepen naar Europa te zenden; vooral de kosten, aan zulk een stap verbonden, zouden onevenredig hoog zijn.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift No. 8 (Augustus.)

Deze aflevering vangt aan met een opstel over een artilleristisch-technisch onderwerp: „Grensschieten met G. K.—T.” O. m. toont S. aan, dat de kans op uitwerking bij een voortgezet vuur na het inschieten, als aangegeven in punt 28 van het V. A. V. A. Hoofdst. VI, niet voldoende groot is.

In een vlot geschreven stukje „Er is nog een I. V.” wijst ASYMPTOOT er op, dat het verkeerd is, bij de oefening der troepen op Java zoo goed als uitsluitend aan de bestrijding van een B. V. te denken en de eischen, die de oorlogvoering tegen een I. V. stelt, geheel uit het oog te verliezen. Met den inhoud van dit stukje kunnen wij ons ten volle vereenigen.

Een artikel „De Vitamines”, voorkomende in de jongste Maartaflevering der „Wetenschappelijke bladen”, gaf Majoor MICHIELSEN aanleiding om in een stukje, getiteld „Het Zilvervlies”, eenige regelen uit bedoeld artikel onder de aandacht der legerverplegingsautoriteiten te brengen. S. vraagt, of de onsmakelijke zilvervliesrijst niet weer door de glansrijst zou kunnen worden vervangen, wanneer aan de voeding van den soldaat vitamines-rijke spijszen werden toegevoegd.

In „Nogmaals: Kromo Buiten” betuigt ASYMPTOOT zijn spijt over eenige te zware en vooral te zeer generaliseerende, en noodeloos grievende qualificaties, welke zijn pen bij 't schrijven van zijn veelbesproken artikel in de Februari-aflevering ontgleden zijn. Verder bespreekt hij enkele stukken, die beschouwingen over bedoeld artikel bevatten en komt hij tot het resultaat, dat zijn „Kromo Buiten” ni cette indignité, ni ces excès d'honneur heeft verdiend.

Kapitein LA LAU raadt in een stukje „De Staat van Oorlog en de Staat van Beleg” dengenen, die de Regeling, vastgesteld bij G. B. van 21 September 1904 No. 46 (Stbl. 372), nog niet goed begrijpen, om de voordracht te bestudeeren, welke door Mr. Dr. J. A. EIGEMAN op 19 Dec. 1913 in „Krijgswetenschappen” gehouden werd over „De bevoegdheid van het militair gezag in geval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden”.

Overigens bevat deze aflevering een resumé uit een rapport over

„Een afstandsrit voor officierspatrouilles bij het 9e Regiment Japansche Cavalerie in Korea”, de gewone rubrieken „Uit de Practijk” en „Van alles wat”, een „Overzicht van Nederlandsche en van eenige buitenlandsche tijdschriften” en eene „Tactische oefening op de kaart”.

Het meest belangrijke van den inhoud dezer aflevering is het slot-artikel: „Overzicht van de Militievoorstellen”. De lezers worden daardoor thans in de gelegenheid gesteld, kennis te nemen van de wijze, waarop het Legerbestuur heeft gemeend te voldoen aan de opdracht, voorstellen in te dienen tot invoering van eene militie voor Europeanen, Menadoneezen en ontwikkelde Inlanders, ten einde zonder verhoging van kosten het Leger te versterken.

De Redacteur verzoekt allen, die in dagbladen of tijdschriften de militievoorstellen bespreken, hem een exemplaar te doen toekomen, vermoedelijk met de bedoeling hiervan resumés in het I. M. T. te doen geven, een maatregel, welke ten zeerste valt toe te juichen.

v. d. W.

